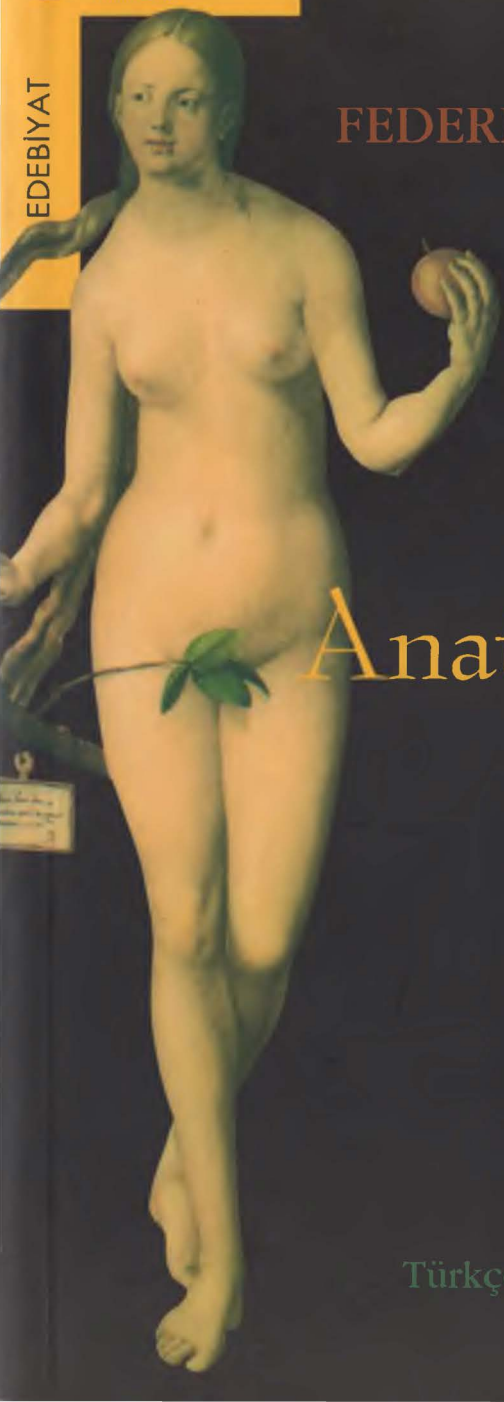
GÜNCEL YAYINCILIK

EDEBİYAT

FEDERICO ANDAHAZI

Anatomist

Türkçesi: Zeynep Karaca

"Sonradan yarım bıraktığım bir roman üzerinde çalışırken, bazı anatomi bilgileri gerekmişti. Doktor bir arkadaşım bana Historie du Corps Humain (İnsan Vücudunun Tarihi) adlı bir kitap önermişti. Ne yazık ki, bulamadığım bir kahraman ararken, bir yenisini bulmuştum: 'Amor Veneris' olarak adlandırdığı klitorisi keşfettiğini ileri süren, 1550 yıllarında yaşamış Mateo Kolomb adında İtalyan bir anatomist; keşfini De Re Anatomika adında şimdi belki de yalnızca Padova Üniversitesi'nde bulunabilen kitabında açıkladı. Ama beni en çok etkileyen şey, kan dolaşımının ilkelerini Harvey'den önce keşfeden Mateo Kolomb'un, batı uygarlığının belleğinden tamamen silinmiş olmasıdır. Bu bana bir sansürü düşündürdü..."

Federico Andahazi

ANATOMIST

REALDI COLVMBI
CREMONENSIS,
In almo Gymnasio Romano
Anatomici celeberrimi,
DE RE ANATOMICA
LIBRI XV.
VENETIIS, Ex Typographia Nicolai
CVM PRIVILEGIIS.

GÜNCEL YAYINCILIK: 55
Edebiyat: 14

ISBN 975-8020-58-7
Anatomist
Federico Andahazi

Kapak: Talip Akdaş

Birinci Basım
Istanbul, Ekim 1999

Ofset Hazırlık
Güncel Yayıncılık Ltd.
Montaj: Neşet Mut

Baskı ve cilt
Mart Matbaacılık Ltd. Şti.
Tel: 212 03 40

© Güncel Yayıncılık Ltd.Şti
© Federico Andahazi,1997
© Mercedes Cazanovas Lit. AG /Akçalı Telif Hakları Ajansı
Kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

GÜNCEL YAYINCILIK LTD. ŞTI.
Çatalçeşme Sok. No:19 Kat, 3
Cağaloğlu - Istanbul
Tel: 0 212 511 22 37, Fax: 0 212 522 86 68
e- mail: kontiki@turk.net

FEDERICO ANDAHAZI

ANATOMİST

İspanyolca aslından çeviren: Zeynep Karaca

GÜNCEL YAYINCILIK

Ōnsōz

Deneysel bakışın doğuşu

"Ah Amerika'm, keşfettiğim yeni toprağım!", diye yazıyordu *De re anatomica*(*) adlı kitabında Mateo Renaldo Colombo (ya da Türkçeleştirilmiş adıyla Mateo Renaldo Kolomb). Bu, Evreka! gibisinden mağrur bir haykırış olmaktan çok, Cenovalı adaşı Kristof'tan yola çıkılarak söylenmiş bir tür iç çekiş, yaşanılan değişimlerin ve kara yazgının acı bir parodisiydi. Aynı soyadı, hatta rastlantısal biçimde aynı yazgı. Onları birleştiren kan bağı değildi, üstelik birinin ölümü diğerinin doğumundan oniki yıl öncesine rastlıyordu. Mateo'nun "Amerika"sı, Kristof'unkine göre hemen el altında ve karşılaştırılmayacak kadar küçüktü; aslında onunkinin boyutları bir çivinin başından daha büyük sayılmazdı. Bununla birlikte bu keşif, buluşçusunun ölümüne değin sessizliğe gömülmek zorunda kaldı ve boyutlarının önemsizliği ile karşılaştırıldığında, yarattığı kargaşa hiç de azımsanamazdı.

Çağ, Rönesans. Gözde eylem: "Keşfetmek" Eyleme dökülmemiş *a priori* düşünce cambazlıkları ve abartılı mantık kıyaslamalarının günü geçmiştir artık; güneş deneyselliğin üstüne doğmaktadır. Görgül bakışın baharı çiçeğe durmaktadır. Belki de İngiltere'de Francis Bacon ve İtalya'da Campanella, skolas-

(*) *De re anatomica*, Venedik, 1559, XI. kitap, XVI. bölüm.

tiklerin mantık dolambaçlarında yollarını yitirirken, öte yandan okuma yazması bile olmayan bir tayfanın, Rodrigo de Triana'nın, "*Kara göründü*" diye haykırarak, hiç ayırdında olmaksızın bu yepyeni görgül düşünceyi başlattığı gerçeğini gözlemlemişlerdi. Skolastik -Kilise en sonunda bunu anlamıştı- fazla kazanç getirmiyordu ya da en azından, Tanrı günahkâr kullarından para sızdırmaya karar verdiğinden bu yana cennet anahtarları beklendiği kadar satılmıyordu. Bu yeni bilimsel bakış ancak altın akmaya devam ettiği sürece geçerliydi. Tanrı sözüne dil, daha da önemlisi, mal varlığına ve iyeliğe el uzatmadığı sürece saygındı. Nasıl güneş artık dünyanın çevresindeki dönüşünden vazgeçtiyse -kuşkusuz bu akşamdan sabaha gerçekleşmedi- aynı biçimde geometri de kâğıt üzerindeki soyutluğundan kurtulup kendini üç boyutlu dünyaya, toprak üstündeki gerçek konumuna yerleştirdi. İşte bu da Rönesans resminin en büyük başarısı oldu: Eğer -Galile'nin söylediği gibi- doğa matematiğe dökülebiliyorsa, resim de yeni doğa kavramının kaynağı olmak zorundadır. Vatikan'ın duvarlarını bezeyen freskler bir matematik harikasıydı. Aynı Capella della Pietá'nın absidini süsleyen, Lorenzo de Monaco'nun "*İsa'nın Doğuşu*" tablosu ile "*Haçın Utkusu*" tablosunun ayrımına tanıklık eden kavramsal uçurum gibi. Öte yandan, ancak benzer nedenlerle, değişiklik geçirmeyen harita kalmamıştı; astrolojik haritalar, yerküre haritaları, anatomik haritalar, tamamı değişmişti. İşte bunlar cerrahların beden içinde yollarını bulmalarına yarayan yeni haritalar olmuştu... Biz yeniden kahramanımız Mateo Kolomb'a dönelim.

Belki de Cenovalı amiralle arasındaki ad benzerliğinden güç alarak Mateo Kolomb kendi yazgısının keşfetmek olduğuna karar verdi. Ve kendi denizlerine açıldı. Kuşkusuz kahramanımızın yelken açtığı sular adaşınınkinden ayrıydı. Kolomb İtalya'nın en önemli buluşçusuydu. Anatomi üzerine yaptığı alçakgönüllü buluşları arasında, İngiliz Harvey'nin (*De motus cordes et sanguinis*) kan dolaşımının buluşundan aşağı

kalmayacak yenilikleri ondan yaklaşık yüzyıl öncesinden ortaya koymuş olması gösterilebilirdi. Gerçi Mateo'nun Amerikası kan dolaşımına bile taş çıkaracak bir buluş idi.

Aslına bakacak olursanız, Mateo Kolomb ancak öldüğü yıl, 1559'da kitap olan buluşunun yayınlanmasına tanık olamadı. Kilise doktorlarını kışkırtmamak gerekiyordu kuşkusuz. Çok örnek verebiliriz: Üç yıl önce Lucio Vanini "yaşlı, varlıklı ve Alman" oluncaya değin tinsel kurtuluş üzerine düşüncelerini söylemeyeceği açıklaması yüzünden ya da buna karşın engizisyon tarafından yakılmayı "seçti"(*). Kuşkusuz Mateo Kolomb'un buluşu Lucio Vanini'nin düşüncelerinden daha tehlikeliydi. Anatomistimizin ateşe ve yanık et kokusuna, hele de sözü edilen kendi etiyse, duyduğu dehşetin sözünü etmeye gerek bile yok.

(*) A. Weber: *History of European Philosophy*

Kadınların çağı

XVI. yüzyıl kadınların çağı oldu. Yüzyıl önce Christine de Pisan'ın attığı tohum bütün Avrupa'da *gerçek aşıkların şiirinden* yayılan hoş kokularla çiçekleniyordu. Hiç kuşkusuz Mateo Kolomb'un buluşunun o yüzyılda ve o ortamda gerçekleşmiş olması rastlantısal değildi. XVI. yüzyıla değin tarih, pes eril ses tarafından anlatılmıştı. "Gözün baktığı ve gördüğü yerde, kadın her zaman varlığıyla oradadır: XVI. yüzyıldan XVIII. yüzyıla değin, evinde, ekonomi ve kültür yaşamında, halkın arasında, savaşım içinde ve daha da ötesi, özel zamanlarımızı değerlendirecek toplumsal bir oyun aracı olarak görürüz kadını. Genel olarak kadın, günlük işleriyle uğraşmaktadır. Ama toplumsal yapıya biçim veren, o yapıyı değişime sürükleyen ve yıkıma götüren olaylarda da kadın sahnedeki yerini korumuştur. Toplumsal tayfta bir uçtan diğer uca, tüm boşlukları doldurur ve hiç durmaksızın onu gözetleyenler, varlığından çoğu zaman korkuyla sözederler", diye yazarlar Natalie Zemón ve Arlette Farge *Kadınların Tarihi* adlı kitapta(*).

Mateo Kolomb'un buluşu, o güne değin kapalı kapılar ardında kalmış kadınların yavaşça ve kurnazlıkla kendilerini

(*) History of women in the west, Harvard,1993

kuşatan mabetlerin ve manastırların, genelevlerin ve sıcak, kutsal yuvalarının kalın duvarlarını delip, o duvarların dışında yer alan dünyaya açılmaya başladıkları günlere rastlar. Kadın, ürkek adımlarla da olsa, erkekle tartışma yürekliliğini göstermeye başlar. Abartılı gelse de, XVI. yüzyılda "cinsiyetler arasındaki savaşımın" başladığı söylenebilir. Bunun doğruluk payı ne olursa olsun, kadınların taşıdığı yükümlülükler, erkekler arasında tartışma konusu olarak yerini alır.

Bu koşullar altında, Mateo Kolomb'un "Amerikası" neydi? Hiç kuşkusuz keşfetmek ile bulmak arasındaki sınır, ilk bakışta göründüğünden daha belirsizdir. Sırası gelmişken söyleyelim. Mateo Kolomb kimileyin her erkeğin hayallerini süsleyen şeyi, kadınların yüreklerinin kapılarını açan sihirli anahtarı, dişil arzuların gizemli istencini yönlendiren sırrı keşfetmişti. Zamanın başlangıcından bu yana cadılarla büyücülerin, şamanlarla simyacıların, her cins otun yardımıyla ya da tanrıların ve şeytanların kayrasıyla aradıkları şeyi, uykusuz geçen gecelere ve kara yazgısına neden olan kadının sevgisizliği ve duygusuzluğuyla yara almış her aşık erkeğin arzuladığı şeyi ortaya çıkarmıştı. Hiç kuşkusuz, mutlak güçlerinin yoldan çıkarmasıyla şiddetli arzular içinde yanıp tutuşan kralların ve yasa koyucuların rüyalarını süsleyen şeyi keşfetmişti: Uçarı dişil arzulara boyun eğdiren anahtarı. Mateo Kolomb aramıştı, uzak ülkelere gitmişti ve en sonunda tutkuyla arzulanan *"yeni toprağına"* rastlamıştı: *"Kadınların tutkularını yöneten organı"* keşfetmişti. *"Tarafımdan keşfedilen şeyleri adlandırmama izin verilirse,"* diyerek, *Amor Veneris* adını vermişti anatomist buluşuna. Anatomistin buluşu kaypak bir zeminde ve her zaman karanlıkta kalmış dişil erinci yönetebilecek gerçek bir güçtü. Kuşkusuz, bu tür bir buluş ciddi sonuçlara yol açtı: Olayı skandal olarak niteleyen kilise doktorları, "günah keçisi dişi yaratık şeytanın yandaşlarının eline düşerse, Hıristiyanlık nasıl bir felakete sürüklenir?" diye soruyorlardı. "Zavallı bir kambur en varsıl saraylının aşkını elde edebilirse, kazanç-

lı fahişelik kurumu ne duruma düşer?" diye soruyorlardı. Venedik'in göz kamaştıran genelevlerinin varsıl sahipleri. Hepsinden kötüsü, Havva'nın kızları cennetin ve cehennemin anahtarlarını iki bacaklarının arasında taşıdıklarının ayrımına vardıklarında ne olacaktı?

Mateo Kolomb'un "Amerikasının" keşfi aynı zamanda ve kendi çapında bir epiğin akışının, bir ağıdın usul yakarışına dönüşü gibiydi. Mateo Kolomb, Kristof kadar zalim ve acımasız idi. Onun gibi -ve de aynı yazınsal benzetmeyi yapacak olursak-, keşfedilen toprakların, yani kadın bedeninin üzerinde hak iddia edecek kadar merhametsiz bir sömürgeciydi.

Ama, öte yandan, *Amor Veneris*'in taşıdığı anlam bir yana, tartışmalar bu organın ne olduğu üzerinde yoğunlaşıyordu. Mateo Kolomb'un sözünü ettiği organ gerçekte var mıydı? Aslında bu, gereksiz bir soruydu ve şöyle sorulmalıydı: *Amor Veneris* hiç varolmuş muydu? Sonuç olarak asıl önemli olan nesnenin kendisi değil, onu nasıl adlandırdığımızdır. *Amor Veneris, vel Dulcedo Apeleteur* -buluşçusu bu organı bu adla vaftiz etmişti- esaslı bir küfür sayılırdı. Eğer *Amor Veneris* sözcüğü çok daha yansız ve çok daha az sapkın bir sözcük olan kleitoris ("gıdıklayan") sözcüğünün yerini tutacaksa -nedenlerden önce sonuçlara gönderme yaptığı için- bu durum bedenin tarihini yazan kişileri ilgilendirecektir. *Amor Veneris*'in varlığı anatomik nedenlere dayanmıyordu; yalnızca *yeni kadın* modelini *yaratmakla* kalmayıp, aynı zamanda bir tragedyanın da başlangıcı oldu. Okuyacağınız, bir keşfin öyküsüdür.

Okuyacağınız, bir tragedyanın tarihçesidir.

Birinci Bölüm

Teslis

I

Monte Veldo'nun öte kıyısında, Santa Trinidad yakınlarındaki Bocciari sokağında, Venedik'in en pahalı fahişelerinin yaşadığı, tüm batıda bir eşi ve rakibi daha olmayan, muhteşem *il bordello dil Fauno Rosso* genelevi bulunuyordu. Genelevin en büyük silahı, Venedik'in en pahalı ve kuşkusuz tüm batının en göz kamaştırıcı güzelliğe sahip fahişesi olan Mona Sofia'ydı. Ünü, Lenna Grifa'nın efsanesini bile aşmıştı. Lenna Grifa gibi, Mona Sofia da iki Mağripli köle tarafından taşınan tahtırevanına boylu boyunca uzanarak Venedik sokaklarında dolaşırdı. Lenna Grifa gibi o da, tahtının ayak ucunda bir dişi Dalmaçyalı ve omzunda da bir papağan taşırdı. İsminin yer aldığı listede (*Catalogo di tutte le puttane del bordello con il lor prezzo*)(*) görülebileceği gibi, Mona Sofia'nın adı koyu renkli harflerle basılmıştı, fiyatı ise adından çok daha belirgindi: On düka. Bu rakam, efsaneleşmiş Lenna Grifa'nın ücretinden altı düka daha fazlaydı(**). Seçkin yolcular için hazırlanan, titiz-

(*) D. Merejkovski'nin, *Leonardo de Vinci* adlı yapıtında sözünü ettiği liste. Juvendut, Barcelona.1940.

(**) Satafatlı bir yaşam sürebilmek için yaklaşık bin dükalık bir servet yeterli oluyordu.

likle derlenmiş listede, Mona Sofia'nın ne bir çift zümrütü andıran yeşil gözlerinden, ne de badem sertliğinde, bir çiçeğin taçyapraklarına benzetilebilecek iri ve pürüzsüz meme başlarından söz ediliyordu, tabii eğer Mona Sofia'nın meme uçları kadar iri ve pürüzsüz taçyaprakları olan bir çiçek varsa. Tornadan geçmiş izlenimini veren, kusursuz sağlamlıktaki ve biçimdeki hayvansı uyluklarıyla, odunun yanarken çıkardığı çıtırtılara benzer bir ses tonuyla konuşmasından da söz edilmiyordu. Ne de erkeklik organını kavrayamayacak denli küçük ellerinden ve penisin sertleşmiş ucunun sığması olası olamayacak kadar küçücük ağzından dem vuruluyordu. Bir orospu olarak ne denli yetenekli olduğundan ve işi çoktan bitmiş bir ihtiyarın organını yeniden sertleştirebileceğinden de söz edilmiyordu.

1558 yılının bir kış günü tan yeri ağarırken, güneş, Suriye ve Konstantinopolis'ten getirilen iki granit sütunun ortasından doğmadan ve kanatlı aslanla San Teodorico arasına yerleşmeden az önce, Saat Kulesi'nin Mağripli otomatları altı çandan ilkini çalmaya hazırlandıkları sırada, Mona Sofia da varsıl bir ipek tüccarı olan son müşterisini yolcu ediyordu. Genelevin küçük avlusuna giden basamakları inen adam, *luccosunun* üzerine attığı yün harmaniyesine sarınarak ve *berettasını* gözlerinin üstüne indirerek, kimsenin dışarı çıktığını görmediğinden iyice emin olana değin kapı aralığından bir süre ortalığı denetledi. Genelevden çıkınca doğruca ayin için ilk çanlarını çalan Santa Trinidad'a yürüdü.

Mona Sofia'nın sırtı ağrıyordu. Can sıkıntısından kurtulmak için yatak odasının pencerelerini örten erguvan rengindeki ipek perdeleri açtı ve ortalığın neredeyse aydınlanmış olduğunu gördü. Sokaktan gelen bunca gürültü patırtı içinde uyumak zorunda olmaktan nefret ediyordu. Günü değerlendirmek için bunun iyi bir fırsat olduğuna karar verdi. Yatağının başucuna yaslanarak, plan yapmaya başladı. Öncelikle bir ha-

nımeſendi gibi giyinerek San Marco Katedrali'ndeki ayine katılacaktı, aslına bakılacak olursa kilisede ayin dinlemeyeli uzun zaman olmuştu, sonra da rahibe günah çıkartacak ve pişmanlıklarından arınmış olarak uzun zamandır kendi kendine söz verdiği parfümleri almak üzere *Bottega dil Moro*'ya gidecekti. Planlar yapmaya devam ederken, bir yandan da yavaş yavaş battaniyesine sarındı. Yorucu geçen bir gecenin ardından bedenini kuşatan rahatlama dürtüsü planlarını bozuyordu ve zihnini berraklaştırabilmek için gözlerini kapadı.

Mona Sofia her sabah olduğu gibi derin ve huzur dolu bir uykuya daldığında, çanlar çalmaya devam ediyordu.

II

Aynı saatlerde, ama bu kez Floransa'da, gösterişsiz San Gabriel Manastırı'nın çan kulesinin üstüne ince bir yağmur düşüyordu. Çanlar öylesine bir kararlılıkla çalıyorlardı ki, o kalın ipleri çeken ellerin bir kadının narin elleri değil de, besili manastır başrahibinin elleri olduğu sanılırdı. Doğrusunu isterseniz, başrahip henüz uykudaydı. Şafak sökmeden kısa bir süre önce her sabah olduğu gibi, hava ister soğuk ister sıcak olsun, yağmura veya dona rağmen kendini derin bir bağla dine adamış olan Ines de Torremolinos aynı dakiklikle yatağından kalkıyor ve narin bedeniyle çan kulesinin iplerine asılıyordu. Tanrısal bir güçle donatılmışçasına, ağırlığı kendi dişil, lekesiz bedeninden en az bin kat daha ağır olan çanları hareket ettirmeyi başarıyordu.

Ines de Torremolinos, bir zamanlar Floransa'nın en varsıl kadınlarından biri olmasına rağmen, şimdilerde bir fransisken rahibesinin katı kurallarla dolu hayatını yaşıyordu. Soylu bir İspanyol ailesinin en büyük kızıydı, Floransalı tanınmış bir soyluyla evlendirildiğinde henüz çok gençti. Evlilik kuralları gereğince, doğum yeri olan Kastilya'dan ayrılarak, kocasının Floransa'daki sarayına taşınmıştı. Kara yazgısı, Ines'in, eşinin asil soyunu devam ettirebilecek bir erkek çocuk doğuramadan dul kalmasını kararlaştırmıştı. Üç kız çocuk doğurdu ama hiç oğlan çocuğu doğuramadı.

Çok genç yaşta dul kalan Ines'in malvarlığı şunlardı: Bir erkek çocuğu dünyaya getirememiş olmaktan kaynaklanan derin bir keder, bir kaç zeytinlik, asma bahçeleri, şatolar, altın ve kendini adamış, dindar, sadık, iyiliksever bir yürek. Acısını dindirmek ve ölmüş kocasının anısına hatasını bağışlatmak için, eşinden ve bu dünyadan göçüp gitmiş olan babasından kalan Floransa'daki ve Kastilya'daki tüm mal varlığını satıp paraya dönüştürmeye ve bir manastır yaptırmaya karar verdi. Böylelikle yaşam boyu kendini yalnızlığa mahkûm ederek ve saflığını koruyarak ölümsüz kocasının anısına sonsuza değin sadık kalacak ve tüm yaşamını, dölyatağının hiç bir zaman hayat veremediği erkek çocuklarına, manastırda yaşayanlara ve yoksullara hizmet etmeye adayacaktı. Böyle de yaptı.

Ines'in mutlu bir kadın olduğu söylenebilirdi. Fransisken rahibelerine özgü erdemli bakışlarından, barış ve huzur duygusu yayılıyordu. Sözcükleri, derin acılar içinde kıvranan kişilere şifalı otların yaptığı etkiyi yapıyordu. Huzur bulamayanların acılarını hafifletiyor, yoldan çıkmışlara rehberlik ediyordu. Azizlik mertebesine doğru hiç bir engelle karşılaşmadan yol aldığı söylenebilirdi.

1558 yılının o şafak zamanı, Venedik'te Mona Sofia zorlu ama kazançlı bir iş gününü daha geride bırakırken, Ines de Torremolinos da hayırseverlikle geçecek bir başka güne adımını atıyordu. Her ikisi de birbirinin varlığından ve kendilerini ayıran uzaklıktan habersizdi. Hiç kimse de bu iki kadının ortak bir noktaları olabileceğini aklına getirmezdi. Ne var ki yazgı zaman zaman beklenmedik yollar çizer. Kendilerini bekleyen yazgıdan hiç kuşkuya kapılmaksızın ve birbirlerinden habersiz, bu iki kadın, zirvesi Padova'da olan bir teslisin parçası olmak üzereydiler.

Karga

I

Verona'yı Trento'dan ayıran yüksek dağların zirvesinde, Monte Veldo'nun doruklarını bir gerdanlık gibi kuşatan kayalıkların en sonuncusunun üstünde, güneşin kızıla boyadığı alacakaranlıkta, üzerinde tünediği kaya parçası kadar kımıltısız bir karganın silüeti seçiliyordu. Bu silüet yaslandığı alacakaranlığın ufkunda, merkezinden çevreye saçılan altın rengini güneşe borçlu değilmiş gibi duruyor -neredeyse sanallaşıyorsanki bu gölge ona yaldızlı Venedik'ten yansıyordu. Sanki bu ışıktan kubbe ta uzaklardaki San Marco Katedrali'nin bizans biçemi tonozlarından yansıyordu. Gündoğumundan hemen önceki alacakaranlıktı. Karga beklemedeydi. Sabırlıydı. Her zaman olduğu gibi açlık yırtıcı içgüdülerini harekete geçiriyordu, ama biraz daha bekleyebilirdi. Tüm Venedik onun yurduydu: Il Veneto (Venedik Bölgesi) -Treviso, Rovigo, Verona ve biraz daha ötede, Vicenza ve hiç kuşkusuz Friuli-Venezia Julia. Ancak son durağı Padova'ydı.

Aşağıda San Teodorico festivali *festa di tori* için herşey hazırlanmışa benziyordu. Öğlenden sonra kalabalık, içkisinden çektiği iki yudum arasında beş altı tane öküzü kesim alanına doğru sürecek, kadınlar hayvanların boynuzlarından kavra-

dıkları sırada, kılıcın tek ve kesin vuruşuyla hepsinin boğazlarını keseceklerdi. Karga neler olup biteceğini çok iyi biliyor gibiydi. Hayvanlar daha boğazlanmadan, en sevdiği koku şimdiden burnuna geliyordu. Ama çok iyi biliyordu ki, her şey yolunda gidip acınası bir işkembe parçası veya bir adet göz araklayabilse bile, hayvanın başına üşüşen köpeklerle dalaşması gerekecekti. Ne yaptığı uzun yol, ne işin riski ne de göstereceği çaba buna değmezdi.

Henüz yerinden kıpırdamamıştı. Onda, tüm kargalarda olan sabır vardı. Saat kulesinin otomatları son çanı da çaldıkları sırada, her sabah olduğu gibi şehir mavnasının Humberto Primo hastanesindeki cesetleri alıp Mezarlık Adası'na götürmek üzere Büyük Kanal'da belirmesini bekleyebilirdi. Ama bunun için de beklemeye değmezdi; şansı yolunda giderse çürümüş ve kokuşmuş, vebanın çoktan yiyip bitirdiği, üzerinde doğru düzgün et kalmamış bir vücut parçası koparabilirdi.

Pençelerinin üzerinde döndü ve gözlerini tam aksi yöne -doğuya- yuvasının bulunduğu yere dikti. Efendisi oradaydı. Yükseldi ve Padova'ya doğru uçmaya başladı.

II

Bazilikanın on adet kubbesinin ve sonra da üniversite binasının üstünde uçtu. İç avluya açılan dördüncü kapının sütun başına kondu. Beklemeye koyuldu. Efendisinin her an gelebileceğini biliyordu. Bütün günleri böyle geçiyordu. Ama karga sabırlıydı. Kanatlarından birini açıp gagasını tüylerinin arasına soktu. Tüylerinin arasında kendine nefis bir ziyafet çekerken başka hiçbir şeyle ilgilenmez görünüyordu. Göğüs tüylerini karıştırdı ve bir bitten daha kurtuldu.

Ayine çağıran çan çaldığı sırada, karga bir ip gibi gerilerek uyuşuk bir şekilde kanatlarını açtı ve ürpertici bir sesle bağırarak, her sabah olduğu gibi, kiliseye gitmeden önce morgdan sevgili kargasının en sevdiği yiyeceği, henüz ılık olan bir işkembe parçasını almak üzere ağır adımlarla kemerli yoldan yaklaşan efendisinin omzuna konmaya hazırlandı.

Ama o kış günü işler beklendiği gibi gitmeyecekti. İlk çan susmuştu ve efendisi henüz ortalıklarda görünmemişti. Karga, efendisinin odasında olduğunu biliyordu, kokusunu alabiliyordu, soluk alıp vermesini bile hissediyordu. Ve bütün bunlara rağmen efendisi çıkmıyordu. Sıkıntı ve öfkeyle bağırdı. Açtı.

Karga ve efendisi rollerinin ayırdındaydılar. Bu bilinçle her ikisi de kendini açığa vurmayan belli bir çekince içindeydiler. Leonardino -efendisi ona bu adı koymuştu- hiç bir zaman dostça bir yaklaşımla efendisinin omuzuna konmazdı, kısa ve düzenli kanat çırpışlarıyla her zaman efendisinin omzunun

biraz üstünde bir yerlerde dururdu ve pençeleriyle efendinin harmaniyesi arasında her zaman belli bir uzaklık bulunmasına özen gösterirdi. Efendi de arkadaşına güvenmiyordu. Biri ve diğeri -her ikisi de bunun ayrımındaydılar- aynı araştırmacı tinsel yaklaşımla etin berisinde varolanın peşindeydiler.

Ikinci çan da çaldı ve efendi ortalıklarda görünmedi. Yolunda gitmeyen bir şeyler vardı, karga kokuyu alabiliyordu.

Leonardino her gün morgun merdivenlerinin parmaklıklarına tüneyerek dikkatle ve saygıyla efendisinin hareketlerini izler, onun anatomi bıçağını ustalıkla kullanmasını seyreder, açılan ince yarığın altından fışkıran ve aktığı yerde iz bırakan kanı gördüğünde, sağa sola yalpa vurarak haz içinde bağırırdı.

Sayısız kereler denemesine rağmen, efendi Leonardino'yu elinden yemeye alıştıramamıştı; aslında karganın korkması için haklı gerekçeleri de yok değildi; karga, bir gün önce efendisinin kendine ikram ettiği işkembenin kime ait olduğunu biliyordu, daha düne kadar adamın kucağına kendini güven içinde bırakan kedinin kokusunu çok iyi tanıyordu; onu okşayıp yemek veren ellerle sonradan içini doldurmak için tüm organlarını söken de aynı ellerdi.

– Leonardino... diye hafiften bir ezgi mırıldanırdı efendisi ağır ağır yaklaşarak, ileriye doğru uzattığı elinin ucundan bir et parçası sallandırırken.

– Leonardino... diye mırıldanırdı yeniden ve adamın her adım atışında, karga da bir adım geri çekilirdi.

Leonardino et parçasına bakmazdı; onu koklardı. Gözleri her an efendisinin gözlerine çakılırdı, o gözler efendinin elinden sallanan iç organlardan hep daha iştah açıcı görünürdü. Işte o zaman adam eti kargaya doğru atar, o da uzun zamandır aç kalmanın verdiği yırtıcılıkla gagasıyla eti kapardı.

Ama o gün kemerli yolda kimsecikler görünmedi. Karga efendisinin günlük randevusuna gelmeyeceğini anladığında üçüncü çan çalmaktaydı. Leonardino, öfkeli ve aç bir halde, Venedik'e doğru uçtu.

Zirve

I

Efendinin adı Mateo Renaldo Kolomb'du ve kuşkusuz 1558 yılının o kış sabahında, her gün ayine katılmadan önce Leonardino'suyla buluştuğu gündelik randevusuna gitmemesi için çok önemli nedenleri vardı. Padova Üniversitesi'ndeki odasının dört duvarı arasına hapsedilmiş olan Mateo Kolomb yazıyordu.

"Tarafımdan keşfedilen şeyleri adlandırmama izin verirseniz, buluşuma Venüs Aşkı veya Venüs Zevki adını vereceğim" diye yazdı Mateo Kolomb ve böylece bütün gece durmaksızın kaleme aldığı savunma metnine son cümleyi koymuş oldu. Üzerine yazdığı kalın defterinin kuzu derisinden yapılmış kapağını kapattığı sırada, ayine çağıran çanların sesini duydu. Göz kapaklarını ovuşturdu; gözleri kan çanağına dönmüştü ve sırtı da çok ağrıyordu. Yazı masasının tepesindeki küçük ay biçimindeki pencereye baktı ve defterinin yanında duran mumun artık işe yaramayan soluk bir ışık yaydığını gördü. Daha ileride, katedralin kubbelerinin üstünde, doğan güneş ortalığı ısıtmaya başlamıştı ve üniversite bahçesindeki çimenlerin üstünde parlayan çiy damlacıklarını hızla buharlaştırıyordu. Avlunun öte yanından, şapelde az önce yakılmış olan tütsünün

kokusu geliyor, bu koku kimileyin rüzgârın etkisiyle mutfağın ocağından yükselen iştah kabartıcı yemek kokularına karışıyordu. Güneş bir yandan kemerli yolun kiremitleri üstünde yükselirken, *piazza dei frutti*'den gelen anlaşılmaz gürültüler de aynı oranda artıyordu. Dükkân sahiplerinin çığlıklarıyla seyyar satıcıların bağırtıları ve kente inen köylü kadınlarının iki düka diye haykıran sesleriyle bu fiyata satılan kuzuların melemeleri, ayine çağıran çanın zorunlu kıldığı kutsal sessizlikle tam bir zıtlık oluşturuyordu.

Uykulu gözlerle soğuğu savuşturmak için ellerini ovuşturan ve ağızlarından beyaz buharlar çıkaran öğrenciler, üniversitedeki odalarından çıkıp, şapelin küçük avlusunun girişinde tek sıra oluşturarak hep birlikte merkez avlusunun kuşattığı manastıra doğru ilerlediler.

Kilise papazının yanında ayakta dikilmekte olan Üniversite dekanı Alessandro de Legnano, tek sıra olmuş öğrencileri kutsarcasına gözden geçiriyor ve bir o yana bir bu yana ciddi ve sert bakışlar fırlatarak, gözleriyle sessizliği bozmamalarını buyuruyor, düzeni bozan öğrenciler olursa, hafifçe öksürerek kendilerini uyarıyordu.

Son çanın çalmasından hemen önce Mateo Kolomb oturduğu yazı masasından kalktı ve kapıya yürüdü. Kapı tokmağını çevirip odanın dışarıdan kilitlenmiş olduğunun ayrımına vardığı anda çanların o gün kendisi için çalmadığını hatırladı. Alışkanlıktan kaynaklanan dürtüyle her sabah morga yaptığı kısa ziyaretten sonra şapele giden anatomist, uykusuz geçen gecenin sabahında yaşadığı yorgunluk ve sersemlik sonucunda, Yüksek Mahkemeler'den gelen emirle artık kendi odasında bir tutsak olduğunu unutmuştu. Leonardino'su için derin bir vicdan azabı duydu. Belki de içinde bulunduğu durum için minnet duyması gerekirdi, kuşkusuz San Antonio hapishanesinin soğuk ve pislik içindeki hücrelerinden birine kapatılmak çok daha kötü olurdu. Ve belki de mahkeme heyetiyle dekana, ellerinden ve ayaklarından zincire vurulmadığı ve odası-

nın küçük penceresinden içeri vuran kış güneşinin ılık soluğunu hissedebildiği için minnet duymalıydı. Kuşku yoktu ki, kendisine yüklenen suçlar cezaların en ağırını hakediyordu: Dinsel sapkınlık, yeminini bozma, yüce Tanrı'ya ve onun azizlerine sövme, büyücülük ve şeytanın elçiliğini yapmak. İnsanlar çok daha hafif nedenlerle zindana atılıyorlardı. Şimdi odasından, yoldan gelip geçenlerin meydana kurulan darağacında uzun süre bekletilen hükümlülere nasıl tükürükler yağdırarak hakaret ettiklerini duyar gibi oluyordu. Üstelik darağacından sallandırılan bu adamlar çoğu zaman adi hırsızlar olurdu.

Mateo Kolomb'un odasının önünden geçmekte olan son öğrenciler ayak uçlarında yükselerek içeriye bakıyorlardı; böylelikle anatomist daha dün kadar öğrencisi olmuş bu çocukların, hatta ileride sadık birer yardımcıya dönüşebilecek olanların bile mırıltılarını ve kötücül kıkırdamalarını duyabiliyordu. Onları görebiliyordu.

Belki de yazgısına minnet duymalıyken, Mateo Kolomb, doğduğu yer olan Cremona'dan ayrıldığı güne sövgüler yağdırdı. Şimdi celladı olan üniversite dekanının kendisini anatomi ve cerrahi kürsüsünün başına getirmeye karar verdiği güne sövgüler yağdırdı. Ve tamı tamına kırkiki yıl önce doğmuş olduğu güne sövgüler yağdırdı.

II

Hemşehrilerinin deyişiyle *"Il Chirologi"* ya da şimdilerde sürgün yeri olan Padova'daki adıyla *"Il Cremonese"*, tutsak olduğu üniversitede bir zamanlar eczacılık ve cerrahi dallarında eğitim almıştı. Ilkin Leoniens'in sonraları Vesalio'nun en parlak öğrencisi ve takipçisi olmuştu. 1542'de eğitmenlik yapmak üzere Almanya ve Ispanya'ya gitmesinden sonra kendisinden boşalan profesörlük kürsüsüne Cremona'lı öğrencisinin getirilmesi için Üniversite Dekanı Alessandro de Legnano'ya öneri götüren de Profesör Vesalio'nun kendisiydi. Çok genç yaşında Mateo Kolomb, bileğinin hakkıyla *Maestro dei maestri* sıfatını taşımaya hak kazandı. Cremona'lı Profesör Mateo Kolomb'un, akciğerlerin dolaşım sistemini sonraları hiç haketmediği bir üne kavuşan Ingiliz meslektaşı Harvey'den önce keşfetmesi, Alessandro de Legnano'yu gururlandırıyordu. Galeno'nun tezini çürütecek kadar ileri giderek, kanın kendisine gereken oksijeni akciğerlerden sağladığını, bu iş için kalbin iki yarısını ayıran ince zarın üzerinde delikler olmadığını açıkladığında, çoğunluk ona deli gözüyle bakmıştı. Hiç kuşkusuz bu son derece tehlikeli bir açıklamaydı: Daha bir yıl önce, *Christianismi Restitutio* adlı kitabında kanın etin tini *-anima ipsa est sanguis-* olduğunu ileri süren Miguel de Servet Ispanya'dan kaçmak zorunda bırakılmıştı; Kutsal Teslis öğretisini anatomik terimlerle açıklama girişimi, Ginebra'da ateşe

atılmasına neden olmuştu. "Çektiği acıyı artırmak ve uzatmak için" ateşi yaş odunlarla beslemişlerdi(*). Ama Mateo Kolomb'un buluşunun meyvelerini kendisinden yüzyıl sonra gelen meslektaşı İngiliz Harvey toplamış ve Hobbes'un *De Corpore* adlı kitapta sözettiği gibi, "öğretisinin kabul gördüğünü hayattayken gören tek anatomist olmuştu"

Mateo Kolomb tam bir İtalyandı; plastik sanatlara, giyimde ve süslemede varılan estetiğe ve incelikli davranış biçimlerinde sergilenen zarafete, her konuda seçkinliğe tutkun bir İtalyan. Katedrallerin kubbelerinden çiftçinin içkisini yudumladığı kupaya, sarayları bezeyen fresklerden rençberin ekini biçtiği orağa, kiliselerin bizans tarzı sütun başlarından çobanın taşıdığı asaya değin, herşeyin olağanüstü bir şekilde varolduğu İtalya'nın eliaçık çocuğuydu. Mateo Kolomb işte bu varoluşta, aynı incelikle bezenmiş seçkinlikte, aynı saygıdeğer İtalyan nezaketinde can buluyordu. Herşey Leonardo'nun soluğuyla hayat buluyordu; zanaatçı sanatçıydı, sanatçı bilimadamı, bilimadamı savaşçı ve savaşçı da, yeniden zanaatçı. Herşeyden öte bilmek demek, elleri kullanmayı bilmek demekti. Örneklemek gerekirse, Papa I. Eugenio kendi elleriyle, idaresi güç başrahiplerinden birinin kafasını gövdesinden ayırmıştı.

Kuzu derisi ciltle kaplı defterin üzerinde kayan kalemi tutan Mateo Kolomb'un eli, döneminin en etkileyici yağlıboya anatomi haritalarını boyadığı boya fırçasını tutmayı ve boyayı hazırlamayı da bilirdi; eğer isterse, Signorelli veya tıpkı Miguel Angel gibi resim yapabilirdi. Yaptığı portresinde kendini ince ama enerjik yüz hatlarına sahip bir erkek olarak resmetmişti; kapkara gözlerle koyu renkli yoğun sakalı insanda neredeyse Mağripli soyundan geldiği izlenimini bırakıyordu. Omuzlarına değin inen iki tutam bukle geniş ve çıkıntılı alnını daha da belirginleştiriyordu. Kendi tanıklığına bakılacak olursa, ince beyaz elleri vardı, parmakları uzun ve etsizdi, ona neredey-

(*) Knut Haeger, *The Illustrated History of Surgery*, H. Starke, 1989

se dişil denebilecek kibar bir hava katıyordu. İşaret parmağıyla başparmağı arasında bir anatomi bıçağı tutuyordu. Mateo Kolomb'un kendi yaptığı portresi yalnızca onun dış görünümünün aslına sadık bir belgesi olmakla kalmıyor, aynı zamanda kişiliğindeki saplantıyı da açığa vuruyordu; dikkatli bakıldığında -çünkü ayrımına varmak gerçekten güçtü- bistürinin altında, resmin dibinde, yaygın bir pusun ardında çıplak ve devinimsiz bir kadın bedeni belli belirsiz seçiliyordu. Çağdaş ressamlardan birinin resmini, Sebastiano del Piombo'nun *Aziz Bernard* adlı tablosunu çağrıştırıyordu. Piombo'nun resminde, asasını şeytanın bedenine saplayan azizin yüzünde varolan kutsal gülümsemeyle yaptığı eylem arasındaki tutarsızlık, bistürüyü kadının çıplak etine daldıran anatomistin yüz ifadesinde de görülebiliyordu. Onunki, bir utkunun açığa vurumuydu.

Önemli isimlerin ve şöhretli kişilerin yaşadığı bir çağda, Mateo Kolomb adını bir safra gibi taşıdı. Ünlü Cenovalı adaşının, sırtına ağır bir yük gibi vurulmuş gölgesinden kendini nasıl kurtaracaktı? Mateo Kolomb bu kaçınılmaz benzerliğin, düşmanlarının fırsat bildiği alayların tutsağıydı artık.

Mateo Kolomb'un buluşu, kuşkusuz adaşınınkinden daha az olağanüstü değildi. O da kendi "Amerika'sını" keşfetmişti ve adaşı gibi hem şöhretin hem de mutsuzluğun tadına bakmıştı. Acımasızlığın ne anlama geldiğini de öğrenmişti. Kendi *kolonisini* kurma zamanı geldiğinde Mateo Kolomb, adaşı Kristof'tan ne daha çekingen ne daha merhametli davranmıştı. Aradaki tek fark, koloninin tahta direğinin, tropik iklimin sıcak kumlarına değil de, üzerinde tek başına egemenlik iddia ettiği henüz keşfedilmemiş toprakların bağrına, kadının bedenine dikilecek olmasıydı.

III

Kendi odasında hapsedilmiş olan Mateo Kolomb, mahkemeye sunacağı savunmasını bitirmek üzereydi. Penceresinin önünde, ışığın aksi yönünde bir çehrenin ayrımına vardığında ayine çağıran son çanın yankısı henüz devam etmekteydi.

– Size herhangi bir yardımım dokunur mu? diye mırıldandı silüet.

Mahkemenin baskısıyla kimseyle konuşmamaya yemin etmiş olan Mateo Kolomb, pencereye yaklaşırken dikkati de elden bırakmayarak sustu. Ancak o zaman güneşe karşı durmuş bu kişinin arkadaşı *messere* Vittorio olduğunun ayrımına vardı.

– Delirdiniz mi siz, benim gibi hapsedilmek mi istiyorsunuz? diye mırıldandı ve hiç de konuksever sayılamayacak bir tavırla oradan hemen uzaklaşmasını istedi.

Messere Vittorio elini demir parmaklıklardan içeri uzatarak arkadaşına bir şişe keçi sütüyle bir torba ekmek verdi. Mateo Kolomb hoşnutsuzluk ve isteksizlik sergileyen bir tavırla verilenleri aldı. Aslında karnı açtı. Gizli ziyaretçi topuklarının üzerinde dönüp şapele doğru yürümeye hazırlandığı sırada, bir mırıltı duydu:

– Benim için bir haberciyle Floransa'ya bir mektup ulaştırabilir misiniz?

Messere Vittorio bir an için duraksadı.

– Yapılması daha kolay bir istekte bulunabilirdiniz... deka-

nın mektupları ne kadar kuşkucu bir yaklaşımla incelediğini bilirsiniz... Tam o anda iki adam şapelin kapısının sahanlığında durmuş, herkesin ayine katılmış olduğundan emin olmaya çalışan Alessandro de Legnano'yu gördüler.

– Tamam, mektubu verin. Şimdi gitmeliyim, dedi *messere* Vittorio elini demir parmaklıkların arasından geri çekerken.

– Mektubu henüz yazmadım. Eğer ayin çıkışı buradan geçebilirseniz...

İşte tam o anda dekan, kemerli yolun altında dikilmekte olan *messere* Vittorio'yu gördü.

– Orada ne yapıyorsunuz? diye sordu dekan hesap sorarcasına ellerini beline koyarak ve doğuştan çatık olan kaşlarını biraz daha çatarak.

Bunun üzerine *messere* Vittorio sandallarının bantlarını düzeltti ve şapele doğru yürüdü.

– Yoksa sandallarınızla mı konuşuyordunuz?

Messere Vittorio aptal bir sırıtmayla kıpkırmızı kesildi.

Mateo Kolomb'un ayin bitene değin mektubu yazmak için az bir zamanı vardı.

Şapelin dışında kimsenin kalmadığından emin olunca, küçük yazı masasının altında sakladığı defterini çıkardı -yazması da yasaklanmıştı- kaz tüyü kalemini eline alarak mürekkep hokkasına batırdı ve defterin son sayfasına yazmaya koyuldu. Kuşkusuz mahkemenin kendisine koyduğu konuşma yasağı nedensiz bir ceza değildi; çok haklı bir gerekçeye dayanıyordu: Mateo'nun şeytani buluşunun rüzgârda savrulan tohumlar gibi her bir yana yayılmasını engellemek. Yazması da aynı nedenle yasaklanmıştı. Zamanı azalıyordu. Yakınlarda kimsenin olmadığından bir kez daha emin olduktan sonra yazmaya başladı:

Sevgili hanımefendi:

Ruhum, Tanrı'nın huzurunda gizlilik yemini etmiş, ama yarattığı ilahi yapıtı hiç hakkı olmadığı halde örtbas etmeye çalışarak onun kutsal ismine saygısızlık eden bir adam olarak, kararsızlık uçurumunda savaşım veriyor ve derin kederlere boğuluyo-

rum. Yüce yaratıcının huzurunda, sevgili Ines'im, Padova Üniversitesi dekanı ve kilise doktorları tarafından konulan sessizlik yasağını bozmaya karar verdim. Sessiz kalmak beni ölümden çok daha fazla ürkütüyor. Aslında içinde bulunduğum durumda her iki ceza için de hüküm giydim. Bu mektup Floransa'ya vardığında ben hayatta olmayacağım. Bütün bir geceyi, yarın Kardinal Caraffa'nın başkanlık edeceği mahkeme heyeti önünde sunacağım savunmamı hazırlayarak geçirdim. Bununla birlikte, kendimi kayıran tek bir sözcük bile söyleyemeden, hakkımda çoktan karara varılmış olduğunu da biliyorum. Beni bekleyen tek yazgının ateşe atılmak olduğunu da biliyorum. Bu güldürüde hayatımı kurtaracak bir etki yapabileceğinizi bilseydim, hiç kuşkuya kapılmaksızın bunu sizden isterdim. Sizden bugüne değin öyle şeyler istedim ki, bir istekte daha bulunmak... Fakat beni bekleyen yazgının hazırlandığını biliyorum. Şimdi sizden tek ricam beni dinlemeniz. Sizden başka hiçbir dilekte bulunmayacağım.

Belki de sırrımı neden bir başkasına değil de, yalnızca size açmaya karar verdiğimi merak ediyorsunuz. Henüz bunun nedenini bilmiyor olsanız da, bana bildirilen buluşların kaynağı siz oldunuz.

Gerisi artık size bağlı. Sessiz kalmaya yemin ettiğim halde bu yemini bozarak kutsal olan herşeye saygısızlık ettiğimi düşünürseniz, bu mektubu okumaktan hemen şimdi vazgeçin ve bu sayfaları ateşe atın. Ama gözünüzde hâlâ en ufak bir değerim varsa ve okumaya devam etme kararı aldıysanız, sizden Tanrı adına rica ediyorum, bu sırrı saklayın.

Mektubuna devam etmeden önce Mateo Kolomb birkaç saniye durakladı. Zaman kısalıyordu. Ayin yarısına yaklaşmış olmalıydı. Gözlerini ovuşturdu, oturduğu yerde döndü ve yazmaya devam etmeden önce, kendi kendine bunun delilik olup olmadığını sordu.

Bu, tragedyanın başlangıcı olacaktı. Ines de Torremolinos'a yaptığı açıklamaların ölümden ve sessizlikten daha beter bir sonucu olacağını bilseydi, bir tek kelime daha yazmazdı. Ama,

yaptığı işe geri döndü ve kalemini mürekkep hokkasına batırdı.

Ayine gidenlerin şapelden çıkmaya başladıklarını gördüğünde mektubuna son noktayı koyuyordu.

Mateo Kolomb mektup sayfasını defterinden kopardı ve sayfanın beyaz yüzü dışarıya gelecek şekilde katladı. İlkin sessiz bir karışıklık içinde öğrenciler çıktılar ve merkez avlusundan küçük gruplar halinde sınıflara doğru dağıldılar. Son olarak *messere* Vittorio ve yanında da Alessandro de Legnano çıktılar. *Messere* Vittorio avluda durakladı ve başıyla selamlayarak dekanla vedalaştı. Mateo Kolomb odasında bulunan pencerenin ardından, dekanın *messere*'nin yanında durduğunu ve ayrılmak niyetinde olmadığını görebiliyordu. Dekanın sütunlardan birine yaslanarak, alışıldık sorgulamalarından birine daha başladığını gördü. Ne konuştuklarını duyamıyordu, ama anatomist, ellerini beline koyup doğuştan çatık olan kaşlarını biraz daha çatan Alessandro de Legnano'nun sorgulayıcı tavırlarını çok iyi tanıyordu. Anatomist tam yazdığı mektubu *messere*'ye verebileceğinden tüm ümidini kesmişti ki, dekan şaşırtıcı biçimde *messere*'nin yanından ayrılarak odasına doğru yürüdü. *Messere* Vittorio bir kaç saniye daha oyalandı. Avluda ve Mateo Kolomb'un penceresinin önünde gezinen kimsenin kalmadığından emin olunca, dosdoğru ve hızla anatomistin penceresine doğru yürüdü. O zaman Mateo Kolomb mektubu demir parmaklıkların arasından dışarı, kemerli yola doğru fırlattı. *Messere* Vittorio yeterince uzaklaştığından emin oluncaya değin mektubu ayağıyla sürükledi, sonra çömelerek tabanıyla sandalının arasına yerleştirdi. Tam o anda, kemerli yolun berisinden Alessandro de Legnano belirdi.

– Sanırım artık sandallarınızı değiştirmenin zamanı geldi, dedi ve *messere* Vittorio yanıt bile veremeden ekledi:

– Sizi atölyede bekliyorum, diyerek olduğu yerde döndü ve gelmiş olduğu yoldan geri dönüp gitti.

Messere Vittorio dekanın öldüğünü görmeyi isterdi; bu arzusunun bir şekilde gerçekleştiğini görecekti de.

Dekan(*)

I

Alessandro de Legnano, başını *messere* Vittorio'nun çalışma masasına dayamış, gözlerini atölyenin tavanına dikmişti. Kelimenin tam anlamıyla dikmişti çünkü aslında dekanın gözleri iki devinimsiz yuvardı. Profesör elinin ayasını dekanın bedeninden kopukmuş izlenimini veren başında gezdirdi, kaşının kıvrımında duraladı, fırçasına yüklendi ve kemik tozuna benzer bir toz bulutunun kalkmasıyla aynı anda kuru, tok bir vuruş sesi geldi. Dekanın bedeni bir ölü kadar kımıltısızdı ama yüzündeki anlatım canlıydı. Bununla birlikte donuktu. Bir ölüden daha soğuktu. Alessandro de Legnano'nun büstünü tamamlamak *messere*'nin altı ayını almıştı, dekan poz vermekte olduğu taburesinden kalkıp, kendi saygınlığı adına yapılmasını buyurduğu yontuya doğru yürüdü. Burnunu heykelin burnuna yaklaştırıp kendisini seyrederken, Carrara mermerinden yapılma bir aynanın önünde durduğu söylenebilirdi. Vittorio Usta, müşterisinin yüzündeki anlatımın bire bir karşılığını yakalamıştı ve yontuyu gören herhangi biri dekanla karşılaştığı anda hissettiği tiksintiyi aynen hissederdi. Son

(*) Özgün metinde, "üniversite dekanı" olarak geçen tanım, günümüzdeki rektörün karşılığıdır (Ç.N.).

altı aydır *messere*'nin hissettiği duygu tam olarak buydu ve hiç kuşku yok ki zaman zaman fırçayı Alessandro de Legnano'nun alnının tam ortasına saplamak için dayanılmaz bir istek duymuştu, özellikle de dekan kararını bildirdiğinde:

– Daha kötülerini de gördüm, dedi karşıtlamsal bir küçümsemeyle büstü seyrederken, hemen arkasından da onbeş dükayı *messere*'nin suratına fırlattı.

– Büstü akşamüstü çalışma odama taşısınlar, diye ekledi topuklarının üstünde dönüp kapıyı çarparak atölyeden çıkarken.

Messere Vittorio'nun yeni tamamladığı büst, modeline tamamen sadıktı. Denilebilirdi ki dekan tam bir ahmağın fizyonomisine sahipti: Öfkeli yüz hatları, yüzüne haşin bir ifade veren bir tür balkonu andıran çıkıntılı bir çene ve uykulu bir ifade veren yarı kapalı gözkapakları. Floransa'lı heykeltraş müşterilerine karşı hiçbir zaman iyiliksever bir adam olmamıştı; yalnızca, bir keresinde Medici ailesine yakınlığıyla tanınan bir müşterisinin profilini düzeltmek için yaptığı gibi, hoşlandığı müşterilerinin yontularını bir parça güzelleştirmek nezaketini gösterirdi. Buna rağmen Alessandro de Legnano'nun yontusunun tamamen *messere*'nin dekana dair izlenimlerinden yola çıkarak yapıldığını söylemek yanlış olmazdı.

Padova'da dekana yakınlık ve sevgi hisseden hiç kimse yoktu. Kuşkusuz dekanı ölü görmek de kimseyi üzmezdi.

Her sabah olduğu gibi öğle üzeri Alessandro de Legnano *Piazza dei frutti*'ye gidecekti. *Riviera di San Benedetto*'dan geçecek, o geçerken herkes onu tumturaklı sözlerle selamlayacak, *Ponto Tadi*'ye giden sokağa döner dönmez de aynı kişiler ağızlarının içinden en uğursuz sözcüklerle ileneceklerdi. Aynı *messere* Vittorio gibi, hergün dekana birkaç zerdali satan besili manav kadın da meyvaları afiyetle yemesini diledikten sonra içinden çekirdeğin boğazına kaçıp onu boğması için ilenecekti. Manav kadın gibi, dekanın ipek bir *lucco* siparişi vermek üzere birkaç dakikalığına dükkânına uğradığı terzi de bir

hafta önce ısmarlanmış olan zarif harmaniyenin içinde dekanı boğazlanmış halde görmek için ilenecekti. Dekan harmaniyeyi gördüğünde yüzünde beliren tiksinti ifadesiyle itelemiş ve şöyle demişti:

– Kuzum, bunu dişlerinizle mi kestiniz?

Alessandro de Legnano tüm dünyanın kendisinden nefret ettiğinin ayrımındaydı. Bu onu öfkelendirmiyor, aksine derin bir haz veriyordu.

Dekan Paris'li Jacob Sylvius'un öğrencisi olmuştu. Hocasının tıp bilimiyle ilgili yetenekleri tabii ki onda yoktu. Alessandro de Legnano'ya Sylvius'tan miras kalan tek özellik, tüm insanlarda onu küçük görme eğilimi uyandıran yanıydı. Fransız anatomisti niteleyen tüm sıfatlar -hasis, kaba, bayağı, kibirli, kinci, kinik, açgözlü ve daha pek çoğu- Padova Üniversitesi dekanını tanımlamak için yetersiz kalıyordu ve herhalde kendisi de gömüt taşının hocasınınkinden aşağı kalacağını ummuyordu:

"Burada Sylvius yatıyor, hayatta asla tek kuruş almadan hiçbir iş yapmadı.

O şimdi bir ölü, ama bu yazıyı para vermeden okuman onu kızdırıyor."

II

O sabah dekan son derece keyifliydi. Kendini çok rahatlamış hissediyordu. Bir utku kazanmış kişilerin tinsel görünümüne sahipti. Doğrusunu isterseniz kazanmıştı da. İzin verilirse, uzun zamandır arzuyla beklediği ateşi kendi elleriyle yakmanın hayalini kurup, bundan büyük bir haz alıyordu. Doğmakta olan günün bir an önce sona ermesini kaygı içinde bekliyordu. Yarın binbir güçlükle başlatmış olduğu sürecin Kardinal Caraffa ve Kardinal Alvarez de Toledo ile Papa III. Paul önündeki ilk günü olacaktı.

Alessandro de Legnano neşeyle yürüyordu, direngen bir safra gibi senelerdir yakasını bırakmayan, onu canından bezdiren gut hastalığından sanki aniden kurtuluvermişti. Öylesine keyifliydi ki, *messere* Vittorio'nun sandalından çıkan kötü katlanmış kâğıt parçasının bile ayrımına varamamıştı. Belki de *messere* Vittorio'nun bu denli çabalaması bilgisizliğinden kaynaklanıyordu. Kimbilir, belki de floransalı yontucu, yaptığı ortaya çıkarsa, arkadaşıyla aynı yazgıyı paylaşacağını bilmiyordu: Kutsal Yasalar'a göre, kiliseye karşı gelen hükümlülerle konuşan kişiler de aynı suçu işlemiş sayılıyorlardı.

Dekanın son saplantısı Mateo Kolomb'du. Doğrusu birbirlerinden hiç bir zaman pek hoşlanmamışlardı. Alessandro de Legnano, Mateo Kolomb'a karşı, hissettiği içten hayranlığa eşdeğer bir nefret besliyordu. Onunla konuşurken hep horlayıcı

bir tavır içine girmiş ve Tıp Hekimleri Kraliyet Yüksekokulu'ndan mezun olan cerrahları pastahane, birahane sahipleri ve noterlerle aynı kefeye koyan Berberler Lonca'sına üye olmaya zorlayan kanun hükmünü dikkate alarak ona öğrencilerinin önünde *il barbiere*, berber, diye seslenmiş, saygınlığını sarsmak için hiçbir fırsatı kaçırmamıştı. Dolayısıyla, Mateo Kolomb'un rütbesi yükseldiğinden bu yana, dekan hiçbir övgüyü kaçırmamış ve kendi öğretim üyesi kan dolaşımı yasasını bulduğu zaman da, sanki bu buluşa yöneltilen tüm övgüler saygıdeğer dekandan yayılan esinlere sunulmuş gibi davranmıştı.

Anatomist ve dekan hiçbir zaman birbirlerine yakınlık duymadılar. Tam tersi. Her ikisi de bakışımlı olmasa da hep karşılıklı bir kıskançlık hissettiler. Mateo Kolomb tüm Avrupa'nın en değerli anatomistiydi; son derece saygındı ama nüfuzlu değildi. Dekana gelince, kilisenin doktorları bile bunu yadsıyamazdı, ancak bir katır kadar kavrayış ve bilgi sahibiydi, ama Vatikan'ın nüfuzundan yararlanıyordu ve Papa III. Paul'ün kutsaması altındaydı. Bazı engizisyon yargıçları arasında gözle görülür bir yetkiye ve saygınlığa sahipti, o denli güçlüydü ki, yargılama sürecine iddialarıyla katkıda bulunarak, kiliseye karşı gelen bir meslektaşının ateşe atılmasına neden olmuştu.

Anatomistin yeni buluşu tüm hoşgörü sınırlarını aşıyordu. *Amor Veneris* -Mateo Kolomb'un Amerikası- bilimsel açıdan o güne değin varolan tüm kabullenişlerin ötesindeydi. "Venüs'ün zevki" bir kez söylendiğinde bile, insanın kanı birden çok nedenle harekete geçiyordu.

Dekana bakılacak olursa, Mateo Kolomb Cerrahi Kürsüsü'nün başına getirildiği günden bu yana, üniversite hem köylü hem saraylı kadınların her saat girip çıktığı bir geneleve dönüşmüştü. Dekan öylesine ileri gitmişti ki, rahibelerin bile geceleyin girip şafak sökmeden çıktıklarını söyleyecek kadar işi azıtmıştı. Ve söylentilere bakılacak olursa, bütün kadınlar

yüzlerinde Mona Lisa'nın gülüşü ve yuvalarından uğramış gözlerle çıkıyorlardı. Bu da yetmezmiş gibi, dekanın kulağına gelen söylentilere göre anatomistin hücresini *Taverna dil Mulo* batakhanesinin en üst katındaki odalarda iş tutan orospular da ziyaret ediyordu. Üstelik dekan bunda yanılmıyordu.

III

Papa VIII. Bonifatius resmi bir buyrukla kadavralar üzerinde otopsi yapılmasını yasakladığından bu yana, bu iş için gerekli ölülerin bulunması tehlikeli hale gelmişti. Buna rağmen, o günlerde Padova'da ölülerin el altından alım satımını gerçekleştiren yeni bir tür pazar ortaya çıkmıştı. Bu pazarın en iş bitirici adamı da Juliano Batista adında, bir anlamda işleri düzene koymak görevini üstlenen biriydi. Üniversitenin Anatomi Kürsüsü Başkanı Marco Antonio della Torre görevinden ayrıldığından bu yana, öğrenciler gömütleri açmakta, hastane morglarını yağmalamakta ve neredeyse darağaçlarından sallandırılan ölüleri bile çekip almakta hiçbir çekince görmüyorlardı. Marco Antonio bile en sonunda ortalıklarda dolaşan bir yığın küçük anatomist geceleri yoldan gelip geçenlerin işini bitirmesin diye bu işe gem vurmak zorunda kalmıştı. Öğrenciler bu konuda öyle gayretle çalışıyorlardı ki, birbirlerinden sakınır hale gelmişlerdi; ölü sevicilik de çok yaygındı, bir kadın cesedinin gırtlağını kesmeden önce beğenilerini "Ne kadar etkileyici bir kadavranız varmış" diyerek ifade ediyorlardı.

Bundan yaklaşık ikiyüzelli yıl kadar önce, bu işin akla gelen ilk öncellerinden Mundini dei Luzzi, Bolonya Üniversitesi'nde iki kadavra üzerinde ilk halka açık anatomik otopsiyi gerçekleştirdiğinde, hiç olmazsa "aklın ve tinin meskeni" olan beyni açmama saygısını göstermişti.

Yeri gelmişken söyleyelim, Juliano Batista kadavra piyasasında tekeldi; cesetleri yoksul akrabalardan, cellatlardan ve ölü gömücülerden alıyor, görünüşlerinde birkaç düzeltme yaptıktan sonra, üniversitelere, profesörlere ve tanınmış ölü sevicilere satıyordu.

Gerçi Mateo Kolomb'a satmadan önce malı güzelleştirmek gerekmediğinin de ayrımındaydı. Ne de olsa bir anatomisti kandırmak olanak dışıydı. Böylelikle Juliano Batista, elmacık kemiklerine renk vermek, terebentinle gözlere yeniden canlılık kazandırmak ve deniz ötesi ülkelerden getirttiği cilayla tırnakları parlatmak zorunda kalmıyordu.

Örneğin anatomist bir karaciğer incelemek istediği zaman, Juliano Batista organı yerinden söküyor, boş kalan bölgeyi üstüpü veya bez parçasıyla tıkadıktan sonra cesetten çıkardığı parçaları bir kenara ayırıyor ve kadavrayı ipek iplikle dikerek kapatıyordu. Son olarak da cesedi bir başka müşteriye satıyordu. Bir ceset onarılamaz durumda ise, Juliano Batista bunun da bir çaresini buluyordu; hiçbir şey atılmıyordu: Saçlar berberler loncasına, dişler de kuyumcular derneğine satılıyordu.

Kadavralar üzerinde otopsi yapmak yaygın olduğu kadar da yasa dışı bir işlemdi. Papa VIII. Bonifatuis'un yazılı buyruğunun uygulamada hiçbir geçerliliği kalmamıştı. Buna rağmen, dekanın bu konuda halen yasaklama getirdiği tek kişi Mateo Kolomb'du. Anatomist, Alessandro de Legnano'nun, öğrenciler de dahil herkese karşı son derece hoşgörülü olduğunun ayrımındaydı, bu gruba dahil olmayan tek kişi kendisiydi. Bu nedenle de çok dikkatli davranması gerekiyordu.

Son zamanlarda Mateo Kolomb yaklaşık on kadar kadavra satın almıştı ve hepsi de kadın cesetleriydi. Büyük bir titizlik içinde otopsi yaptığı kadavraları listeliyor ve şu bilgileri yazıyordu: Ad, yaş, ölüm nedeni ve yalnızca incelenen organların değil, aynı zamanda her bir kadavranın yüz ifadesinin de tanımı ve çizimleri.

Aslında Mateo Kolomb'un çalışmaları ölü etlerden çok

canlı etler üzerinde uygulamaya uygundu. Özellikle de belli bir cins et üzerinde, ama ne var ki bu ete üniversite kapıları ardında rastlamak hiç de olası bir durum değildi, çünkü yasaktı. Bu, dekan tarafından sükse yapmak amacıyla değil, daha çok çekinceyle konulan bir yasaktı. Sonuç olarak üniversite kurallarına göre, sınırlı da olsa kadınların girmesi yasaktı. Bununla birlikte, bazı geceler komşu çiftliklerden manastıra gizlice girip doktorlarla öğrencilere neşeli geceler armağan eden köylü kadınların yaptıkları ziyaretler de tıpla ilgili konulardan çok kanın kaynamasıyla ilgiliydi.

Yüksek duvarlara tırmanmaktan başka, üniversiteye girmenin bir yolu da haftada bir kez kamuya ait bir araçla morga getirilen ölülerin arasına karışmaktı. Böylece kadınlar bir örtünün altına saklanarak, morgun bodrumunda yalnız olduklarından emin olana değin hareketsiz kalıyorlar, sonra da aşıkları tarafından buradan çıkartılıyorlardı.

Bir keresinde, uzun ve zorunlu bir bekleyiş sonrasında sabrını kaybetmiş olacak, saygınlığıyla tanınan doktorlardan biri kendini daha fazla tutamayarak köylü kadını hemen oracıkta, diğer ölülerin arasında soydu ve mutlulukla kendinden geçtiği doruk anında morgun iç karartıcı mahzenine üniversitenin papazı giriverdi. Birkaç dakika önce içeri sokulurken gördüğü kadavra, şimdi inliyor, bağırıyor ve kıvranıyordu. Tanınmış doktor, olduğu yerde mıhlanmışçasına bir yandan öğretim görevlisinin sıska bacaklarına, diğer yandan hiç de o denli sıska olmayan ve sağa sola sallanarak "ölünün" dolgun ve orantılı bedenini sulayan organına bakan ilahi ziyaretçinin varlığını ayrımsamakta birkaç dakika gecikti. Gırtlağından son bir hırıltı koptuktan sonra, kapı boşluğunda dikilen papazın ayrımına vardı ve o anda suratını abartılı şekilde buruşturarak, 'Miracolo! Miracolo!' diye bağırmaya başladı. Hemen ardından da Aristoteles'in, metafizikçiye göre yaşam kaynağının ta kendisi olan, kanın meni yoluyla aktarımı teorisine ilişkin uzun ve tumturaklı bir söylev çekmeye koyuldu. Meni özdeğe

yeniden yaşamsal soluk verebiliyorsa, o zaman ölüleri canlandırmak neden mümkün olmasındı. Bir yandan ateşli söylevine devam ederken öte yandan halen sert olan penisini giysisinin altına sokuşturmaya uğraşıyordu. Başlatmış olduğu çılgınca söylevi bitirir bitirmez, 'Miracolo! Miracolo!' diye avaz avaz bağırmayı sürdürdü ve kapının öte yanında gözden yiterek merdivenlerden yukarıya doğru koştu.

Kuşkusuz kadınları üniversiteye sokmak için Mateo Kolomb'un çok geçerli nedenleri vardı. Ve, kuşkusuz, anatomisti gizlice ziyaret eden kadınların da çok geçerli nedenleri vardı.

Bir müzisyenin ellerinin çalgı çalmakta gösterdiği ustalığı, Mateo Kolomb'un elleri kadın bedeninin üzerinde gösteriyordu. Bilim dallarıyla sanat arasındaki belirsiz sınır, onun ellerini en eşsiz, en yüce ve en güç çalınan çalgıya dönüştürmüştü: Zevk verme denilen dal öylesine geçici bir sanattır ki, tıpkı bir söyleşi gibi ne bir iz bırakır, ne de bir tanık.

IV

Messere Vittorio aniversitenin kapısından çıkıp *piazza*'ya yöneldiğinde, saat öğleyi bulmuştu. O ılık kış güneşinin altında gezgin sanatçılar, gelip geçenlerin meraklı bakışları altında, el yapımı kaleler yapıp, sonra bunları yıkıyorlardı. Daha ileride, *piazza*'nın karşı tarafında, ciddi görünüşlü birkaç adam -tüccar ve soylular- o günün haberlerini okumak için nöbeti devralan *banditori*'nin çevresini almıştı. Onların birkaç adım ilerisinde birkaç kişi, monte Veldo'nun öte yakasından yeni gelen gezginlere, doğru olsun olmasın, getirdikleri ilginç haberleri anlattırıyordu.

Messere hızlı adımlarla ilerliyordu. Meydana kurulan çarmıhlara gerilen üç hırsızın yanından geçerken suçlulara tükürmek için itişip kakışan kadınların ve çocukların arasından kendine yol açmaya çalışıyordu. Biraz daha ileride, *piazza*'nın öte ucunda şehre son gelen ulak da kumanyasını hazırlayıp atına binerek uzaklaşmaya hazırlanıyordu.

Sıkıntısını halen üzerinden atamamış olan *messere* Vittorio, *banditori*'nin okuduğu son haberleri dinlemeye koyuldu. Geri dönüp yeniden çarmıhların yanından geçtiği sırada, boynunda şiddetli bir acı hissederek ürpermekten kendini alamadı. Herşey yolunda giderse, mektup bir aya kalmadan Floransa'ya ulaşırdı. Bu zaman içinde, eğer bir mucize olmazsa, Mateo Kolomb ölmüş olacaktı.

Yazgı, herşeyin yolunda gitmesine karar vermişti.

Kuzey yıldızı

I

Mateo Kolomb'un hücresi, karşılıklı duvarları arasında dörder adımlık uzaklık bulunan, küp şeklinde bir odaydı. Kaba saba yazı masasının üzerinde yükselen ay biçimli küçük pencerenin camı yoktu. Yalnızca dekanlık odasında ve büyük derslikte bulunan pencerelerin camları vardı. Camı olan pencereler özellikle de kış aylarında son derece kullanışlıydı, ancak açıklıkta kalan yerleri kapatan zarif ipekli perdelerle karşılaştırıldığında inanılmaz bir zevksizlik örneği sergiliyorlardı. O sıralar, Padova'da yaşayan yeni zenginlerin evlerini diğerlerinden ayırt etmek çok kolaydı: Evlerinin camları vitraylarla süslenmişti. Aslına bakacak olursanız, Mateo Kolomb'un hücresinde bulunan camda ipekli bir bez parçası bile yoktu; rüzgârın girişini engelleyen tek koruma sıradan bir bez parçasıydı, ama bu bez parçası ışığın girişini de tamamen engelliyordu. Anatomist odasında aydınlatmaya gereksinim duyduğu zamanlarda, rüzgâra, soğuğa ve yağmur yağıyorsa, yağmur suyuna da göğüs germek zorundaydı. Avlunun çevrelediği manastırın önünden geçilerek ulaşılan oda, karanlık tavana değin uzanan yüksek bir kitaplık ile tam ortadan ikiye bölünmüştü. Odanın diğer yarısı yatak odasıydı; ağaçtan yapılma bir yatak

-kuşkusuz başlığı yoktu- yatağın yanında da bir komodinle şamdan bulunuyordu. Odanın öbür kısmında, kitaplıkla duvarın tam ortasında, yüzü kitaplığa bakan küçük bir yazı masası vardı. Kemerli yoldan odaya doğru gelen birisi bu durumda yazı masasını ve onun hemen yanında, raflarında içi doldurulmuş halde bulunan ve kuşkusuz içeri girmeye kalkışan bir hırsızın, daha ilk adımda ödünü patlatarak kaçırabilecek, sayısız vahşi ve ürkütücü görünüşlü hayvanın olduğu kitaplığı görüyordu.

Odasına hapsedildiğinden bu yana, Mateo Kolomb zamanının büyük bölümünü penceresinin demirlerinden dışarıyı seyrederek geçiriyordu. O gün de gözleri kimbilir hangi noktaya çakılı dalıp gitmişken, *messere* Vittorio'nun ana kapıdan girmekte olduğunun ayrımına vardı. Belli belirsiz bir baş işaretiyle heykeltraş, arkadaşına tehlikeli mesajı yerine ulaştırdığının işaretini verdi. Mateo Kolomb rahat bir soluk aldı, aslında kendisini bekleyen yazgıdan çok -nasılsa çoktan kararlaştırılmıştı- arkadaşı için kaygılanıyordu.

Anatomist, Engizisyon Mahkemesi'nin önüne çıkarılan ustası Profesör Vesalio'ya gösterilen merhametin kendisine de gösterileceğini ummuyordu. Bir keresinde, Andres Vesalio Mateo Kolomb'a, neredeyse kendisini ateşe gönderecek utanç verici ve talihsiz olayı anlatmıştı: Vesalio, tanı koyduğu esnada yaşamını yitiren genç bir İspanyol soylusuna otopsi yapma izni istemişti. Ölünün ailesinden gerekli izni alınca, cesedin göğsünü açmış ve şaşkınlık ve umutsuzluk içinde kalbin halen atmakta olduğunu görmüştü. Olayı öğrenen ölünün yakınları Vesalio'yu cinayetle suçlamışlar ve böylece Engizisyon sürecini de başlatmışlardı. Engizisyon Vesalio'yu ölüme mahkûm etmişti; bu karara rağmen odunlar yakılmadan kısa bir süre önce kral araya girerek kararı değiştirdi ve ölüm cezasına karşılık anatomistin günahlarından arınması için kutsal topraklara gitmesini buyurdu.

Mateo Kolomb, kendi suçunun Vesalio'nunkiyle kıyaslana-

mayacak kadar ağır olduğunun ayırdındaydı, sonsuzluğa değin sır olarak kalması gereken birşeyi açığa çıkarmıştı. Bu durumda kendisi için hiçbir umut beslemiyordu, Padova Üniversitesi'nin bir başka mezununun, Galileo Galilei'nin yapmış olduğu gibi sözünden dönse bile hiç şansı yoktu. Galileo nun buluşunun uygulamaya geçirilmesi neredeyse olanaksızdı. Mateo'nun "Amerika'sı" ise tam aksine, sıradan birinin ulaşabileceği kadar el altındaydı.

– Buluşunuz şeytana hizmet edenlerin eline geçerse, insanlık ne duruma düşer? diye sormuştu dekan ve anatomiste sessizlik yemini ettirdikten sonra, kuşkusuz kendisinin de gün geçtikçe sayısı artan şeytanın yandaşlarından biri olduğunu ima etmişti.

– 'Kötü güçler', kadın sürüsünün irade ve istençlerinin efendisi olursa, insanlığın ne tür felaketlere sürükleneceğini kim bilebilir? demişti dekan ve 'iyi güçler' adına, kadın sürüsünün irade ve istencini elde tutmaktan başka bir amacı olmadığını anlatmaya çalışmıştı.

Bu koşullar altında Mateo Kolomb'un ateşe atılmaktan başka bir son ummaması olanaksızdı.

Buna rağmen, boğazını düğümleyen acının kaynağı tamamen farklıydı; ona acı veren ne yaklaşmakta olan ölümün gerçekliği, ne tutsaklık, ne de konuşmama yasağıydı. Ona acı veren, Ines de Torremolinos'un anısı ya da kısa zaman önce yolladığı mektubun yerine ulaşıp ulaşmayacağı kaygısı da değildi. Konuşma yasağını bozması ve susmaya yemin ettiği sırrı açıklaması da acısının nedeni değildi. Ona işkence eden, buluşunu insanlığa açıklayamamanın getirdiği mutsuzluk da değildi. Ona en büyük acıyı yaşatan, buluşunu gerçekleştirmesine neden olan masum amacında başarısızlığa uğramış olmaktı.

Mateo Kolomb'a, buluşuna giden yolda rehberlik eden kuzey yıldızı ne kendisinin iddia ettiği gibi tanrısal bir işaretti, ne iddiasını desteklemek için ileri sürdüğü gibi felsefe bilimine karşı hissedilen şiddetli bir tutkuydu, ne de anatomi konu-

sunda bir devrim gerçekleştirme çabasıydı, ne var ki başına gelen bunca sıkıntıya rağmen bunu başarmıştı da. Meslektaşı Miguel de Servet gibi, doğruluk adına yürüdüğü ateşe gözüpek ve kararlı adımlarla gitmiyordu.

Buluşunun kaynağı, başarısızlıkla sonuçlanmış bir aşktan başkaca birşey değildi. Kadınların karanlık arzularını yönlendiren yasaları kavramak gibi bir isteği yoktu, istediği bir tek şey vardı; bir kadın, yüreğinde kendisine yer açmasını istediği bir kadın.

Mateo Kolomb'u, "*keşfettiği yeni toprağına*" götüren kuzey yıldızının bir adı da vardı: Mona Sofia.

La Puttana

I

Mona Sofia Korsika adasında doğmuştu. Bir yaz günü sabahı onu, denize açılan ırmağın kıyısında çamaşır yıkayan annesinin yanıbaşından çaldıklarında, henüz iki aylık bile değildi. Kuşkusuz o mevsimde Korsika adası bir annenin güzeller güzeli bebeğini dışarı çıkarması için hiç de uygun bir yer değildi. İlkin Marco Antonio, sonraları da Pompey, korsanları Silisya'da kurdukları "Cumhuriyet"ten kapı dışarı ettikten sonra, Avrupa ve daha uzak Asya denizlerinde uzun zaman dağınık halde yaşayan "Silisyalılar" sabırlı ve vahşi bir direngenlikle, vatanlarını bu kez Korsika ve Sardunya adalarında kurmak için geri döndüler. Anlatılanlara göre Kara Gorgar'ın korsanları, ilerisi için çok şeyler vaat eden bu küçücük güzel bebeği moğol kölelerle birlikte bir çektiriye bindirip, Yunanistan'a varınca bir tüccara satmışlar. Bebek, küçük oğlundan zorla ayırılan ve göğüslerinde halen biraz sütü kalmış genç bir kölenin koruması ve bakımıyla yolculuğa dayanabilmiş. Yunanistan'da çok kısa bir süre kalmış; Venedikli bir tüccar birkaç düka karşılığında bebeği satın almış ve küçük kız bir kez daha denizlere açılmış, bu kez rota Venedik'miş: Kuşkusuz bu yeni topraklarda bebeği bekleyen bir alıcı vardı.

II

Donna Sidonna mükemmel bir alışveriş olduğuna ikna olunca bebeği almak için yirmi florin ödedi. Kirden kapkara olmuş bebeği gören Donna Sidonna ilkin onu gülsuyu losyonuyla ve hoş kokulu otlarla kaynatılmış ılık suyla yıkadı, ama bütün bunlara rağmen bedenine sinmiş pis denizci kokusunu çıkarmak hiç de kolay olmadı. Dişetlerini şarap, su ve bal karışımıyla ovdu, pislikten kıtık gibi olmuş uzun lülelerini keserek başını traş etti, işi bitince de, bebeği ateşin yakınına, keçi saçından yapılma bir battaniyenin üzerine yerleştirdi. Bebek derin bir uykuya dalınca, çalıştırdığı kızların her birine taktığı altın ve fildişi karışımı bileziği bileğine geçirdi. Küçüğün çok sıska ve kansız olduğunun ayrımına varınca -ne de olsa gemide, kendisi bile güçlükle ayakta kalabilen bir kölenin zayıf göğüslerinden emdiği sütle hayatta kalmayı başarabilmiştibebeğe sütanneliği yapmak üzere Oliva'yı seçti. Oliva mısırlı genç bir köleydi. Sütü lezzetli ve besleyiciydi. Ona Oliva adını vermişlerdi, çünkü teni bir zeytin kadar kara ve boyu da bir zeytin ağacının uzunluğundaydı. Oliva sıska bir kadındı, bir altın florin büyüklüğünde meme uçları olan görkemli göğüsleri kendinden önde giderdi. İyi bir sütannede olması gereken tüm özelliklere sahipti: Esmer tenliydi, açık tenli kadınların sütünün acımtırak ve sulu olduğu, zencilerin sütünün ise vahşi hayvanları beslemek için uygun olduğu ama beyaz bebekle-

ri besleyemeyeceği öteden beri bilinirdi. Bir hafta içinde küçükte gözle görülür bir gelişme oldu; bebeğin bedeni sağlıklı bir şişmanlığa kavuştu ve bir yetişkin gibi geğirmeye başladı. Donna Sidonna'nın titizlikle incelediği dışkısı katı çıkıyordu ve rengi, bağırsaklarının mükemmel çalıştığının göstergesiydi.

Eve gelişinin üzerinden bir ay geçince, Donna Sidonna bebeği dantelli giysilerle süsledi, bedenine yasemin kokuları sürdü ve vaftiz edilmesi için rahibi çağırttı, herşeyden önce iyi bir fahişe Hıristiyan olmalıydı. Daha önceleri olduğu gibi Donna Sidonna rahiple, vereceği hizmetin ücreti için pazarlığa oturdu ve ödeme konusunda anlaşmaya varıldı: Rahip, kızlardan birinin bütün bir ay boyunca kendisiyle ilgilenmesini ve *"per tutti le orifici"* istedi. Donna Sidonna yalnızca bir hafta boyunca hizmet vermeyi kabul etti ve geleneksel *fransisken* pozisyonundan öte bir servis veremeyeceğini söyledi. Sonuçta kızlardan birinin rahibe onbeş gün boyunca hizmet etmesine ve *"per tutti le orifici"*ye karar verildi. Aynı gün küçük kız vaftiz edildi ve Donna Sidonna bebeğe Ninna adını verdi.

Ninna kendisiyle aynı koşullarda bulunan sekiz bebekle birlikte yaşıyordu, ama daha ilk günden evde kalan diğer bebeklerden farklı olduğunu hissetmeye başlamıştı. Hiçbiri onun kadar yüksek sesle ağlamıyordu ya da onun kadar iştahla yemiyordu -o denli iştahlıydı ki, her defasında Oliva'nın meme başları morarıyordu. Ve diğerlerinden farklı olarak, her gece küçük bedenini ürkütücü şekil bozukluklarına karşı sarmalamaya çalışan Donna Sidonna'ya direngenlikle karşı koyuyordu. Bebeğin çığlıkları o denli güçlüydü ki, o anda diğer bebeklere de bulaşıyordu ve hepsi bir ağızdan, gece ölünün başında durup yeni dulun ağlamasını yankılamak için parayla tutulmuş kadınlar gibi koro halinde ağlamaya başlıyorlardı. Bu, tehlikeli başkaldırının ilk masum işaretiydi. İyi bir fahişe, iyi bir eş gibi uysal, söz dinleyen ve minnet duygusuyla dolu bir kadın olmalıydı.

Bebeğin yaşı büyüdükçe, boyu uzadıkça ve güzelliği arttık-

ça, ruhunda da patlamaya hazır bir volkan ortaya çıkmıştı sanki; yeşil ve yırtıcı gözlerini süsleyen uzun, kara, yay gibi kirpikleri vardı, ama aynı zamanda bir yılanın kurbanını büyüleyen ve yüreğine korku salan bakışları gibi, kötücül bir bilgelikle dolu ve alaylı bakışları vardı. Boş inançlarla dolu yüreklere dehşet salan bakışlardı bunlar, ortalıkta uğursuz kehanetler dolaşıyordu. Dindar ruhlarda şeytani korkular uyandırıyordu, herkes bilirdi ki güzel bir kadının zekâsı, şeytanın onun bedenine girdiğinin kuşku götürmez bir göstergesiydi.

Bir yaşını doldurmadan kısa süre önce, Ninna ilk sözcüklerini mırıldanmaya başladı. Ancak şaşırtıcı şekilde, dili döndüğü kadar geveledeği sözcükler diğerlerinin söylediklerine hiç benzemiyordu. Böylece diğer küçük fahişeler sütannelerini adlarıyla çağırmaya ve minnetlerinin bir anlatımı olarak Donna Sidonna'ya *mamma* diye seslenmeye başladıklarında, Ninna bilinçli bir şekilde kendisine iyilik yapan kişinin varlığını umursamıyor, yüzüne bile bakmıyordu. Bebeği kollarına alıp sevgili *mamma*'sına gösteren, hiç olmazsa bir gülücük kopartmaya çalışan bebek bakıcılarının çabaları hiçbir işe yaramıyordu. Bu iyi bir işaret değildi; bakıcıların tek başarısı, bebeğin koruyucusunun gözlerinin içine baka baka sağlıklı bir şekilde geğirmesiydi. Donna Sidonna, Ninna'nın bir kadının sahip olmayı isteyebileceği en iyi yazgının bu olduğunu kavramak için henüz çok küçük olduğunu düşünerek avunuyordu. Bebekler, koruyucularının kendilerine hazırladığı iyi bir geleceğin ayrımına varacak yaşa gelmemişlerdi; hepsinden öte, Donna Sidonna bu bebekleri evlat edinerek, ailelerini dünyaya bir kız çocuğu getirmiş olma bahtsızlığından kurtarmıştı. Kuşkusuz Ninna'nın ailesi, bebekleri çalındığı için sonsuz bir acıya gömülmüştü, ancak bu acıyı bir kez yaşamak, nede olsa yaşam boyu çekmekten iyiydi. Aslında Donna Sidonna ya minnet duymaları gerekiyordu. Aklı başında olan hangi insan kız çocuk sahibi olduğu için mutluluk duyabilirdi? Evlenene değin bir yığın masraf yapacaklardı, evlendirmeyi ba-

şarabilirlerse de, kızın çeyiz masrafının altında ezileceklerdi. Donna Sidonna'ya göre, herkes onun yaptığı gibi yapmış olsaydı, yaşamlarını Drahoma Bankası ndan sağladıkları yüksek kazançla sürdürenler, evlenme yaşına gelen kızların ümitsiz durumdaki yoksul babalarını sömüremezlerdi. Küçük de kendisine böyle teşekkür ediyordu işte: Alttan üstten çıkarıyor, ağzından kusmuklar saçıyor, öbür uçtan da gürültüyle yelleniyordu.

Bir sabah Donna Sidonna nankör evladının iyi uyuyup uyumadığını denetlemeye gittiğinde, küçüğün beşiğinin içinde ayakta dikildiğini ve sabit bakışlarla kendisine baktığını gördü; Ninna, şaşkınlıkla donup kalan Donna Sidonna'yı başıyla esenledi:

– *Puttana*... dedi mükemmel bir söyleyişle ve arkasından ekledi: "Bana on düka ver."

Ninna'nın söylediği ilk beş kelime bunlar oldu. Donna Sidonna ıstavroz çıkardı. Yapabilseydi, koşarak odadan dışarı çıkardı. Ama öylesine korkmuştu ki, tek yapabildiği çığlık çığlığa haykırmak oldu. Donna Sidonna bu beş kelimeyi, küçüğün bedeninin şeytan tarafından ele geçirilmiş olduğunun bir göstergesi olarak yorumladı ve işi en kısa yoldan çözümlemeye karar verdi.

Ninna'nın meme başları büyüyüp badem sertliğine, taç yaprağının genişliğine ve pürüzsüzlüğüne ulaşmadan, on düka karşılığında bir tüccara satıldı. Bu miktar, koruyucusunun ödediğinin ancak yarısı kadardı. Bir yaz günü sabahında, Ninna Mağripli köleler ve genç fahişelerle birlikte halka açık meydanda ağırlığı ederince açık artırmaya çıkarıldı ve sonuç olarak sahip olduğu başka mallarla birlikte Venedik'te de bir genelevi olan ve yüreği insan sevgisiyle dolu madonna Creta'ya satıldı.

III

Adı bilekliğine kazınmış olan Ninna, daha seçkin bir isim olan Ninna Sofia adını alarak bir kez daha vaftiz edildi. Genelevin en genç fahişesiydi. Şimdiki yeni *mamma*'sı madonna Creta'ydı, varsıl ve eskiden yaşadığı soylu hayattan elini eteğini çekmiş bir kadındı. Madonna Creta, Ninna'nın eski koruyucusu kadar şefkatli ve özverili değildi. Sabırsa, onda pek kıt kalmış bir nitelikti. Bebeği kollarına ilk aldığında, ona sanki bir yeşil salata incelermişçesine baktı. Bu alışverişten memnun kalmıştı, birkaç yıla kalmaz -en çok iki ya da üç yılda- küçük yatırımı meyvalarını vermeye başlardı. Venedik'te üç şey çok boldu: Soylular, rahipler, kulamparalar ve kuşkusuz bu üçünün olası bileşimleri. Evet, iyi bir alışveriş yapmıştı. *Messere* Girolamo di Benedetto'nun yüzünü gözünde canlandırabiliyordu; o gencecik, dipdiri, lekesiz bedeni gördüğünde, tiridi çıkmış parmaklarıyla Ninna Sofia'nın vulvasının kıvrımlarını okşamak için nelerini vermezdi, artık sertleşmeyen organını küçük fahişenin yuvarlak uyluklarına sürtmek için hangi bedeli göze almazdı ki. Madonna Creta daha şimdiden küçük yatırımının getireceği altın dükaları sayabiliyordu. Ama bu, düşündüğü kadar kolay olmayacaktı.

Ninna Sofia diğer beş erişkin fahişeyle paylaşmak zorunda kaldığı yeni odasını inceledi. Ahırdan daha beter bir yerdi ve hayvan yemliği gibi kokuyordu. Hiç penceresi olmayan kübik

bir odaydı. Odada, her duvara bitişik duran tahta karyolalar vardı, üzerlerine yatak yerine samanla doldurulmuş denkler yerleştirilmişti. Yeni arkadaşları denklere kurulmuş oturuyorlardı. Herbiri birkaç düka karşılığında satın alınmış ucuz kölelerdi. Birinin tek bir dişi bile yoktu, bir diğeri frengi hastalığının en ileri evresini yansıtan bir görünüme sahipti, diğer ikisi ise gözlerini belirsiz bir noktaya dikmiş, sabit bakışlarla karşı duvara bakıyorlardı. Hepsinin bakışlarında boyun eğmişliğin ve ömür boyu sürecek bir mahvoluşun neden olduğu hüzün seçiliyordu, yaklaşmakta olan son hiç de uzak değildi. Odanın havası sıcak ve boğucuydu, güçlükle soluk alınabiliyordu. Ninna Sofia hoşnutsuzluğunu önce avaz avaz bağırarak, hemen arkasından da tiz bir sesle ağlamaya başlayarak gösterdi. Kapı açıldığında, sütannesi Oliva'nın aceleyle yanına gelmesini bekleyen Ninna, kendisine yaklaşmakta olan madonna Creta'nın gittikçe büyüyen gölgesini görecek kadar zaman bulabildi. Yanaklarına inen ilk üç şamardan sonra, ağlamayı keserse yediği dayağın da kesileceğini anladı. Öyle de oldu. O günden sonra küçük Ninna yaşamı boyunca bir daha hiç ağlamamaya ant içti ve öyle de yaptı.

Ruhu her geçen gün daha asi, vahşi ve tehlikeli bir hal alıyordu. Ninna Sofia zehirli bir çiçek gibiydi.

Madonna Creta'nın sevgiyle ve Ninna'nın iyiliği için verdiği cezalar hiçbir işe yaramıyordu. Ne ders olsun diye sırtına inen kırbaç darbeleri, ne geceleyin mısır taneleri üzerinde diz çöktürülerek ettirilen pişmanlık yeminleri, ne de cehennem ateşinin korkusu, hiçbiri Ninna Sofia'yı dize getirmiyordu. Ninna koruyucusuna, uzun, yay gibi kirpiklerle dolu yeşil gözlerinin ardından, her kezinde sonsuz kötücül ve bilgece bakışlarla bakıyordu; bir kez bile yaş akmayan o gözleriyle, şeytansı bir gülümseyişle madonna Creta'nın gözlerinin içine bakıyor ve şöyle fısıldıyordu:

– Bitti mi, madonna Creta?

Madonna Creta, en sonunda küçüğün verilen hiçbir ceza-

dan ders çıkarmayacak kadar büyüdüğüne göre, yaşamını kazanacak kadar da erişkin olduğuna karar verdi. Böylece planladığından çok daha önce, yeni fahişesinin varlığını haber vermek üzere *messere* Girolamo di Benedetto'nun evine gitti.

Messere Girolamo, Venedik'in en varsıl ipek tüccarlarındandı ve geçen yıla değin meslek loncasının başkanıydı. Artık yaşlı bir adam olduğundan, toplum yaşamından elini eteğini çekip, tümüyle avare bir hayat yaşamaya ve kalan birkaç yıllık ömrünün tadını çıkarmaya karar vermişti. Aslında hayatı boyunca avare bir adam olmuştu, yalnız bu kez arkadaşlarıyla meslek loncasındaki odasında oturup iskambil oynamak yerine, bu iş için onları görkemli sarayında kabul ediyordu. *Messere* Girolamo di Benedetto'nun iki konuya düşkünlüğü vardı: Kumar ve oğlan çocukları. Öteden beri kendisine kulampara denmesine katlanamazdı. Sonuçta küçük oğlan çocuklarını sevmenin ve onlara para yardımı yapmanın, hele de küçüğün ailesi yoksulsa, ne gibi bir kötülüğü olabilirdi?

Madonna Creta'nın istediği ücret *messere* Girolamo'ya çok yüksek geldi, ama karşı koymadı. Çuvalla parası vardı ve kendisi istese bile kalan birkaç yıllık ömründe bu parayı harcayarak bitiremezdi. Buna rağmen pazarlık etme konusundaki alışkanlığını halen devam ettiriyordu, ama böyle nazik konularda istenilen ücret konusunda tartışmazdı. Madonna Creta'dan yalnızca küçüğü ayrıntılı bir şekilde betimlemesini istedi. *Messere* Girolamo di Benedetto'nun, madonna Creta'yı dinlerken gözleri kaydı, peşin peşin küçüğün hayalini kurar gibiydi. Küçük Ninna'nın yapacaklarını önceden bilebilseydi, *messere* o an oracıkta ölmeyi yeğlerdi.

IV

Messere Girolamo geneleve, kendisini içeri girerken kimsenin görmemesi için Madonna Creta'yla kararlaştırdıkları saatten biraz önce geldi. Yoldan gelip geçen birkaç kişinin uzaklaşmasını bekledi ve genelevin kapısının birkaç adım ötesinde konuşmaya dalmış iki kadın oradan ayrılmadan önce, bir dükkânın girişinde birkaç dakika oyalanması gerekti. İki kadın vedalaşınca, yeterince uzaklaşmalarını bekleyip, şapkasını, yüzünü gizleyecek şekilde indirdi ve hızlı adımlarla ilerleyip evin küçük avlusuna girdi.

Messere Girolamo di Benedetto farkında olmadan takındığı küçümseyici bir ifadeyle, madonna Creta'nın kendisine ikram ettiği şarabı geri çevirdi. Bir an önce işine bakmak istiyordu. Yaşlı yüreği aniden genç bir erkeğinki gibi çarpmaya başlamıştı. Bu tür fırsatlar insanın karşısına her gün çıkmazdı. Oğlan çocuklarına olan düşkünlüğü başına çok dert açmıştı; iki kez küçük çocukları kullanmakla açıkca suçlanmış, buna rağmen şansı yolunda gitmiş ve kendisini suçlayanlara yüklü miktarda para ödeyerek onları mahkemeye gitmekten vazgeçirebilmişti, gene de Venedik çevrelerinde *messere* Girolamo'nun özel zevkleri dilden dile dolaşıyordu. Öte yandan madonna Creta ağzı sıkı bir kadındı. İşi gereği sır saklamayı bilirdi. Bu nedenle *messere* Girolamo söz verdiği yirmi dükayı ödemekten dolayı hemen hemen hiç pişmanlık duymadı.

Madonna Creta, onu özel olarak hazırlamış olduğu yatak odasına götürdü. Ev sahibesi, kapı boşluğunda durarak *messere* Girolamo di Benedetto'yu içeri aldı ve onu küçük kızla yalnız bırakmadan önce, dostça fısıldadı:

– İyi eğlenceler, küçüğü incitmemeye dikkat edin.

Messere Girolamo di Benedetto küçük Ninna'yı gördüğünde gözleri aydınlandı. Karın üstü yatmış çırılçıplak yatakta uzanıyordu. Bu gerçek bir rüya olmalıydı. *Messere*'nin ilk yaptığı Ninna'nın kaba etlerine birkaç yumuşak şaplak indirmek oldu, sonra da ince uzun, kemikli parmaklarını yuvarlak uyluklarının üzerinde gezdirdi. Ninna'nın minik sırtına salyasını akıttı, sonra da elinin ayasıyla salyayı bütün sırtına yaydı. Ninna hiçbir direngenlik göstermedi, hatta ihtiyar tamamen kendinden geçip küçüğü dizlerine oturtana değin *messere*'ye sevecenlikle gülümsedi. *Messere* Girolamo di Benedetto'nun penisi sertleşmeyeli uzun yıllar olmuştu, uzun zamandır özlemini çektiği bu mutluluk verici olay gerçekleştiğinde, *messere* Ninna'nın gerçek bir mucize olduğunu düşündü. Kuşkusuz gençliğinde gururlandığı ereksiyonlardan değildi, gene de bu hiç olmamasından iyiydi. Küçüğü koltukaltlarından kavrayıp havaya kaldırdı ve Ninna'nın minik kaba etlerini, henüz üzerinden çıkarmadığı yün *luccosunun* altında abartısız bir şişkinlik meydana getiren penisinin üstüne yerleştirdi. Uzun yıllardır bu denli tahrik olduğunu hatırlamıyordu. Ninna üzerinde oturmakta olduğu şişkinliğin ayrımına varınca, bir kedi gibi sürtünmeye başladı, bu da ihtiyarın kanını iyice tutuşturdu. Sabırsız bir şekilde *luccosunu* karnının üstüne kadar yukarı çekti ve organını iki elinin arasına alarak, küçük kıza gösterdi. Ninna ihtiyarın bir silah gibi elinde tutmakta olduğu bu morumsu kütleyi inceledi ve aniden elini adamın penisine doğru uzattı. Ninna'nın eli o denli küçüktü ki, penisin başının yarısını bile kavrayamıyordu.

– Arkadaşıma bir öpücük vermeyecek misin? diye sordu ihtiyar Ninna'ya. Görünüşe bakılırsa, müşterisinin bu şeye

verdiği isim, küçük Ninna'yı eğlendirmişe benziyordu, ihtiyara son derece şehvetli gelen bir gülücük attı. Evet, doğru kelime buydu: "Şehvet." Daha önce kendisini hiç bu denli şehvetle sunan bir kız çocuğuna rastlamamıştı. Onları bir gören olsaydı, hiç kuşkusuz küçük Ninna'nın "yaşlı insanların ahlakını bozduğunu ve onları yoldan çıkardığını" düşünürdü. *Messere* Girolamo di Benedetto'nun isteği üzerine, Ninna ağzını müşterisinin organına yaklaştırdı -şu anda, daha önce hiç olmadığı kadar sert ve tümüyle dikleşmiş durumdaydı, gençlik günlerinde bile olmadığı kadar sert ve dik- ve aynen sütannesi Oliva'nın, Donna Sidonna'nın yanaklarını öpmeyi öğrettiği gibi -gerçi kendisi bunu yapmayı hep geri çevirmişti- dudaklarıyla öpmeye koyuldu. Aynen erişkin bir kadın gibi, Ninna gözlerini kapattı ve dudaklarını penisin başının çevresinde gezdirdi. İhtiyarın gözleri kaydı ve bir yaprak gibi titremeye başladı. Küçük kız sanki sütannesinin göğsünden gelen sütle beslenmemişti de, bebekliği süresince penisten gelen sıvıyla beslenmişti -üstelik ona *fellatio* sanatını öğreten kimse olmamıştı- Ninna ağzını olabildiğince açtı ve penisin başını tümüyle ağzına aldı. İhtiyar gördüklerine inanamıyordu.

– Küçük fahişe, diye mırıldandı. "Yedi göbekten fahişesin sen anlaşılan."

İhtiyar konuştukça, küçük kız uzun kirpikli, yeşil gözlerini dikip, adamın gözlerinin içine bakıyor ve penisi biraz daha ağzının içine alıyordu. O sırada Ninna, ağzına aldığı o şeyin titreyişlerle sarsıldığını hissetti. Tam o anda, dişlerini dişetlerine değin gömerek, çenesinin tüm gücüyle penisi ısırdı ve bütün gücünü kullanarak kendini yataktan yere attı. Ninna, ağzında ihtiyarın organı, birkaç saniyeliğine havada asılı kaldı, sonunda yere düştü. *Messere* Girolamo di Benedetto penisinin koptuğu yerden fışkıran kan selini görünceye değin ne olup bittiğini anlamadı. Ancak o zaman -bu bir hayal ürünüydü sanki- penisinin başının artık yerinde olmadığını kavrayabildi. Küçük kız ihtiyara bir melek gibi gülümserken, bir yandan

da kopardığı et parçasını çiğniyor, bakışları adamın sırtüstü devrilmesini izleyen bir yay çiziyordu. İhtiyarın lavta teli gibi gerilmiş bacakları yatağın üzerinde V çizerek açılmışlardı, bu Ninna'ya son derece komik göründü.

Zaman dolduğunda, madonna Creta kapıyı hafifçe araladı ve kapının öte yanından fısıldadı:

– Zamanınız doldu *messere*; umarım küçüğün canını yakmamışsınızdır.

Madonna Creta müşterisinin cansız bedenine takıldı ve sendeledi. Bir yere tutunmasına olanak kalmadan, yatak odasının zeminini örten kan selinin üzerinde kaydı ve ölünün yanıbaşına düşüverdi. Ninna odanın bir köşesinde yere oturmuş, halen elindekini çiğniyordu ve ilk işinden memnun kalmışa benziyordu. Madonna Creta'ya, "Şimdi mutlu musun, yemeğimi kazanmamın yolu bu muydu?" dercesine gülümsedi.

O gün Ninna Sofia, kendisine tıpatıp benzeyen birisiyle karşılaşacaktı.

Yaratıcı

I

Korkudan bir süre ne yapacağını bilemeyen madonna Creta, *messere* Girolamo di Benedetto'nun cansız bedenini pamuklu bir çarşafa sardı, küçük kızı da koltuğunun altına sıkıştırarak, her ikisini de küçük bir gondola yükledi. Şaşkınlıktan donakalan gondolcuya sessiz kalması için peşin para ödedi ve Büyük Kanal'ın fazla geçiş olmayan bir bölgesine geldiklerinde, ölmüş *castrato* ile küçük kızı küpeşteden aşağı attı.

Küçük kızın yazgısı belirlenmişti, Ninna Sofia'nın tükenmiş bedeni, *Riviera di San Benedetto*'ya kadar sürüklenmiş, otuz yıl önce Mássimo Troglio tarafından inşa ettirilmiş olan, merdivenleri *Scuola*'nın avlusuna değin uzayan rıhtımın kıyısına vurmuştu.

Mássimo Troglio tüm Avrupa'nın en tanınmış ve en saygın orospu yetiştiricisiydi. Her tüccar gibi o da alıyor, satıyor, hatta çalıyordu. Ama bu uzun ve zahmetli bir yolun yalnızca başlangıcıydı, çok masraflı, ama aynı zamanda son derece kazançlı bir işin ilk basamağıydı. Mássimo Troglio mükemmel bir eğiticiydi, en ahlaksız kulamparayla, en değerli eğitmenin karışımıydı.

Il Fattore -kimileri onu böyle çağırıyordu- en saygın Fahi-

şeler Okulu'nun, *Scuola di Puttane*'nin kurucusuydu; Venedik'in en iyi fahişe ırkının yaratıcısıydı demek belki daha doğru olur, Lenna Grifa'yı da o yaratmıştı. Medici'lerin sarayını süsleyen, hükümdarların ve başpiskoposların yüreklerini ele geçiren tüm fahişeleri yaratan da oydu. Onun yarattığı fahişelerin onuruna Venedik'in en görkemli sarayları ayağa kalkardı.

Mássimo Troglio'nun kızlarının en az eğitimli olanı bile, bir imparatoriçeden daha bilgiliydi. Ninna Sofia gibi en genç olanları, büyük bir özen ve incelikle yetiştirilirlerdi. *Madonnalar* -daha yaşlı fahişeler- genç fahişelerin koruyuculuğunu ve sorumluluğunu üstlenirlerdi. Onları dişi kurtun sütüyle yıkarlardı, büyük salgından bu yana suyla yıkanmak yasaklanmıştı, üstelik Mássimo Troglio'dan öğrendiklerine göre dişi kurtun sütü büyümeyi hızlandırıyordu ve yaşlanmayı yavaşlatıyordu. Kızların derisini, yumuşayıp gevşemesin diye kısrak tükürüğüyle ovalıyorlardı, haftada bir gün de, en iğrenç kokulara ve değer bilmez arkadaşlara alışmaları için ağıla, domuzlarla birlikte yatmaya gönderiyorlardı.

Mássimo Troglio aynı zamanda *Scuola di Puttane*(*) adlı kitabın da yazarıydı, 715 adet özlü sözden oluşan yedi ciltlik bir yapıttı; kuşkusuz Hipokrat'ın Aforizmaları'ndan(**) esinlenmişti. Daha birçok şeyin yanısıra, en iyi ve sadık fahişelerin, şu mesleklerin bileşimi olan ailelerden geldiğini savunurdu: 1. marangoz ve sütçü kadın; 2. avcı ve moğol soyundan gelen bir kadın, tercihen melez; 3. denizci ve nakışçı.

Mássimo Troglio daha da ileri giderek, "bir kadının yedi ayrı erkekten gebe kalabileceğini, bu erkeklerin spermlerinin uterusta birleşmesiyle ve en güçlü olanlarının biraraya gelme-

(*) *Scuola delle Puttane*. Venedik, 1539

(**) *Scuola delle Puttane* adlı yapıt yapısal olarak Hipokrat'ın özlü sözlerinin yer aldığı yapıtla özdeşlik gösterir. Hipokrat'ın yapıtındaki gibi, her bir kitapta aynı sayıda özlü söz yer alır. Öte yandan biçemsel olarak iki yapıt arasında göze çarpan kuvvetli benzerlik bilinçli olarak sağlanmıştır.

siyle, en iyi bileşimin ortaya çıkacağını" iddia ediyordu.

"Fahişe Yaratma Sanatı en yüce sanattır; güzel kokular yaratma sanatından da, simyacının yaptığından da daha yücedir; aynen onların yaptığı gibi, biz de en soylu özleri en bayağı, en aksi ruhları en sevimli olanlarla karıştırırız."

Mássimo Troglio Tanrı'nın kendisine armağanı olan küçük kızla içtenlikle ilgileniyordu. Kendi kızlarından birisi olduğuna değin ortada hiçbir kuşku kalmaması için, kolundaki bileziği çıkarttı ve altın ve rubi karışımı yeni bir bilezik yaptırdı, üzerine de yeni ve sonuncu adını kazıttı: Mona Sofia. Bu erken yaşta bu denli zeki ve herşeyden önemlisi, böylesine sade ve gözalıcı güzelliğe sahip bir kız çocuğuna bugüne değin pek az rastlamıştı. Mona Sofia tüm fahişelerin çocuk bedenindeki bileşimiydi, kusursuz bir bileşimi. Bütün bunlara rağmen Mona Sofia bile kendini, bir fahişe eğiticisinin karşı karşıya kaldığı iki büyük ve anlaşılması güç sorundan soyutlayamayabilirdi: Aşk ve zevk. Mássimo Troglio, o güne değin kendisine bu denli nefret saçan gözlerle bakan bir kız çocuğuna daha rastlamamıştı, onu kaygılandıran, bu nefretin yöneldiği kişi olması değildi, deneyimlerine dayanarak söyleyebilirdi -ki IX. özlü söz de bunun kanıtıydı- "bir kadın nefrete ne kadar eğilimliyse, sevmeye de o denli eğilimlidir" Mona Sofia'nın acısını hiçbir şekilde ortaya koymaması da değildi onu kaygılandıran. Mássimo Troglio'nun asıl kaygısı, bu hissizlik maskesinin ardında Mona Sofia'nın hissettiği acı ne denli büyükse, sonuçta aldığı zevk de o denli büyüyecekti. Kısacası bir fahişenin eğitiminin ilk evresinde sevmenin ve haz duymanın yasak olduğu öğretiliyordu. Mássimo Troglio'nun yaptığı yatırım çok büyüktü ve Mona Sofia'nın eğitimi öylesine sabır gerektiriyordu ki, bu nankör kızın da, daha önce birçok kez olduğu gibi günün birinde aşık olduğu adamın peşine takılıp gitmesini göze alamazdı. Mássimo Troglio'nun özlü sözlerinden bazıları şöyleydi:

"Baştan çıkarmak, eğitmekten daha zordur."

"Törel bir dizgenin yerine bir başkasını koymak, kişiyi sahip olduğu törel değerlerden yoksun kılmaktan daha kolaydır."

"Törel eğitim fahişelerin iyi bir şekilde yetiştirilmesine yardımcı olur."

"Filozof gibi, fahişelerin eğitmeni de etiğin taşıyıcısı olmalıdır."

"Kral açısından da fahişelerin zevk için değil, para için yaşamaları daha uygundur."

Mássimo Troglio kuramını eski Yunan yasaları üzerine temellendirmişti. Ilkin kalemine, sonuç olarak da yaşamına kılavuzluk eden özlü sözler Aristoteles'in *Metafizik* adlı eserinde de bulunabilirdi. Kadın ve erkek hakkındaki düşünceleri ve öteden beri üremeye ilişkin görüşleri hep Aristoteles felsefesinin etkisi altında olmuştu. "Doğası gereği bir erkeğin bir kadından ne şekilde faydalanacağını" açıklarken bile, bu konudaki susuzluğunu Aristoteles'in çeşmesinden gideriyordu. "Kadının şeytansı doğası üstüne" adını verdiği bölümde şöyle yazmıştı: "Büyük usta Aristoteles'in öğretisine göre, erkeğin spermi yaşamın özüdür, dünyaya gelecek olan varlığın karakteristik niteliklerini belirleyen ana güç spermdir. Erkek, menisinde yaşamsal soluğu taşır, bebeğin şekli, özyapısı, kimliği, hepsi erkeğin menisindedir, kısacası meni, *kinesis* yoluyla özdeği yaşayan bir varlığa dönüştürür. Sonuç olarak özdeğe can veren erkektir. Sperm, yalnızca onu üreten kişinin ona verdiği devinimi taşır ve sperm, onu üreten kişinin biçimsel özelliklerinin karşılığı olan bir düşüncenin ortaya konmasıdır. Ancak bu durum, erkeğin sperme özdeksel olarak birşeyler aktarmasını gerektirmez. Ülküsel koşullar altında, doğacak olan varlık bütünüyle babanın kimliğini alacaktır. Kadın bu varlığa kanında taşıdığı özdeği aktarır, kadının aktardığı yalnızca, yaşlanan, çürüyen ve ölen ettir, bedenselliktir. Tinin özü her zaman erildir. Ustanın öğretisine göre, kız çocuğunun dünyaya gelmesi, babanın hastalık,

yaşlılık veya erken erişkinlik nedeniyle bedensel yetersizlik ve güçsüzlük içinde bulunmasının bir sonucudur.

"Kadın her zaman özdeği besleyerek onun gelişimini sağlar, erkek ise asıl yaratandır: Sonuç olarak, bize göre de kadın ve erkeğin temel işlevi budur, dişil ve eril olmak bu anlama gelmektedir. Kuşkusuz belli bir miktar özdeğe, bedene kadının katkıda bulunması gereklidir, ama erkek için böyle bir zorunluluk yoktur: Ortaya konan üründe, ne üretime katkıda bulunan araçların varlığı, ne de bu ürünün ortaya konmasında aracı olanlar gereklidir."

Mássimo Troglio'nun, çocuğun ana rahmine düşmesine değin görüşleri yalnızca bununla kalmıyor, -her zaman Aristoteles'in görüşlerinin izinde kalmak koşuluyla- yaşayan her canlının yaşam kaynağı üzerine düşünceler üretiyordu: "Sperm, eylemiyle devinim kazanan bir *organondur*"(*). "Sperm dölütün oluşumu sırasında onun bir parçasını oluşturmaz. Tıpkı tahtayla uğraşan doğramacının kendisinden bir özdek parçacığının ürettiği nesneye geçmemesi gibi, ana rahmindeki oğulcuğun bileşiminde de sperm parçacığı işin içine girmez." Ve şöyle örnekliyordu: "Müzik çalgı değildir, çalgı da müzik sayılamaz. Ancak ezgi, onu yazan kişiden çıkan düşüncelerle özdeştir."

Mássimo Troglio'nun kuramının temel öğesi kolaylıkla anlaşılabilir: Karakter, otorite, yaratıcının, yani babanın çocuklar üzerindeki iyelik hakkı, kısacası baba. Böylece Aristoteles'in amacının açıkça Yunan yasalarının doğrulanmasından başka bir şey olmadığı ortaya çıkar.

Kuramsal açıdan kadın bir artıktan öte bir şey değildir, kadının özü de, ayda bir kez bedeninden boşalan kandır: Ham, kirli, işe yaramayan, devinimsiz ve şekilsiz bir sıvı, ama hiç kuşkusuz, güçsüz atasının soluğunun, *kinesisin* dokunup geçtiği bir sıvı.

Böylece Aristoteles'çi bu son açıklama, Mássimo Troglio'ya

(*) Aristoteles, *Metafizik*, VII, 9, 1034b.

yöntem bilgisi sunuyor, üreme ve kadına davranış konusunda bilgi veriyordu.

Mona Sofia, Massimo Troglio'nun öğrencilerinin arasında en güzel ve en erken gelişmiş olanıydı. Küçük yaşına karşın, bu işe eğilimi vardı. O yaşta bir kız çocuğunda rastlanmayacak denli şehvetliydi. Altı yaşını geride bıraktığında, Massimo Troglio küçüğün eğitiminin ikinci evresine geçebileceğine karar verdi.

Scuola di Puttane'de öğrenciler çok küçük yaşlarında dinsel eğitim almaya başlarlardı, antik mitolojiyi, İtalyanca, Yunanca ve Latince okuma yazmayı öğrenirlerdi. *Scuola* tam anlamıyla bir rönesans kurumuydu, İtalya'nın sayısız resim okullarından herhangi biri kadar saygındı. *Scuola* belediyeden yardım da alıyordu ve her bir öğrenci devlet memuru statüsüne sahipti.

Mürebbiyesi Filipa'nın anlattığı öyküleri dinlemek Mona'yı çok eğlendiriyordu. Balinanın Yunus Peygamber'i nasıl yuttuğunu her dinleyişinde gözleri faltaşı gibi açılıyor ve Filipa'yı, öykünün gereksiz bölümlerini atlayıp bir an önce kahramanın nasıl kurtulduğunu anlatmaya zorluyordu.

Filipa Mona'yı suçlamaya başlayıncaya değin, herşey yolunda gidiyordu. Mona kesin bir şekilde Tanrı'nın oğlu İsa efendimizin çarmıha gerilişiyle bir ilgisi olduğunu yadsıyor, İsa'nın onun yüzünden ölmüş olduğu suçlamasına katlanamıyordu. Herşey bir yana, Mona Sofia da kim oluyordu? Onun önemsiz varlığının, kurtarıcının yazgısıyla ne gibi bir ilintisi olabilirdi?

Mona aynı şekilde Havva'nın işlediği günahlar konusunda kendisine yöneltilen tüm suçlamaları da geri çevirir ve hayatında hiç görmediğini ileri sürdüğü Havva'nın işlediği günahların suç ortağı olduğunu kabul etmezdi. Buna rağmen gönülsüz bir şekilde ve homurdana homurdana, pek ikna olmasa da başını öne eğerek inanmış görünürdü. Herşeye katlanabilirdi ama Filipa'nın, insanın kulak zarını patlatabilecek güçteki tiz çığlıklarına asla katlanamazdı.

II

Mássimo Troglio -gücünü herkese göstermek için mi, yoksa elindekinin değerini anladığından mı bilinmez- Mona Sofia'yla en büyük eserini yaratmış oldu. On yıllık bir eğitim ve gözetim meyvesini vermişti: Mona Sofia tüm Venedik'in en göz kamaştırıcı, en güzel kadını haline gelmişti. Yaratıcı sabırlıydı; öğrencisi onüçünü tamamladığında, artık başlama zamanının geldiğini ona bildirdi. Mona, Mássimo Troglio'nun her yıl sarayında düzenlediği *festa di graduazione*'de, mezuniyet töreninde sosyeteye tanıtıldı. Mezun olan öğrenciler tek tek cumhuriyet yönetiminin tanınmış bir görevlisinin elinden devlet memuru derecelerini alırlar, tören duygusal bir hava içinde geçerdi. Mona Sofia'nın adı okunduğunda, salona şaşkınlık ve saygıyla karışık bir sessizlik hakim oldu. Salonun kapısından giren kadının yanında, Medici'li Venüs bile kaba saba bir köylü kadınıydı.

Scuola'ya Avrupa'nın her yerinden soylu kişiler geliyor ve inanılmaz servetler ödüyorlardı. Altı aydan daha kısa bir sürede Mássimo Troglio öğrencisine yapmış olduğu yatırımın karşılığını son kuruşuna değin geri aldı. İlk yıl içinde Yaratıcı, Mona'nın eğitimi için harcadığı toplam paranın beş katını kazandı. Mona Sofia'nın bedeni Mássimo Troglio'nun malvarlığını ikibin dükaya yükseltmişti.

Özgürlük

I

Mezuniyetinin ikinci yılında, Mona Sofia bir gün Mássimo Troglio'nun gösterişli çalışma odasına girdi. Yaratıcı, sırtı altın kaplı, kalın bir defterin üzerine eğilmiş, *Scuola*'nın muhasebe kayıtlarını inceliyordu.

– Size bundan böyle özgür olduğumu bildirmeye geldim, diye kararını açıkladı Mona Sofia, ne içeri girmek için izin istemişti, ne de bir selam vermişti.

Mássimo Troglio yaptığı işi bırakıp Mona'ya baktı. Söyleni-leni çok açık bir biçimde duymuştu ama anlayamamıştı. Sanki karşısındaki kişi bilmediği bir dilde konuşmuştu.

– İşte artık sizin korumanızda olmayacağımı bildiren belge, dedi Mona kırmızı mürekkeple yazılmış bir parşömeni Mássimo Troglio'ya uzatırken. "Ayağa kalkarak rahatsız olmayın, tek yapmanız gereken şurayı imzalamak" diye ekledi ve parşömeni koruyucusunun yazı masasının üstüne bıraktı.

Mássimo Troglio birdenbire kahkahalara boğuldu. Uzun yaşamında kimse ondan bu denli küstahça bir istekte bulunmamıştı, tabii öğrencisinin bu söyledikleri bir istek olarak kabul edilebilirse. Zaman zaman nankör öğrencilerinin kaçmaları onu zor durumda bırakmıştı. Yakalanıp geri getirilen bir kaçağı cezalandırması gerekmişti. Ayak parmaklarından birinin ke-

silmesi alışılmış bir işlemdi; ama öğrencilerinden birinin böyle baskın yaparcasına odasına girip bu tür isteklerde bulunması büyük bir utanmazlık örneğiydi ve son derece de mantıksızdı.

– *Scuola* nın yasalar ve kanunlarla yönetildiğini sana hatırlatırım, diye başladı söze Mássimo Troglio yüzüne sıcak ve babaca bir gülüş kondurarak. "Bu nedenle..."

Hocası sözünü bitiremeden önce, Mona Sofia altın saplı bir bıçak çıkarttı ve sivri ucunu kendi göğsüne bastırdı. Kendinden son derece emin bir ses tonuyla şöyle dedi:

– Bedenim bana verdiğiniz eğitimin karşılığını size fazlasıyla geri ödemiştir. Bunu duymak hoşunuza gidecekse, size teşekkür ederim ve saygılarımı sunarım. Ama şimdi sizden bana ait olan bir şeyi geri vermenizi istiyorum: Bedenimi.

Mássimo Troglio'nun beti benzi attı, yüzü bir anda öfkeden kıpkırmızı kesildi. Sakin olmaya çalışarak konuştu:

– Ölmen bir işime yaramaz. Eğer istiyorsan bu belgeyi imzalayabilirim, ama yasaların bana verdiği yetkiyle seni yeniden yakalatmayacağımdan nasıl emin olabilirsin? Sanırım haklarımın ne olduğunu biliyorsun.

Mona Sofia gülümsedi.

— Saçımın kılına bile zarar vermeye cesaret edemezsiniz. Ben sizin eserinizim. Ama benim bir nankör olduğumu düşünmenizi istemem, elinizdeki belgeyi okursanız sizinle uzlaşmaya çalıştığımı göreceksiniz; ikimizden birinin öldüğü güne değin tüm kazancımın onda birini size göndereceğim. Ya kazancımın onda birini kabul edersiniz ya da hiçbir şey alamazsınız, dedi ve bıçağın sivri ucunu bir parça göğsüne batırdı. Karnına doğru ince bir kan sızdı.

Mássimo Troglio kalemini mürekkep hokkasına batırdı ve belgeyi imzaladı. Mona Sofia hocasının önünde yere diz çökerek ellerini öptü ve sonsuza değin *Scuola*'yı terketti.

Çalışma odasında tek başına kalan Mássimo Troglio perişan bir halde ağlamaya başladı. Bir çocuk gibi ağlıyordu.

Bir baba gibi ağlıyordu.

Mateo Kolomb'un Mona Sofia'yı tanıdığı gün

I

Anatomist Mona Sofia'yı 1557 yılının güzünde, Venedik'te bulunduğu kısa süre içinde tanıdı. Mona'yı ilk kez, tanınmış düklerden birinin kendi doğum günü onuruna sarayında düzenlediği bir baloda gördü. Mona Sofia artık yetişkin ve deneyimli genç bir kadındı. Onbeş yaşındaydı.

O yıl erkekler arasında yayılmaya başlayan moda, belki de Leonardo da Vinci'nin, erkeklerin erkekliklerini göstermekten neden utandıklarını ve erkeklik organlarını tumturaklı bir şekilde süslemeleri ve ortaya koymaları gerekirken neden bir papaz gibi ciddi ve ağırbaşlı kıyafetler giyerek gizlediklerini bir türlü anlayamadığını ifade etmesiyle başlamıştı, evet o yıl erkekler arasında yeni bir moda yayılmıştı, erkeklik organlarını gösterişli bir şekilde süsleyerek ortaya çıkarma modası. Çok yaşlılar hariç hemen hemen tüm davetliler bele tam oturan bir kemerle sıktıkları ve vücutlarına yapışarak ne var ne yoksa ortaya çıkartan açık renkli pantolonlar giymişlerdi. Böylece erkeklikleri daha belirgin bir şekilde ortaya çıkıyordu. Erkeklik organlarının büyüklüğünden dolayı yaratıcıya minnet

duyan erkekler bu modayı büyük bir iştah ve istekle kabullenmişler ve uygulamaya koyulmuşlardı. Aynı derecede şanslı olmayanlarsa utanıp sıkılmadan zamana ayak uydurmak için değişik yöntemler benimsemişlerdi. *Bottega dil Moro*'da, pantolonların altına yerleştirilen ve Tanrı'nın bu konuda pek kayırmadığı erkekleri oldukça rahatlatan bazı destekleyici parçalar satılıyordu. Erkeklik organlarını ortaya çıkarmak isteyen erkekler değerli taşlarla süslenmiş bezeklerden gösterişli incilerle donatılmış bezeklere değin çeşit çeşit süs eşyaları kullanıyorlardı, bellerine de cesaret ve kendine güvenin simgesi olan, dört-beş adet çanla süslenmiş kemerler bağlıyorlar, böylece varsıllıklarını da kanıtlıyorlardı. Kadınlar da kendilerine gösterilen ilginin derecesini şıngır şıngır sallanan çanlarla ölçüyorlardı.

Dükün balosunun benzerlerinden pek farkı yoktu. Ilkin öpücük dansı yapıldı, isteyenin istediğiyle eşleştiği bu dansın tek kuralı, eşlerin biraraya gelirken ve ayrılırken birbirlerine bir öpücük kondurmalarıydı.

Mateo Kolomb bu dansa yabancıydı, yaşlı bir adam olmamasına rağmen geleneksel *luccosunu* giymişti. Bu giysi, erkekliklerini bu denli cesaret ve gösterişle simgeleyen diğerlerinin arasında ona farklı ve saygın bir hava katıyordu. Bu nedenle görkemli bir şekilde ortalıkta dolanıp çanlarını şıngırdatan ve sahici ya da şişirme erkekliklerini gösteren erkeklerden daha çok ilgi çekmiş, kadınlar onu bakışlarıyla ödüllendirmişlerdi.

Mona Sofia içeri girdiğinde balo henüz başlamıştı. Isminin söylenmesine gerek kalmadı. Iki Mağripli kölenin yardımıyla salonun giriş kapısında tahtırevanından indirildi. O ana değin bütün dikkatleri üzerlerinde toplayan dört-beş kadın içinde en güzel olanının bile onun yanında bir kamburdan, sakattan, ucubeden farkı kalmamıştı. Mona Sofia çok uzun boylu bir kadındı. Uyluklarına değin açılarak bütün güzelliğini ortaya çıkartan bir giysi giymişti. Ipek giysisinin saydamlığı bedenini tüm görkemiyle gözler önüne seriyordu. Her adım atışında

göğüsleri inip kalkıyor ve göğüs uçları dekoltesinden dışar fırlıyordu. Alnının üstünde taşıdığı zümrüt kolye, yeşil gözlerinden saçılan parlak ışıkla kıyaslandığında sönük kalıyordu.

Mona Sofia, yüz kadar çanın aynı anda kopardığı gürultu içinde gerçek bir ilgiyle karşılandı.

II

Mateo Kolomb balo salonunun pek kalabalık olmayan bir köşesinde, insanların biraz uzağında bir yer seçmişti. O da Mona Sofia'nın görkemli güzelliğinden gözlerini alamamıştı. Hiç ara vermeden sızlanıp duran, yakasını bir türlü kurtaramadığı hastalık hastası bir kadınla konuşmasını yarıda bırakıp, en sonunda onu bir başına kendi kendine konuşurken bırakma yürekliliğini gösterebilmişti.

Mona Sofia, kendisini hiç zaman kaybetmeden öpücük dansına davet eden ev sahibi tarafından karşılandı. Kurallara göre, erkeğin kadını dansa davet etmeden önce öpmesi gerekiyordu. Birkaç kısa dans figüründen sonra, kadın eşini değiştiriyordu ve bu böylece sürüp gidiyordu. Eşini baştan çıkarmaya çok uygun bir dans türüydü. Kuralları şöyleydi: Eğer kadın eşleşmek için hiçbir erkeği uygun bulmazsa, o zaman evli bir erkeği dansa davet ederek açılışı yapıyordu. Tam aksine kadın bekâr bir erkeği seçerse, niyetini açıkça ortaya koyuyordu. Öte yandan, öpme şeklinin de bazı kuralları vardı: Kadın erkeğin yanağını hafifçe okşarsa, bu yalnızca dans etmek ve biraz eğlenmek istediği anlamına geliyordu; ateşli ve gürültülü bir öpücük ise örneğin evlenme isteği gibi, daha ciddi bir anlam taşıyordu. Kadın erkeği dudaklarından öperse, şehvet dolu duygularını açık bir şekilde ortaya koymuş oluyordu: Bu, kesin olarak aşk yapmaya davet anlamını taşıyordu.

Mona Sofia'nın dansına oryantal denilebilirdi: Her iki eliyle belini kavrıyor ve kıvrak bir şekilde kalçalarını sallıyordu. Balo salonundaki herkes, kendisine eş olarak kimi seçeceğini kaygı ve merakla bekliyordu. Bu nedenle salondaki tüm genç erkekler ön sırada yer kapabilmek için itişip kakışıyorlar, en ufak bir çekingenlik göstermeksizin, çeşitli süslerle donatılmış ve hacim kazandırılmış erkekliklerini sergiliyorlardı. Gerçi Mona Sofia, şimdi gülünç biçimde erkekliklerini sergileyen bu adamlardan birkaçını tanıyordu, onları daha başka ortamlarda, organlarını daha belirgin kılan süsleriyle değil, doğal halleriyle görmüştü. Herbiri seçilmeyi bekleyen adamlara bir bir bakıyor, tam birine yönelip karar kılmış gözüktüğü anda topuklarının üstünde dönüyor ve başka birine yöneliyor, sonra ona da diğerleri gibi hor gören bir bakış fırlatıp devam ediyordu. Lavtalardan yayılan müziğin ritmini kaçırmaksızın, yakışıklı erkeklerin arasından kendine yol açarak çemberin öte yanına geçti, işte o zaman Mateo Kolomb Mona Sofia'nın dekoltesinden taşan göğüs uçlarının kendisini işaret edercesine ona doğru döndüğünün ayrımına vardı. Mona Sofia kararlı adımlarla anatomiste doğru yürüdü. Başka şartlar altında Mateo Kolomb'un yüzü kızarırdı; daha önce hiçbir kadın ona, yaklaşmakta olan bu kadın gibi bakmamıştı, Anatomist, salonda o an ondan başka kimse yokmuş hissine kapılmaktan kendini alamadı. Buna rağmen diğer erkeklerin gürültüsünün lavtalardan yayılan müziğin sesine karıştığını duyabiliyordu; hatta salonda bulunan davetli kalabalığının bile ayrımındaydı. Bir fare yılanın karşısında ne hissederse onu hissediyordu. Ne kaşlarının arasından sarkan zümrütün ışıltısını yok eden o yeşil gözlerden başka bir şey görebiliyor, ne de görmek istiyordu. Mona Sofia dudaklarını anatomistinkine yaklaştırdı, mentol ve gülsuyu kokan soluğunu hissedebiliyordu; ılık ve gelgeç bir esinti gibi, dudaklarının birleştiği an Mona Sofia'nın dilinin hafif dokunuşunu hissedebildi. Evet dans etti, zarafetini hiç yitirmeden, tanımsız bir incelikle dans etti. İlk andan öle-

ceği güne değin, o mentol ve gülsuyu kokan soluğu hissetmekten, o ılık ve gelgeç esintiyi bir daha deneyimlemekten, o derin yeşil gözlerden vazgeçemeyeceğini bile bile bunu gizledi ve dans etti. Kim diyebilirdi ki, bir yılan tarafından sokulup da damarlarındaki zehirin yayılmasını durduramayan bir kurban gibi, dans etmekte olan bu hüzünlü adam da onulmaz bir hastalığın pençesine düşecekti. Dans etti.

Hayatının son anına değin, o kötücül gözlerin büyüsüyle dans edişini anımsayacaktı; son güne değin, kutsal bir ülkü adına can veren kişi öldüğü günü nasıl hatırlarsa, lavtalardan yayılan hafif ezgilerin eşliğinde sarayın gizli bir odasına varıncaya değin geçitlerden, bahçelerden, galerilerden uçarcasına geçmelerini, o gülpembe meme uçlarını, bir inci kadar sert ama bir çiçeğin taçyaprakları kadar pürüzsüz meme uçlarını nasıl öpücüklere boğduğunu anımsayacaktı. Yaşamının son bulacağı güne değin, ateşte çıtır çıtır yanan odunlara benzeyen sesini duyduğu, cehennem ateşinden farkı olmayan dilinin o büyülü tadını deneyimlediği o günü, yaşamının kara ama inanılmaz güzellikteki bir günü olarak anımsayacaktı. Son gün gelinceye değin, oruç tutan bir adamın orucunu bozma zamanı geldiğinde yemek yeme arzusunu artırmak için önüne konanı geri çevirmesi gibi, Mona Sofia'nın bedenini kendinden uzaklaştırıp, *luccosunu* düzelterek şöyle demesini hiçbir zaman unutmayacaktı:

– Resminizi yapmak istiyorum.

Batık bir gemi kazazedesinin ufuk çizgisindeki bulutları kara sanması gibi, yay gibi kıvrık kirpiklerle dolu o yeşil gözlerde aşkın kıvılcımını gördüğünü sandı. Tıpkı bulutlara benziyorlardı.

– Resminizi yapmak istiyorum, diye yineledi duyguları altüst olmuş bir halde.

Ve yılanın gözlerinde de bir an duygu yüklü bir bakış gördüğünü sandı. Mona Sofia onu sonsuz bir yumuşaklık ve şefkatle öptü.

– Arzu ettiğiniz zaman beni görmeye gelebilirsiniz, dedi ve fısıltıyla ekledi:

– Yarın gelin.

Anatomist Mona Sofia'nın üstünü başını düzeltmeden önce öpmesi için son kez diri göğüslerini ona sunmasını ve sonra topuklarının üstünde dönüp kapıya yönelmesini izledi. Kapının öte yanında gözden yitmeden önce şu sözleri duydu.

– Yarın gelin, sizi bekleyeceğim.

Tıpkı bulutlara benziyorlardı.

III

Ertesi gün, akşamüstü saat tam beşte, Mateo Kolomb *bordello dil Fauno Rosso*'nun avlusuna çıkan yedi basamağı tırmandı. Sırtına çaprazlamasına yerleştirdiği şövalesi, göğsüne bastırdığı tual bezi, sağ kolunun altında paleti ve *luccosunun* kemerinden sarkan yağlı boya dolu torbası olduğu halde yukarı çıktı. O denli yüklüydü ki, neredeyse genelevin sahibesiyle çarpışacaktı.

Mateo Kolomb kapı aralığından içeri uzandığında, saydam bir tüle sarınmış olan Mona Sofia tuvalet masasının aynasında saçlarını örüyordu. Sırtında yükü ayakta dikilmekte olan anatomist, dün içinde aşkın kıvılcımını gördüğü aynı yeşil gözleri şimdi aynadan görüyordu. Oradaydılar, yalnızca onun için, onun gözleriyle birleşmek için oradaydılar. Anatomist geldiğini haber vermek için hafifçe öksürdü.

Mona Sofia ne arkasına döndü, ne de bakışlarını çevirdi, yalnızca el işaretiyle anatomisti içeri davet etti.

– Resminizi yapmaya geldim.

Mona Sofia ne arkasına döndü, ne de bakışlarını çevirdi, yalnızca şöyle dedi:

– Ziyaretiniz süresince yapacaklarınız beni kesinlikle ilgilendirmiyor. Hemen arkasından da ekledi: "Eğer bilmiyorsanız, ücretim on dükadır."

– Beni hatırladınız mı? diye mırıldandı Mateo Kolomb.

– Yüzünüzü görebilsem... dedi Mona Sofia, taşıdığı tual beziyle yüzü örtülü olan isimsiz müşterisine.

O zaman anatomist yükünü yere bıraktı. Mona Sofia onu aynadan inceledi.

– Sizi daha önce gördüğümü sanmıyorum, dedi bir anlık bir duraksamadan sonra ve ücret tarifesini bir kez daha hatırlattı: "On düka."

Mateo Kolomb on dükayı karyolanın başucundaki masanın üzerine bıraktı, tual bezini açtı, şövalesinin üstüne yerleştirdi, kemerinden sarkan torbadan yağlı boyaları çıkarttı, fırçalarını hazırladı ve tek kelime etmeden, *Aşık Kadın* adını vereceği tablosunu yapmaya başladı.

IV

Hergün, saat kulesinin otomatları çanlara tam beş kez vurduğunda, Mateo Kolomb Bocciari sokağındaki genelevin avlusuna giden yedi basamağı tırmanıyor, Mona'nın yatak odasına giriyor, on dukayı masanın üstüne bırakıyor, tual bezini açtığı sırada mantosunu bile çıkarmadan Mona'ya onu sevdiğini söylüyordu; o bunu duymak istemese de, Mateo Kolomb Mona'nın gözlerindeki aşkı görebiliyordu. Herbir fırça darbesinin arasında, bu genelevi bırakıp kendisiyle Monte Veldo'nun öte yakasına, Padova'ya gitmesi için ona yalvarıyor, o isterse üniversitedeki kürsüsünü bırakmaya hazır olduğunu söylüyordu. Mona, yatağın üzerine çırılçıplak uzanmış, göğüs uçları bademkadar sert, bir frezyanın taçyaprakları kadar yumuşak, gözleri pencereden gözüken saat kulesine dikilmiş, çanların yeniden çalmasını bekliyordu. Çanlar yeniden çaldığında, o kötücül bakan yeşil gözlerini adama dikiyor ve şöyle diyordu:

– Zamanın doldu, sonra da yerinden kalkıp tuvalet masasına doğru yürüyordu.

Hergün, saat tam beşte, San Teodorico sütunlarıyla kanatlı aslan sütununun gölgeleri birleşip *Piazza de San Marco* üzerine eğik bir çizgi olarak düştüğü sırada, anatomist şövalesi, tual bezi ve boyalarıyla geneleve geliyor, on dükayı gece masasının üzerine bırakıyor, *luccosunu* bile çıkarmıyordu. Paletinde boyaları karıştırırken, Mona'ya onu sevdiğini söylüyordu; o

bunu bilmezden gelse de, Mateo Kolomb aşık bir kadının gözlerinin yalan söylemeyeceğini biliyordu. Tanrıların bile böyle bir güzelliği resmedemeyeceğini söylüyor, genelev sahibesi evliliği onaylamazsa, sahip olduğu tüm parasını ona verebileceğini, bu kötü yerden ayrılıp doğum yeri olan Cremona'daki evine gitmelerini öneriyordu. Mona Sofia onu dinlemiyordu bile, yumuşak ve sağlıklı, tornadan geçmiş bir ağaç kadar biçimli uyluklarını hafif hafif okşuyor, müşterisinin zamanının dolduğunu belli eden altı çan vuruşundan ilkinin sesini duymayı bekliyordu.

Hergün, saat tam beşte, kanalın suları basamaklı sekinin üstüne çıktığında, Mateo Kolomb Santa Trinidad yakınlarında, Bocciari sokağındaki geneleve geliyor, başını örten *berettasını* bile çıkarmadan, on dükayı gece masasının üstüne bırakıyor, tual bezini şövaleye yerleştirirken, Mona'ya onu sevdiğini söylüyor, birlikte Monte Veldo'nun öte yakasına kaçmayı öneriyor, hatta isterse Akdeniz'in öte kıyısına bile kaçabileceklerini söylüyordu. Mona alaycı, kötücül suskunluğunu koruyor, saç örgüsünü belinden aşağı sarkıtıyor, göğüs uçlarını okşuyor ve resmin nasıl gittiğiyle bile ilgilenmiyordu. Gözleri saat kulesinden başka bir şeyi görmüyor, o bildik sözcükleri söyleyebilmek için çanların çalmasını bekliyordu, sanki başka sözcük bilmiyordu:

– Zamanın doldu.

Ve hergün, öğleden sonra saat tam beşte, güneşin ılık soluğu San Marco bazilikasının kubbelerine vurduğunda, anatomist torbaları, kemerleri ve kırılmış gururuyla Mona'nın odasına giriyor, on dükayı masaya bırakıyor, boyaların ve karşı cinsin bırakmış olduğu yakıcı koku içinde, Mona'ya onu sevdiğini, o istediği an sahip olduğu herşeyi satıp tüm parasını onun için harcamaya hazır olduğunu söylüyor, Akdeniz'in öte kıyısına kaçmalarını, ya da eğer isterse Atlantik'in öte kıyısındaki yeni topraklara kaçmalarını öneriyordu. Mona, tek keli-

me etmeden, omzunun üstünde uyuklamakta olan papağanı okşuyor, o odada kendisinden başka kimse yokmuşçasına saat kulesinin çanlarının çalmasını bekliyor, sonra şehvetle karışık bir kötücüllükle dolu gözlerle bakarak şöyle diyordu:

– Zamanın doldu.

Venedik'te bulunduğu tüm zaman dilimi boyunca, her akşam saat tam beşte, anatomist Santa Trinidad yakınlarında, Bocciari sokağındaki geneleve geliyor ve Mona'ya onu sevdiğini söylüyordu. Bu, anatomist portreyi ve tüm parasını bitirene değin böylece sürüp gitti. Venedik'teki zamanı dolmuştu.

Gururu kırılmış, beş parasız, kırık bir kalp ve karga Leonardino'dan başka bir yol arkadaşı olmadığı halde, Mateo Kolomb aklında bir tek düşünceyle Padova'ya döndü.

Baharat yolu

I

Padova'ya döndüğünden beri Mateo Kolomb zamanının büyük bölümünü odasında geçiriyordu. Ayinlere ve ders anlatmak üzere anatomi sınıfına gitmek için bile odasından dışarı pek çıkmıyordu. Morga yaptığı gizli ziyaretler azalmaya başladı, en sonunda da tamamen kesildi. Kadavralar üzerinde çalışmak konusunda hiçbir ilgi ve istek duymamaya başladı. Yaptığı tek şey odasına kapanıp öğrenciliğinde okumuş olduğu eski eczacılık kitaplarını yeniden incelemekti. Manastırın bitişiğindeki koruya gittiğinde, Leonardino'nun işaret ettiği taze bağırsaklarla ilgilenmiyordu. Anatomist, hiçbir canlıyı incitmeyen, otobur bir hayvana benzemişti. Artık bir eczacıydı. Torbalar dolusu ot topluyor, onları ayrıntılı bir şekilde sınıflara ve kümelere ayırıyor, sonra da kaynatıyordu.

Adamotu ve güzelavratotunun, baldıran ve kerevizin özelliklerini araştırdı ve değişik organlar üzerindeki etkilerini inceledi. Yaptığı tehlikeli bir işti, eczacılığı büyücülükten ayıran çizgi çok inceydi. Güzelavratotu hem hekimlerin hem büyücülerin ilgisini çekmişti. Eski Yunanlar bu bitkiye eğilmez, bükülmez anlamına gelen *atropa* derlerdi, ölüye yeniden can verme, dirinin de yaşam bağını kesme gücü olduğuna inanırlar-

dı. İtalyanlar bu bitkiyi iyi bilirdi, Floransalı kadınlar bu bitkinin özsuyunu göze damlatıp gözbebeklerini büyütmek için kullanırlar, böylece son derece çekici hülyalı bakışlara sahip olurlardı. Büyük oranda da yaşamboyu körlük veya göz iltihabı oluşurdu. Mateo Kolomb kara banotunun korkunç ve aldatıcı etkilerini biliyordu, bu bitkinin özellikleri iki bin beşyüz yıldan fazla bir zaman önce Mısır'da Eber tarafından papirüslere yazılmıştı. Anatomist hiç kuşkusuz Albertus Magnus'un, karabüyücülerin banotunu şeytanı çağırmak için kullandıklarını yazdığını da çok iyi biliyordu.

Otları kaynatarak yüzlerce karışım hazırladı, bileşimlerini ayrıntılarıyla not etti ve listeledi. Geceleri de karışımlarını şişelere doldurup Padova'nın pis genelevlerine doğru yola koyuldu. Mateo Kolomb'un bulmayı düşlediği şey daha önce hiç denenmemiş bir şey değildi: Kadınların uçarı arzularını ele geçirecek bir karışım bulabilmek. Öteden beri bu tür karışımlar yapılırdı, bir cadının çırağı bile birkaç düka karşılığında böyle bir karışım hazırlayabilirdi. Bununla beraber anatomist daha akılcı davranıyordu. Herşeyden önce kendisi eczacılık okumuştu. Bütün bitkilerin özelliklerini son derece iyi biliyordu; Paraselsus'u, eski Yunan hekimlerinin yazdıklarını ve otları kullanan Arap sağaltımcılarını okumuştu.

Notlarının arasında şunları yazmıştı: *"Karışımların etkisine güvenebilmek için ağız yoluyla almak gereklidir, oradan da sindirim sistemine geçerler. Karışımı deriye sürmek yoluyla da etki sağlanabilir, ancak bu çok uğraş gerektirir ve sonuçları da yetersiz ve geçicidir. İlaçlar rektal yolla da verilebilir, ama diyareyle atılma riski vardır. Şartlara göre karışımın buharı da ciğerlere çekilebilir ve tanecikler bu yolla akciğerden kana karışabilir. Ama en iyi etkiyi elde etmek için salık verilen yöntem ağız yoluyla almaktır."*

Bu durumda karışımları fahişelere farkettirmeden nasıl verecekti? En çabuk ve kolay yöntem kendi cinsel organını yoğunluk derecesi yükseltilmiş karışımlarla ovalayıp, *fellatio* yo-

luyla kadının bedenine girmesini sağlamak olacaktı.

Etkiler korkunç oldu.

Ilk denemede, Mateo Kolomb güzelavratotu ve adamotu bitkileriyle eşit oranlarda hazırladığı karışımı uyguladı. Kurban yaşı hayli geçkin bir *mammolaydı*. Uzun yıllardan beri *Taverna dil Mulo*'nun üst katındaki genelevde yaşayan, Laverda adında yaşlı bir fahişeydi. Anatomist fahişeye yarım florin ödemişti ve bu ücret oldukça fazlaydı. Buna rağmen karşı çıkmadı.

Müşterisinin cinsel organını ağzına almadan önce, Laverda bulaşıcı hastalıklardan ve şeytanca güçlerden koruduğuna inanılan kutsanmış ekşi şaraptan koca bir yudum içti. Anatomist bunun batıl bir inanış olduğunu biliyordu, yapacağı deneyin başarıya ulaşması için olumsuz bir etkisi olacağını sanmıyordu. Laverda *fellationun* inceliklerini iyi bilen bir kadındı; bu konudaki becerisinin bir sonucu olarak ağzında tek dişi bile kalmamıştı, böylece müşterisinin cinsel organı hiçbir güçlük veya engelle karşılaşmadan kolaylıkla kayabiliyordu. Anatomist, karışımın gösterdiği ilk etkilerin ayrımına varmakta gecikmedi: Laverda yapmakta olduğu işi yarıda kesti, yerinden kalktı ve kendinden geçmiş gözlerle anatomiste baktı. Ani ve beklenmedik bir coşkunluk içinde kanı kızışmışçasına yanakları kızardı. Mateo Kolomb'un yüreği deli gibi çarpıyordu.

– Sanırım ben, diyebildi Laverna: "Sanırım ben..."

– Aşık mısın...?

– zehirlendim, dedi ve birdenbire midesinde ne var ne yoksa müşterisinin *luccosunun* üstüne kustu.

Bu başarısız ilk deneyimden sonra Mateo Kolomb aynı otları kullanarak bir karışım daha hazırladı, ama bu kez kullandığı ölçüleri değiştirdi: Ilk karışım böylesine bir tiksintiye neden olduysa, farklı bir ölçü kullanmak mantıksal açıdan elde edilebilecek etkiyi tam tersine çevirebilirdi. Iyi yoldaydı.

Ertesi hafta yeniden geneleve gitti. Hazırladığı yeni karışımı da beraberinde getirmişti. Bu kez elde ettiği etki en az ön-

reki kadar kötüydü. İkinci kurban Calandra adında, fahişeliğe çok kısa zaman önce başlamış genç bir kadındı. Kısa bir baygınlık geçirdikten sonra kendine geldi ve dehşet içinde odanın içinde döne döne uçan ve anatomistin ayaklarına konan şeytanlar görmeye başladı. Bu korkunç görüntüler yavaş yavaş kayboldu ve yerini ardı arkası kesilmeyen esrarlı sayıklamalara bıraktı.

Böylece Mateo Kolomb karışımları hazırlarken güzelavratotu yerine banotu kullanmanın daha iyi olacağına karar verdi. Ve öyle yaptı.

II

Mateo Kolomb tavernaya girdiğinde, ortalığı bir ölüm sessizliği kapladı; kapıya en yakın oturan müşteriler belli etmeden çıkışa doğru yürümeye başladılar ve sokağa çıktıkları anda da dehşete düşmüş bir halde sağa sola kaçışmaya başladılar. Anatomist tavernanın içlerine doğru ilerledikçe, müşteriler ona yol açıyor ve korku ve nezaketle selamlıyorlardı. Mateo Kolomb geneleve çıkan merdivenin otuz basamağını tırmanınca dönüp arkasına baktı ve o kısa süre içinde tavernanın bütün müşterilerinin gitmiş olduklarını gördü. İhtiyar tavernacı bile ortalıklarda görünmüyordu.

Genelevin kapısına vurdu ama kapının öte tarafından hiç ses gelmedi. Aklı o denli karışmıştı ki, müşterilerin neden korktuklarını bile anlayamadı. Tam dönüp gitmek üzereydi ki, kapının kilitli olmadığının ayrımına vardı. İzinsiz girmek istemiyordu ama kapının hafif aralık olmasını bir davet olarak yorumlamaktan kendini alamadı. Mateo Kolomb içeriye girerken kapı menteşeleri sevimsiz bir sesle gıcırdadı. Odanın dibinde, üç ayaklı bir şamdandan yayılan ışığın soluk aydınlığında birisini gördü.

– Sizi bekliyordum, dedi ateşli bir kadın sesi. "Yaklaşın."

Mateo Kolomb birkaç adım attı ve o zaman o gördüğü kişinin Beatrice olduğunun ayrımına vardı, genelevin kızlarının içinde en genç olanıydı, henüz oniki yaşını bile doldurmamış

bir çocuktu.

– Sizi iyi tanıyorum, yaklaşın, diye yineledi Beatrice ve elini uzattı. "Geleceğinizi biliyordum. Beni kandırmaya çalışmayın; çünkü kandıramazsınız. Büyük kehanetin gerçekleşme zamanı geldi, bunu biliyorum. Bana sahip olmadan önce, bedenimin ve ruhumun tümüyle size ait olduğunu bilmenizi istiyorum."

Anatomist arkasında başka biri olup olmadığını anlamak için, hafifçe omzunun üstünden geriye doğru baktı.

– Laverda ve Calandra'ya neler yaptığınızı biliyorum.

Anatomist utançtan kızardı ve o iki masumun sağlığına kavuşması için içinden Tanrı'ya yakardı.

– Bana tümüyle sahip olun, dedi Beatrice boğuk bir ses ve hınzır bir gülüşle.

– Ben de bunun için gelmiştim zaten... diye geveledi ürkekçe Mateo Kolomb torbasından iki dükayı çıkarmadan önce.

Beatrice parayla ilgilenmedi bile.

– Size olan aşkımı nicedir gizlediğimi bilemezsiniz. Sizi ne kadar uzun zamandır beklediğimi tahmin edemezsiniz.

Anatomist Beatrice'e henüz bir şey içirdiğini hatırlamıyordu.

– Beni mi bekliyordunuz..?

– Beklenen günün geldiğini biliyordum. Dolunay Satürn'ün çevresinde dönmeye başladı, dedi Beatrice pencereden karanlık göğü işaret ederek. "Astrolog Giorgio de Novara'nın kehanetlerini bilmediğimi mi sanıyorsunuz? Novara, Jüpiterin Satürn ile kavuşmasının Musa yasalarını doğurduğunu söylemişti; Mars ile buluşması aşağı Mezopotamya kabilesinin dinini; Güneş ile kavuşması Mısırlıların inancını doğurmuştu; Venüs ile birleştiğinde Muhammed doğdu; Merkür ile birleştiğinde de İsa Peygamber." Bir an durdu, anatomistin gözlerinin içine baktı ve onu işaret ederek ekledi:

– Beklenen an geldi, bugün Jüpiter Ay ile kavuşuyor...

Mateo Kolomb pencereden dışarıya baktı ve parlak doluna-

yı gördü. Sonra da "Benim bütün bunlarla ne ilgim var?" dercesine Beatrice'e baktı.

– O an geldi, bugün sizin yerküreye döndüğünüz gün! Ve ayağa kalkarak boğuk bir çığlıkla yargısını bildirdi. "Bugün Sahte Mesih'in bedenlendiği gün! Ben size aitim. Bana sahip olun" dedi ve üzerindeki örtüyü atarak çıplak bedenini bütün güzelliğiyle gözler önüne serdi.

Mateo Kolomb olan biteni anlamakta gecikti.

– Tanrı yardımcım olsun, diye mırıldandı ve ıstavroz çıkardı. Hemen ardından da bir öfke seline kapılarak bağırmaya başladı:

– Aptal, aptal çocuk! Ateşe atıldığımı mı görmek istiyorsun?

Tam elini kaldırmış bu şeytanın yüzüne bir tokat indirmek üzereydi ki, kendini toparladı ve tehlikeli bir yaratığa dönüşmekte olduğunun ayırdına vardı. "Şeytanca işler" yapmak çok ağır bir suçtu; ama bazı kimselere istekleri dışında bağımlılık yaratacak maddeler vermek daha da ağır bir suçtu. Daha şimdiden kendisini, peşinde şeytansı bir bağımlı ordusu, Padova'dan kaçarken hayal edebiliyordu.

Beatrice'in sözleri rüzgârda savrulan tohumlar gibi ortalığa yayılmadan önce, Padova'nın suları durulana değin, anatomist bir görevle Venedik'e gönderilmesini isteyecekti. Kendi kendine haklılığını ispatlamak ve onu sürükleyip götüren amacını unutmamak için de, Paraselsus'un önermelerine sıkı sıkıya sarıldı:

"Tanrı'nın Nil nehrinin kıyılarına bıraktığı ilaçlarla, nasıl olur da bir ölümlü Almanlar'ın hastalıklarına çare bulamaz?(*)"
Bu önerme, Mateo Kolomb'un uzak ülkelere yapacağı en mantıksız yolculuğun başlangıç noktasını oluşturacaktı.

(*) Paraselsus, *Metinler*

III

Mateo Kolomb Venedik'e gitti. Yolunun üstündeki kırlarda yetişen otları topladı, suların çekilmesinden sonra basamaklarda kalan yosunları topladı, sarayın su kemeri yıkıntılarının bulunduğu verimli topraklardaki kötü kokulu mantarları bile topladı ve hepsini sınıflara ayırarak listeledi. Topladığı bitkilerden yeni karışımlar hazırlamak üzere olduğu bir sırada, Mona Sofia'nın bebekliğinde Yunanistan'da bir yerde satın alınmış olduğu kulağına çalındı. Ege denizlerine açılmadan önce, Mona'nın *Piazza de San Marco*'da yaptığı gezintileri gizlice izleyerek yaralı yüreğine biraz daha eziyet etti. Katedralin sütunlarının arkasına saklanarak, iki Mağripli köle tarafından çekilen tahtırevanına kibirli güzelliğiyle uzanıp etrafı seyretmesini izledi. Dişi bir Dalmaçyalı her zaman kölelerin iki adım önünden giderdi. Yunanistan'a doğru yola çıkmadan önce, tornadan geçmiş bir ağaç kadar düzgün bacaklarını, kara derili kölelerin her adım atışında titreyerek dekoltesinin altından hafifçe fırlayan göğüs uçlarını izleyerek acılı ruhuna eziyet etti. Yunanistan'a doğru yola çıkmadan önce, kaşlarının arasından sarkan zümrütün ışıltısını yok eden o yeşil gözleri seyre dalarak, yaslı ruhunun derinliklerindeki yarayı biraz daha kanattı.

Tanrıların otları

I

Bir inci gibi yarımadanın etrafına dizilmiş adacıklardan topladığı bitkilerin özsularıyla, Mateo Kolomb yeni karışımlarını hazırladı. Tesalya'da banotunu topladı, antik çağlarda Delfi rahibeleri bu otun etkisiyle kendilerinden geçerler ve kehanette bulunurlardı; Boiotia'da güzelavratotunun taze yapraklarını topladı; Argos'da adamotunun köklerini topladı -Pisagor insan biçimindeki bu uğursuz bitkiyi tanımlamıştı- bunu yaparken kulaklarını tıkadı, çünkü bitki toplayan herkes bu bitkinin köklerinin dikkatsizce ve beceriksizce koparılması halinde, adamotunun attığı acı çığlıkların insanı deliliğe sürükleyebileceğini bilirdi; Girit'de *dutura metel*'in tohumlarını topladı, Sanskritçe ve Çince yazılmış eski el yazmalarında bu bitkiden söz ediliyordu, XI. yüzyılda Ibni Sina da bitkinin özelliklerini tanımlamıştı; Kios'ta korkunç *dutura ferox* bitkisini toplamıştı, o denli güçlü bir afrodizyak etkiye sahipti ki, eski metinlerde anlatıldığına göre bir erkeğin cinsel organını patlatabilir ve kan kaybı nedeniyle ölüme sürükleyebilirdi. Ve Mateo Kolomb topladığı herbir bitkinin, kökün ve tohumun yararlı olduğundan emindi.

II

Atina'da, Akropolis'in eteklerinde, Mateo Kolomb neyin "İyi, Güzel ve Gerçek" olduğunun ayırdına vardı. "Antik" Yunan'la kendinden geçmiş, Galeno'nun sözünü ettiği, güzelavratotuyla karıştırdığı *cannabisin* de etkisiyle, Akropol dağının eteklerinde ayakta dikilirken, daha önce kendisinde ayrımsamadığı bir çoktanrılılık eğilimiyle, Rönesans yaşamının sefilliğini keşfetti. Gerçek "antik çağın" altın kapılı beşiğindeydi. Akropol'ün eteklerinde, içinde tanrıların tüm otlarının bulunduğu torbasını açtı ve bu yararlı otları denedi. İlkin *amarita muscaria* mantarını çiğnedi ve evrenin başlangıcını gördü: Kaos'un karanlıklarından çıkıp gelen Eurynome'yi; yaradılışın dansını, gökkubbenin yarılıp, rüzgârların ortaya çıkışını izledi. Ve anatomist o anda Pelasgos oldu, o evrene gelen ilk erkekti. Ve Eurynome ona kendini beslemeyi öğretti: Evren Tanrıçası ona *claviceps purpurea* bitkisinin kırmızı tohumlarıyla dolu avuçlarını uzattı. Anatomist bu tohumları yedi ve Kronos'un ilk oğlu oldu. Tüm dağların efendisi olan dağın eteklerine uzanmış, kendi kendine "işte yaşam" diye mırıldanıyordu; ölümse korkunç bir karabasandı. Ölümlü zavallı insanlar için sonsuz bir üzüntü duydu. Dağın eteklerinde küçük bir ateş yaktı ve belladonanın yapraklarını yaktı, çıkan dumanı derin derin soludu: Yanıbaşında, Mainadlar'ın Tanrı Dionysos için düzenledikleri ayinde tutku ve çılgınlık nöbetleriyle ken-

dinden geçmelerini izledi; onlara dokundu ve gözlerindeki ateşi gördü; kollarını ona doğru uzatmalarını seyretti. Anatomist antikçağın merkezindeydi, Eleusis'in kapısında, tanrılara toprağa bıraktıkları tohumlar için minnet duygusunu ve övgüsünü sundu.

Bin yıllık bir çamur yığınının içinde debelenip durmak gereksizdi, belgelerin ve kitapların altını üstüne getirmek nedensizdi; Antik Yunan tüm gerçekliğiyle gözlerinin önündeydi; Solon ve Pisistratos'un soluduğu havayı ciğerlerine çekiyordu. Herşey günışığına kavuşmuştu; ne el yazmalarını çevirmesi, ne yıkıntıları kurcalaması gerekiyordu. Çevren çizgisinde dolaşan tüm o köylüler Fidias'ın elinden çıkmıştı, en sıradan olanının bile gözlerinde, Yunanistan'ın Yedi Bilgesi'nin gözlerinden yayılan parıltının aynısı seçiliyordu. Venedik neydi, Floransa neydi, kendini beğenmişlikten öte geçemeyen kaba saba birer taklit mi? Akropol'ün eteklerinde gözlerinin önüne serilen manzarayla karşılaştırıldığında, Botticelli'nin *Ilkbahar*'ı neydi ki? Milano'lu Visconti'ler, Bolonya'lı Bentivoglio'lar da kim oluyordu; ya Mantua'lı Gonzaga'lar veya Perusa'lı Baglioni'ler; Atina'daki en yoksul köylüyle bile karşılaştırıldığında, Pesaro'lu Sforza'lar veya Medici'ler de kimdi? Bu yeni efendilerin hiçbirinin ne soy ağacı, ne de soyluluk derecesi onlara bu üstünlükleri bağışlamış olan *condottierilerinden* daha üstün olamazdı. Kuşkusuz Pire limanının en yoksul dilencisi bile Klistenes'in soylu kanını taşıyordu. Perikles'le karşılaştırıldığında Lorenzo de Medici'nin ne önemi olabilirdi? Akropolis'in eteklerinde uzanmış derin ve rahat bir uykuya dalmak üzere olduğu sırada kendine bunları soruyordu.

III

Mateo Kolomb bir sonraki gün inceden yağan bir yağmurla iliklerine kadar ıslanmış ve soğuktan donmuş olarak uyandı. Bir önceki gün yaktığı ateşin külleri halen oradaydı. Doğrulmaya çalıştı ama dengesi o denli bozuktu ki, dağın aşağılarına yuvarlandı. Başında korkunç bir ağrı vardı. Bununla birlikte bir gün önce yaşadıklarını tüm berraklığıyla anımsıyordu. Aslında anıları, şimdi gözlerinin önünde uzanmakta olan bulanık ve hiç de güvenlikli görünmeyen, kayalıklarla örtülmüş bu boş araziden daha belirgindi. Tutkuyla arzuladığı "antikçağlar" şimdi ayaklarının altında uzanıyordu. Derin bir utanç duydu, ne bir gece önceki açıklayamadığı çoktanrıcı taşkınlığı nedeniyle ıstavroz çıkarmak için ellerini kavuşturabildi, ne de tek ve herşeye gücü yeten Tanrı'dan af dileyecek gücü bulabildi. Kustu.

Herşeye rağmen Yunanistan'a geliş nedenini unutmamıştı. Pire limanında gezinirken genelevlerin ya da iki tek atarken birbirleriyle ahbaplık eden kadın satıcılarının doluştuğu tavernaların tuğlaları arasından kendini gösteren bütün yeşillikleri çantasına doldurdu.

Mona Sofia'yı satın alan tüccarın ağzından, kızın Korsika adalarında doğmuş olduğunu öğrendiği sırada, topladığı tüm otları, kökleri, tohumları ve mantarları eşit oranlarda karıştırmakla uğraşıyordu. Böylece, aklında Paraselsus'un sözleri, korsanların adasına doğru yola çıktı.

IV

Mateo Kolomb, kutsal topraklara doğru yola çıkan bir tövbekârın teslimiyeti içinde hareket ediyordu. Mona Sofia'nın adımlarını, hac yolundaki biri gibi, aynı gizemli bağlılık içinde izliyor, her adımında, hayranlığı ve acısı bir kat daha artıyordu. Çevresini saran gizemin kapılarını açacak anahtarı bulmayı umarak ilerliyordu, ama bu anahtar her adımda sanki biraz daha uzaklaşıyordu. Gorgar El Negro'nun kapkara sularına yaklaştığında, Cenovalı adaşı gibi o da kraliçeye şu satırları yazacaktı: *"Korkunç fırtınalarla geçen günler boyunca gökyüzünde ne güneşi ne de yıldızları gördüm: Yelkenlilerimizde yarıklar oluştu, yelkenler kırıldı, çapalar ve donanımlarımız kayboldu, kumanyamız da kalmadı. İnsanlar hasta. Çoğu din adına tövbe etmiş kişiler, hepsi birbirine günah çıkarıyor. Bu acı ruhumu kanatıyor. Bu üzüntü yüreğimi dağlıyor. Tamamen tükendim. Gücümün tükenmesiyle yaralarım yeniden işlemeye başladı. Yaşamdan hiçbir umudum kalmadı. Bu güzler yaşadığım sürece böylesine azgın dalgalar görmemişti. Büyük bir ateşin üzerinde kaynayan koca bir kazan gibi, kana boyanmış bir denizde yolculuk ediyoruz. Gök hiç bu denli ürkütücü görünmemişti."*

Mateo Kolomb umutsuzluk içinde ve derin bir acıyla, ceviz kabuğu kadar kırılgan, her an kayalara çarpıp parçalanma tehlikesiyle karşı karşıya olan teknede başıboş dolaşıp duruyordu. Anatomist Korsika kıyılarına hiçbir zaman ulaşamadı,

Gorgar el Negro'nun korsanları tekneye saldırdılar ve tüm mallarını yağmaladılar. Tayfayı ve yolculardan birçoğunu öldürdüler. Mateo Kolomb bir mucize eseri hayatını kurtardı. Gorgar el Negro'nun gemisi tekneye yanaştığı sırada, korsan akciğerinden yaralandı, anatomist onu tedavi etti ve hayatını kurtardı. Gorgar el Negro karşılık olarak ona yaşamını bağışladı ve özgür bıraktı.

Ruhu Olimpos tanrılarının otlarıyla altüst olmuş, bedeni soğuk ve nemden hasta düşmüş, kalbi kırık bir halde Mateo Kolomb Padova'ya geri döndü.

Rastlantılar ona, sürekli batıya gittiği koşulda doğuya varabileceğini göstermişti. Baharat ararken göz kamaştırıcı bir altın madenine rastlayan biri gibi, Genova'lı adaşı gibi, Mateo Kolomb kendi "Amerika'sı"na rastlayacaktı. Yazgısı ona, Venedik'te başarıya ulaşmadan önce Floransa'ya gitmesi gerektiğini gösterecekti. Bir kadının kalbini kazanmadan önce, bir diğerininkini ele geçirmeliydi.

Ve böyle oldu.

İkinci Bölüm

Ines de Torremolinos

I

Padova'ya dönüşünde Mateo Kolomb'u iki haber bekliyordu: Bir iyi, bir kötü haber. Kötü haber dekanın düşünceleriyle ilgiliydi.

– Padova'da hakkınızda çok şey söyleniyor, diye söze girdi Alessandro de Legnano. "Kuşkusuz bunların hiçbiri iyi şeyler değil."

Dekan anatomiste, *taverna dil Mulo* genelevinde çalışan Beatrice'in yargılandığını ve cadılıkla suçlanarak yakıldığını anlattı.

– İfadesini verirken sizden söz etti, dedi dekan kısaca.

Mateo Kolomb sessizliğini korudu.

– Bana kalırsa, diye devam etti dekan, "sizi hemen bugün Engizisyon'un önüne çıkartırdım." Bunları söylerken bir yandan da anatomistin gittikçe sararan yüzünü inceliyordu: "Buna rağmen şans sizden yana görünüyor."

Dekan anatomiste, Medicilerin akrabası olan bir başrahibin kendisini Floransa'ya çağırttığını açıkladı. Kastilyalı soylu bir bayanın, floransalı soylu bir toprak sahibinin, Malagamba Markisi'nin dul kalan eşinin çok hasta olduğunu, onulmaz acılar içinde kıvrandığını, Medici ailesine yakınlığıyla tanınan

çok yüksek dereceli bir dükün de anatomistin hizmetini istediğini anlattı. Dük başlangıç olarak anatomist için bin florin, bir çırak veya yardımcı gerekirse diye de beşyüz florin ödemişti. Dekan bu önerinin, kendi buyruğunda çalışan öğretim görevlisine sunulan onurlu iş karşılığında, Beatrice sorununu ve Laverda'yla Calandra'nın tanıklıklarını şimdilik rafa kaldırmak için iyi bir fırsat olduğunu düşünüyordu.

– Yarın sabah zaman kaybetmeden Floransa'ya hareket edeceksiniz, diye tamamladı konuşmasını Alessandro de Legnano. Mateo Kolomb'a veda etmeden önce de ekledi: "Çırak konusuna gelince, Bertino sizinle gelecek. Karar verilmiştir."

Mateo Kolomb karşı koymanın işe yaramayacağını biliyordu. Başıyla kabul ettiğini bildirdi. Dekan ona hiç pazarlık payı bırakmamıştı. Bertino'nun asıl adı Alberto'ydu ve dekanın soyadını taşıyordu. Kimse aralarındaki akrabalığın derecesini bilmiyordu. Ama Bertino Alessandro de Legnano'nun gözü kulağıydı, koruyucusundan daha aptal genç bir adamdı. Floransa'da anatomistin gölgesi olacaktı.

II

Ines soylu bir ailenin en büyük kızı olarak dünyaya geldi. Babası Urquijo Kontu ve Navarra Derebeyi Don Rodrigo Torremolinos, annesi Cuernavaca Düşesi ve Urquijo Kontesi Isabel de Alba'ydı. Düşes bu evliliğe bir erkek çocuk verememiş ve dük bundan dolayı sonsuz bir üzüntüye boğulmuştu. Ailenin ilk çocuğu olma ayrıcalığına sahip olan Ines, *potestas* ve *divitiadan* tümüyle yararlanıyordu. Ancak ailesinin geçmiş kuşaklarıyla, kendi atalarıyla kıyaslandığında, yedi aylık doğan bebeğin sağlığı, kemiklerinin zayıflığı, küçük hastalıklı bedeni tam bir zıtlık sergiliyordu. Sanki bu beden içinde bir can taşımak için o denli küçüktü ve zamanından önce doğmuştu ki, bebeğin yüzünde herhangi bir yaşam belirtisi, bir renk yoktu. Ölmek üzere olan biri gibi de değildi, sanki hiç soluk almamıştı. Kastilya'nın en iyi marangozuna yaptırılan, yapraklı sütun başları olan beşik Ines için o kadar büyüktü ki, bebek ipek örtünün kıvrımlarının arasında neredeyse kayboluyordu. Birtakım ürkünç hırıltılar çıkardığında bile güçlükle yaşam belirtisi gösteriyor, bunlar çıkardığı son seslermiş gibi geliyordu. Marangoz beşiği bitirir bitirmez küçük bir tabut yapmaya başladı. Günler geçti, bebek her geçen gün biraz daha küçüldü, olmayan bir şey böyle tanımlanabilirse. Sütannesi Ines'in süt emmek için göğüs uçlarını tutacak kadar bile gücü olmadığının ayrımına varınca, bebeğin yaşamasından tümüyle ümidini

kesti. Görünen oydu ki, daha ilk kutsama yapılmadan, son kutsama yapılacaktı. Herşeye rağmen küçük Ines Tanrı'nın bir mucizesiyle yaşadı. Ağır ağır, kuru kökten filizlenen taze bir sürgün gibi bebeğin yüzüne yaşam belirtisi geldi. Küçük Ines büyüdükçe ailenin malvarlığı küçülmeye başladı. Ailenin sahip olduğu zeytinlikler ve asma bahçeleri öteden beri tüm yarımadanın en görkemli ve verimli bahçeleriydi, soylu ve varsıl geçmişinin nişanı gibiydi. Beklenmedik bir anda gelen açgözlü bir salgın hastalık tüm bitkileri yoketmiş, bir günden ötekine ne kadar yeşillik varsa hepsini silip süpürmüştü. Don Rodrigo çok büyük zarara uğramış, herşeyini yitirmişti, derin bir üzüntü ve soylu geçmişinin getirdiği unvanlardan başka hiçbir şeyi kalmamıştı, üzerinde birkaç yabani ot dışında bir şey yeşermeyen hastalıklı topraklar gibi bereketsiz olan karısına ileniyordu. Kendi kanından bir erkek çocuğu verememişti, hiç olmazsa aileye drahoma getirirdi. Düşesin yalnızca sıska, güçsüz kız çocukları doğurabileceği anlaşılmıştı. Don Rodrigo, kuzeni Malagamba Markisi'nden yardım istemek üzere umutsuz bir halde Floransa'ya hareket etti. Onları birbirlerine bağlayan yalnızca akrabalık değildi, aynı zamanda her ikisi de zeytin yetiştirme işindeydi. Soylu adam yalvarıp yakardı, sonunda dayanamayarak ağladı. Marki iyi yürekli bir adama benziyordu, ona iyi davrandı ve durumuna üzüldü. Acısını hafifletmek için elinden gelen çabayı gösterdi, ona cesaret ve güç verdi; ama iş paraya gelince bir florin bile koklatmadı. Don Rodrigo umutsuz ve üzgün bir halde Kastilya'ya geri döndü. Ama yaz mevsimi geldiğinde, kuzeni tarafından geri çevrilen soylu adamın evine bir haberci geldi. Marki'den, Kont'u çok şaşırtan bir haber getirmişti. Floransa'lı derebeyi, Don Rodrigo'nun kızıyla evlenmek istiyor, karşılığında da Kont'un geçen kış istemiş olduğu parayı vermeyi öneriyordu. Bu öneri haklı nedenlere dayanmıyor değildi: Marki dul bir adamdı, çocuğu olmamıştı, kendisine yasal yoldan çocuk verebilecek bir eş arıyordu. Öte yandan, Kastilyalı akrabasıyla yapacağı böyle

bir işbirliği ona kazanç da sağlıyordu; böylelikle malvarlığını Iber Yarımadası'na değin genişletebilecekti. Haberci Floransa'ya Don Rodrigo'dan aldığı olumlu yanıtla geri döndü. Ines o sıralarda henüz onüçündeydi.

Kimse kimseye kur yapmadı, kimse kimseyi baştan çıkartmadı, ne aşk mektupları gönderildi, ne de herhangi bir armağan. Tek armağan, babası tarafından Floransa'ya, yeni eşinin kendisini beklediği yere her iki ailenin üyelerinin korumasında gönderilen Ines'ti. Ines eşinin evine bakire ve erdemli bir genç kız olarak gitti. Marki, Şarlman'ın soylu ırkından geliyordu ve Ines eşini ilk gördüğünde edindiği izlenim, Marki'nin tüm ölmüş soylu akrabalarının toplam beden ağırlığına ve Şarlman'ın soyundan gelen bütün önemli kişilerin toplam yaşına sahip olduğu şeklindeydi. Hiçbir zaman eşini aşırı yaşlı ve şişman bir adam olarak hayal etmemişti, ama bunun tersini de düşünmemişti.

Ines iyi bir eş oldu ve eşine *virtus in conjugio* ile kendini verdi; davranışlarıyla soylu bir ırktan geldiğini ve yüksek bir sosyal sınıfın üyesi olduğunu belli ediyordu, iyi bir Hıristiyan ve namuslu bir eşti. Kilise yasaları bir kadına, gerektiği zaman kendisini tüm tutkularından ve şehvet duygularından arındırmasını ve "kocasının erkekliğini kullanmadan ona hizmet etmesini" buyuruyordu, bu Ines için hiç de zor olmadı; doğrusu dev boyutlu kocası düğün yatağını öyle bir kaplıyordu ki, Ines yatağa güçlükle sığıyordu. Hiçbir zaman tutkularına gem vurması gerekmedi. Kocasına karşı en ufak bir yakınlık duymuyordu, aslında hiçbir erkeğe karşı böyle duygular beslemiyordu. İşin doğrusu, Ines yaşamı boyunca tutkulu bir kadın olmamıştı. Hiçbir şey ona zevk vermiyordu, hiçbir şey onu iğrendirmiyordu. Hiçbir şeyden sızlanmıyordu veya yakınmıyordu, cinsel dürtülerden haberi yoktu. Evlilikleri süresince Marki'nin cinsel organı yalnızca üç kez sertleşti, üç kez cinsel ilişki kurdular ve Ines üç çocuk doğurdu. *Frenesi venerisin* nasıl bir şey olduğunu ise hiçbir zaman bilemedi. Aile sanki la-

netlenmıştı. annesi gıbı Ines de hiç oğlan çocuğu doğuramadı, butun çocukları kız olmuştu. Şarlman ailesinin suyu çekilmiş soyağacında birkaç kuru yaprak olarak görünüyorlardı. Markı'nın cınsel organının dördüncü kez sertleşmesi bir mucize olacaktı; yorulmuştu, öfkeliydi ve tüm ümidini yitirmişti. Ölmeye karar verdi. Ve öldü.

III

Ines çok genç yaşta dul kaldı. Yaşamını tümüyle utancının bir göstergesi olan üç kızını büyütmeye adadı. Ölmüş kocasının anısı onu derin bir üzüntüye boğuyordu, soylu geçmişini sürdürecek bir oğlan çocuğu verememişti. Ruhu acıma duygusuyla sarsılıyordu, kendini hayır işlerine ve hepsinden önemlisi Tanrı'ya adadı. Yatak odasının dört duvarı ardına sığınıyor, O'nun adına sayısız şiirler kaleme alıyordu. Dua ediyordu. Floransa'nın en varsıl kadınlarından biriydi.

Kutsal evlilik kurumunun gereği ve mutlu bir evliliğin göstergesi olan bir oğlan çocuğunu doğuramamış olmaktan başka üzüntüsü yoktu. Tanrı'dan başka kimsenin sevgisine gereksinimi yoktu. Bir erkeğin yoldaşlığını aramıyordu; tatlı zevkler yaşamayı düşlemiyordu, karanlık ya da günah sayılabilecek düşüncelere saplanıp kalmıyordu, aslında hiçbir zaman bunları tatmamıştı, onun için hayalini de kuramazdı.

Ines'e ölmüş eşinden kalan malvarlığı, ona bir erkek çocuk verememiş olmanın acısını hafifletmiyordu. Derin acısını dindirebilmek, özellikle de eşinin anısına işlediği suçun cezasını ödeyebilmek için, zeytinlikleri, üzüm bağlarını ve şatoları satıp, tümünden eline geçecek parayla bir manastır yaptırmaya karar verdi. Böylece yalnız ve namuslu bir yaşam sürdürerek evlilik kurumunun yasalarına bağlı kalacak ve yaşamını erkek çocuklarına, manastırda kardeşlik içinde yaşamalarını sağla-

maya ve yoksullara hizmet etmeye adayacaktı. Ve Ines almış olduğu kararı uyguladı.

Azızlik yolunda hiçbir güçlükle karşılaşmadan ilerlediği soylenebılırdı, ta ki -şimdi sōylemenin tam zamanı- tertemiz ve sonsuz bır mutlulukla sūrdūrdüğü yaşamına bir erkek gırınceye değın: Mateo Renaldo Kolomb.

IV

Günlerini gerçek bir ermiş gibi geçiriyordu. 1558 yılının yazında adı konamayan bir hastalığın pençesine düştü ve sağlığı giderek bozulmaya başladı. Üç kızıyla birlikte manastır yakınlarında yaptırmış olduğu gösterişsiz eve çekildi ve dinine bağlı bir Hıristiyan gibi, yazgısına boyun eğerek ölümü beklemeye koyuldu.

Ines'in davranışları iyiden iyiye değişmişti; her geçen gün daha çok içine kapanıyor ve karamsarlaşıyordu. Kendi karanlık ve acılarla dolu dünyasına çekilmişti. Alışılmışın biraz dışında, hatta sıradan ve gündelik bir olay bile onun için uğursuzluk habercisiydi. Herhangi bir nedenle manastırın çanları çaldığında, kızlarından birinin ölümünü duyurmak için çaldığı düşüncesinden kendini kurtaramıyordu. Başpiskoposun sağlığı için kaygılanıyordu -öte yandan başpiskopos olağanüstü sağlıklı durumdaydı- aslında çevresindeki herkesin sağlığı için kaygı duyuyordu. Sıradan bir nezle bile öldürücü bir zatürreenin ve zamanının çok az kaldığının habercisiydi. Zamanla bütün bu korkular kendi içine yöneldi ve bedeninin en ağır hastalıklarla savaşım verdiğini düşünmeye başladı; deride oluşan en ufak bir kızarma bedeninde başlamakta olan cüzamın habercisiydi. Ölümün kendisine tuzak kurduğunu düşünüyordu. Bitmek tükenmek bilmeyen uykusuz gecelerin karanlığında, kalbi yerinden fırlayacakmışçasına deli gibi çarpı-

yor, zaman zaman soluk alamıyor ve ölümün eşiğinde geziniyordu. Bazen de aniden gelen korkular yaşıyor ve terden sırılsıklam oluyordu. Yatağında yapayalnız yatarken, öldükten sonra bedeninin nasıl görüneceğini hayal ediyor, o gencecik diri bedenin çürüyeceğini düşünerek kendine eziyet ediyordu. Kısa bir süre sonra bu korkunç rahatsızlıklar gecenin sınırlarını aşıp bütünüyle Ines'in yaşamına yerleştiler. Ayaklarının altındaki zeminin kayıp gidivermesine neden olan baş dönmeleri sonucu Ines tüm zamanını yatakta geçirmeye karar verdi ve Tanrı'nın onun için hazırlamış olduğu yazgısını beklemeye koyuldu. Ama artık Tanrı'yı düşündüğünde de avuntu bulamıyordu, yüreği huzura kavuşmuyordu, Tanrı'ya olan bağlılığıyla ve duyuncuyla hesaplaşıyor, ölümü bile iyi bir Hıristiyan gibi kabullenip, kendisini bekleyen yazgıya boyun eğerek bekleyemediği için acıları daha da artıyordu. Ines artık tümüyle ölümcül bir görüntüye sahipti.

Ines'in sağlığının düzelemeyecek kadar bozulduğunu gören başpıskopos, Padova'da yaşayan bir cerrahın, ölmek üzere olan bir hastanın yaşamını mucize eseri kurtardığını hatırlamış, bu olay o sıralarda ağızdan ağıza dolaşarak anlatılmıştı. Böylece bir an bile duraklamadan Medici ailesine yakınlığıyla tanınan kuzenine başvurdu. Kuzeni en küçük bir harcamadan bile kaçınmadı. Başpiskoposa, hekime ödenmek üzere bin florin, yolculuk ve diğer harcamalar için de beşyüz florin gönderdi.

Buluş

I

Bir atlı Padova'nın dar sokaklarını dörtnala geçti. *Piazza dei Frutti*'deki manavlardan birinin meyvalarını sergilediği tezgâhını devirdi ve portakallar sokaktan aşağı doğru yuvarlanmaya başladı. Manavcı iki çift laf edemeden atlı oradan uzaklaştı. Adamın atı ter içindeydi ve ağzından salyalar akıyordu; Euganeo dağlarının öte yakasından beri koşturuyordu. Karga Leonardino atlıyı görmüştü; tepesinde dairesel hareketler çizerek Porta Euganea'nın eski duvarlarını geçip *Riviera de San Benedetto*'ya varıncaya değin usulca ona eşlik etti. Kanalın üzerinden *Ponto Tadi*'yi geçince, karga önden uçmaya başladı ve atlının nereye gittiğini biliyormuşçasına, efendisinin ders verdiği sınıfın sütun başına kondu.

Atlı üniversite kapısında atından indi ve koşarak patikadan geçti.

– Mateo Kolomb'u nerede bulabilirim? diye sordu neredeyse ezip geçtiği bir adama.

O adam dekan Alessandro de Legnano'ydu.

Haberci ona kısaca konunun çok önemli olduğunu, bekleyemeyeceğini anlattı ve incelikli davranmanın gereklerini yerine getirecek kadar kısa bir açıklama yaptı, ancak ayrıntılar

üzerinde durmadan isteğini yineledi, haberi anatomistten başkasına vermeye yetkili olmadığını açıklamaya çalıştı.

– Bu haberi *messere* Mateo Renaldo Kolomb'a iletmek için emir aldım, dedi kısaca.

Dekan, habercinin *barbiereden* bu denli saygılı bir biçimde söz etmesine fena halde öfkelendi, ama onu asıl öfkelendiren kendi yetki alanının böylesine hiçe sayılmak istenmesiydi. Sanki o basit bir hizmetliydi ve görevi de ziyaretçileri "çok yüce" Mateo Kolomb'a bildirmekti.

– Belki de size bu üniversitede tek yetkilinin ben olduğumu söylemeliyim.

– Belki ben de size haberin kimden geldiğini söylemeliyim, dedi haberci dekanın ses tonunu taklit etme densizliğini göstererek ve bir yandan da dekana mesajın arkasındaki imzayı ve mührü gösterdi.

Dekanın haberciye, anatomist yolculuğundan döner dönmez mektubu ona iletmeye söz vermekten başka çaresi kalmamıştı.

II

Mateo Kolomb'un hastasından edindiği ilk izlenim çok güzel bir kadın olduğuydu, ikinci olarak da çok sıradan bir hastalıkla karşı karşıya olmadığıydı. Ines cansız ve kendinden geçmiş bir halde yatakta yatıyordu. Gözlerini ve boğazını inceledi. Başına dokundu ve kulaklarını inceledi. Başpiskopos kuşkulu bir merakla anatomistin hareketlerini izliyordu. Ayak ve el bileklerine dokundu ve başpiskopostan, hastayı kendisi ve "öğrencisi" Bertino'yla baş başa bırakması dileğinde bulundu. Başpiskopos son derece kaygılı bir şekilde odadan çıktı.

Mateo Kolomb Bertino'dan hastayı soyması için kendisine yardım etmesini istedi. Bu kaba saba elbiselerin altında inanılmaz derecede güzel ve etkileyici bir kadın bedeninin bulunduğunu kimse kestiremezdi, bunu her bir parçayı çıkarışında elleri bir yaprak gibi titreyen Bertino'nun hareketlerinden anlamak zor değildi.

– Korkarım sen daha önce çıplak kadın bedeni de görmemişsindir! Mateo Kolomb Bertino'ya hınzır bir ses tonuyla böyle derken, bir yandan da Bertino'nun kendini ele verebileceğinin ayrımında olduğunu sezdiriyordu.

– Evet görmüştüm... ama canlı kadın değil, diye kekeledi Bertino.

– Şu anda gördüğünün bir *kadın* değil, bir *hasta* olduğunu sana hatırlatmak isterim, diyerek ses tonuyla ikisi arasındaki

ayrıma işaret etti.

Işin aslı Mateo Kolomb da hastasının güzelliğinden çok etkilenmişti, ama o deneyimli bir hekimdi, böyle durumlarda heyecanını gizleyebilecek denli deneyimliydi. Ayrıca bir hekimin kendi öznel izlenimlerini dikkate alması gerektiğinin de bilincindeydi: Kaygılarının ve şaşkınlığının hastasının durumuyla bir ilgisi olduğunu seziyordu. Hastasının karnındaki kas hareketlerini ve solunum düzenini inceledi. Bertino'nun oyalandığını görünce, bir an önce hastanın giysilerini çıkarmasını buyurdu. Anatomist hastanın nabzını ölçmeye hazırlandığı sırada, Bertino dehşet içinde çığlık çığlığa bağırmaya başladı.

– Bu bir erkek! Bu bir erkek! diye haykırdı, bir yandan da ıstavroz çıkarıyor ve bildiği bütün azizlerin isimlerini söylüyordu. Tanrı yardımcımız olsun! diye yakarıyordu ağlamaklı bir sesle ve korkudan donakalmış bir yüzle.

Mateo Kolomb Bertino'nun tümüyle çıldırdığını düşünmeye başlamıştı. Yerinden kalkarak öğrencisini sakinleştirmeye çalıştığı sırada anatomist de şaşkınlık içinde, hastanın bacakları arasında tümüyle dikleşmiş, tıpatıp bir erkeğinkine benzeyen çok küçük bir penis olduğunun ayrımına vardı.

III

Anatomist susması için öğrencisini sert bir sesle uyardı. Kuşkusuz bu buluş, hangi koşullar altında olursa olsun, hastanın doğrusu yeterince tehlikede olan yaşamını daha da zora sokuyordu. Mateo Kolomb o anda elli yıl önce olan bir olayı anımsadı. Kadın görünümüne sahip olan bir adam kadınsı görünüşünü kullanarak fahişelik yapıyordu ve bu yüzden ateşe atılmıştı. Buna rağmen Ines de Torremolinos tümüyle bir kadının anatomisine sahipti ve hiç kuşkusuz doğurmuş olduğu üç kızı da bedeninin işlevsel olarak da kadın olduğunun sadık bir göstergesiydi. Ama işte anatomistin ve öğrencisinin burnunun dibinde, her ikisinin de şaşkınlıktan iki çift altın florin gibi açılmış gözlerinin tam önünde küçük ve tümüyle sertleşmiş bir penis duruyordu.

Bu durum için en uygun varsayım bir çift cinsiyetle karşı karşıya oldukları şeklindeydi. Arap ve Mısırlı hekimlerin kaleme aldığı eski metinlerde aynı bedende çift cinsiyete sahip olan sayısız varlıktan sözedilirdi. Anatomist de bir kez bir köpekte çift cinsiyetlilik olayına rastlamıştı. Bununla beraber bu son karşılaştığı durum sanılarını doğrulamıyordu. Tüm tıp kitapları bu tür durumlarda her iki cinsiyet organının da işlevini tümüyle yitirdiğini, bunun bir sonucu olarak da üremenin olanak dışı olduğunu yazıyorlardı. Ines de Torremolinos'un dünyaya getirdiği üç kız çocuğunun dışında, bu küçük organ

da işlevini yitirmişe benzemiyordu; tam tersi kızarmıştı, dikleşmişti, hafifçe seğiriyordu ve nemliydi.

Içgüdüsel bir hareketle anatomist bu isimsiz şeyi işaret ve başparmaklarının arasına sıkıştırdı ve öbür elinin işaret parmağıyla, yumuşak dokunuşlarla kızarmış ve sertleşmiş küçük "başını" ovalamaya başladı. Mateo Kolomb'un gözlemlediği ilk tepki, hastanın bedenindeki o ana değin gevşek bir halde bulunan tüm kasların ani ve istem dışı bir hareketle gerilmesi ve küçük organın biraz daha büyüyerek kısa aralıklarla kasılması oldu.

– Hareket ediyor! diye çığlık attı Bertino.

– Sessiz ol! Başpiskoposun gelmesini mi istiyorsun?

Mateo Kolomb, ateş yakmak için bir dal parçasını taşa sürten biri gibi, bu tuhaf çıkıntıyı parmaklarının arasında tutup ovalamayı sürdürdü. En sonunda bir kıvılcım çıkarmayı başarmış gibi, Ines'in bedeni güçlü bir biçimde sarsılmaya başladı. Ayak bileklerinden ve ensesinden destek alarak kalçalarını havaya kaldırdı ve bedeni bir yay gibi büküldü. Anatomistin parmaklarının dizemine uyarak yavaş yavaş belini oynatmaya başladı. Ines'in soluk alıp verişi hızlandı, kalbi göğsünün içinde deyim yerindeyse dörtnala koşturmaya başladı ve tüm bedeni aniden ter içinde kalarak parlamaya başladı. Anatomistin parmak hareketleri sonucunda geceleri aniden bedenini yoklayan tüm korkunç belirtiler ortaya çıkmıştı. Ancak Ines bilinçsiz olsa bile, anatomistin yaptığının ona acı verdiği söylenemezdi. Ines'in soluğu kesildi, boğulur gibi bir ses çıkarttı. Bu daha sonra sesli hırıltılara dönüştü. Cansız yüzü şehvetli bir görünüm kazandı: Yarı açık ağzının içindeki dili titrek hareketlerle dudaklarının kenarlarına dokunuyordu.

Öğrenci Bertino bir kez daha istavroz çıkardı. Bu bir şeytan çıkarma işlemi miydi, yoksa tam tersi, ustası şeytanı Ines'in bedenine mi sokuyordu, bunu bir türlü çözemiyordu. Hasta aniden gözlerini açıp da çevresine bakınca ve tümüyle bilinci yerine gelmiş olarak kendini anatomistin şeytanca törenine bı-

rakınca, Bertino bayılacak gibi oldu. Ines'in meme uçları kızarıp sertleşmişti ve şimdi kendisi de şehvetle bakan gözlerini bu yabancıdan ayırmaksızın parmaklarıyla göğüs uçlarını okşamaya başlamıştı, bir yandan da anlaşılmaz sözcükler mırıldanıyordu.

Ines'in şiddetli ağrılardan kurtulup *frenesi veneris* durumuna geçtiği söylenebilirdi. Tümüyle kendinde olarak -eğer böyle tanımlanabilirse- Ines kollarını çapraz hale getirdi ve kaba saba yatağının başlığını sımsıkı kavradı.

İniltiler, şiddetli sarsılmalar ve "Nasıl cüret edersiniz?" diye karşı çıkan iç çekişleri arasında, Ines kendini tümüyle anatomistin ellerine bırakmıştı.

– Nasıl cüret edersiniz? diye mırıldanıyordu kendi diliyle göğüs uçlarını yalarken. "Ben namuslu bir kadınım." diyordu ve dudaklarıyla parmaklarını ıslatıyordu.

– Nasıl cüret edersiniz? diye iç çekiyordu ve bacaklarını açabildiği kadar açıyordu. "Ben üç çocuk annesiyim." diyordu ve göğüs uçlarını okşamayı sürdürüyordu, yalvaran bir sesle "Nasıl cüret edersiniz?" diye sızlanıyor ve kendini tümüyle anatomistin ellerine bırakıyordu.

Anatomistin yaptığı kolay bir iş değildi; bir yandan kendini hastanın bulaşıcı heyecanından uzak tutması, öte yandan bu heyecanın devamlılığını sağlaması gerekiyordu. Üstelik sürekli ıstavroz çıkarmakta olan Bertino da hiç durmaksızın sorular soruyor, haykırıyor, hatta ustasına uyarıda bulunuyordu:

– Günah işliyorsunuz, kutsal şeylere saldırıyorsunuz!

– Sen çeneni kapayıp hastanın kollarını tutar mısın!

Bertino şaşkın bir halde istenileni yerine getirdi.

– Benim kollarımı değil, aptal, hastanınkileri!

– Nasıl cüret edersiniz? diye mırıldanıyordu Ines. "Ben dul bir kadınım." diyordu ve bir yandan anatomistin ellerini sıkarken diğer yandan da kıvranarak kalçalarını sallıyordu.

– Nasıl cüret edersiniz? diye sızlanıyordu ağlamaklı bir sesle. "Siz iki kişisiniz, bense savunmasız zavallı bir kadınım."

diyordu. Elini, Tanrı'ya tüm yakarmalarına rağmen sertleşmesini engelleyemediği Bertino'nun cinsel organına doğru uzatıyordu, kuşkusuz bu durum anatomist açısından Bertino'nun ileride suskunluğunu koruyacağı anlamına geliyordu. "Nasıl cüret edersiniz?" diye fısıldıyordu Ines. "Sizi daha önce yaşamımda bir kez bile görmedim."

IV

Mateo Kolomb Floransa'da, hastasının yanı başında on gün daha geçirdi. Bu on gün içinde Ines tümüyle sağlığına kavuşmuştu, en azından daha önceki rahatsızlıklarından kurtulmuştu. Anatomist başpiskoposla, hastanın evine çok yakın olan manastırın bir odasında kalmak üzere anlaşmaya vardı, böylelikle gizlice sürdürdüğü sağaltıma ara vermek zorunda kalmayacaktı. Ancak Ines bunun konukseverlikle kesinlikle bağdaşmayacak bir durum olduğuna karar verdi ve anatomisti kendi evinde konuk etti. Mateo Kolomb için kendi odasının hemen yanında rahat bir oda hazırlattı.

Ines, Mateo Kolomb'un ilk başlarda tanıdığı o şehvetli kadın görünümünden çok uzaktı. Tam aksine, bir azize görünümü sergiliyordu; gösterişsiz giysilerinin içinde son derece alçakgönüllüydü, davranışlarında ve konuşmasında son derece dikkatli ve terbiyeliydi. Ne var ki, sağaltım zamanı geldiğinde, sanki bedenine şeytanın ruhu egemen oluyor, önüne geçilemez bir şekilde Ines'in namuslu kişiliğinin tüm duvarlarını yıkıyor, ancak doruk noktasına ulaştığı zaman bedeninden çıkıp gidiyor, Ines de her zamanki alçakgönüllü, terbiyeli kimliğini yeniden kazanıyordu. Hasta zaman zaman cılız bir sesle "Nasıl cüret edersiniz?" diye sızlanarak aldığı zevke karşı koymaya çalışıyor, ancak bu bir yakınmadan çok aldığı hazla kendinden geçen birinin iniltilerine benziyordu. Seanslar sona erdik-

ten sonra bir daha bu konuyu hiç açmıyor, sanki yatak odasında olup bitenleri hatırlamıyormuş ya da bütün bu olanların sağlığa yararlı bir ot içmekten farkı yokmuş gibi davranıyordu. Sağaltım ilerledikçe, gerçek bir penis görünümünde olan o esrarengiz çıkıntı da, hastanın rahatsızlığının gerilemesiyle birlikte küçülüyordu. Ines, Mateo Kolomb'un dostluğundan hoşlanmışa benziyordu. Her sabah manastırın yanıbaşındaki korulukta etrafı çitlerle örülü patikada yürüyüş yapıyorlar, öğle üzeri de çilek ve yabani böğürtlen yemek için bir meşe ağacının gölgesinde oturup dinleniyorlardı. Akşamüstüne doğru, Ines ve anatomist eve geri dönüyorlar, yatak odasına kapanıyorlar ve yeni bir seans başlıyordu. Ines uysal bir şekilde yatağa uzanıyor, elbisesinin eteğini yukarı doğru sıyırıyor, dizlerini hafifçe ayırarak sırtını yay gibi büküyor, yumuşak ve dolgun kalçaları boşlukta sallanırken, gözlerini yumuyor, yediği yabani böğürtlenlerden kıpkırmızı olmuş ıslak dudaklarını sımsıkı kapıyor ve kendini anatomistin ellerine bırakıyordu.

Her sabah Mateo Kolomb ve hastası manastıra bitişik korulukta yürüyüşe çıkıyor, öğleden sonra eve dönüp yatak odasına kapanıyor ve Ines mırıldanıyordu: "Nasıl cüret edersiniz? Bir rahibe gibi giyinmesem de, yaşamımı kiliseye ve dine adamış bir kadınım."Ve her gece, basit ve sessizce yenen bir yemekten sonra, Ines yakınıyordu: "Nasıl cüret edersiniz? Ölmüş eşimin aziz anısına namusumu koruyacağıma ve yaşamıma başka bir erkek sokmayacağıma yemin etmiştim."

Kendi adına Mateo Kolomb Floransa'da kalmaktan hoşnuttu. Mateo Kolomb'un Floransa'da kalmasının tek nedeni hastasını sağlığına kavuşturmak değildi. Tıpkı bir erkeğin cinsel organı gibi tepki veren o isimsiz küçük organ ne olabilirdi? Ürkütücü bir biçimde Ines'in çatısından çıkan bu minik ucube organ ne olabilirdi? Ines kadın mıydı? Bir hilkat garibesiyle mi karşı karşıyaydı? Yoksa kuşkularında haklı mıydı? Karşısında, gizemlerle dolu kadın anatomisinin en inanılmaz buluşu mu duruyordu?

Floransa'da kaldığı o günlerde, sonraları *De re anatomica* adlı kitabının yirmi altıncı bölümünü oluşturacak olan ilk notları almaya başladı. Günbegün, defterine hastasının gelişimini kaydediyordu.

"Processus igitur ab utero exorti id foramen, quod os matricis vocatur illa praecipue sedes est delectionis, dum venerem exercent vel minimo digito attrectabis, ocyus aura semen hac atque illac pre voluptate vel illis invitis profluet."

Birinci gün:

"Rahim ağzı olarak adlandırılan(*), dölyatağı ağzına çok yakın bir yerden çıkan bu küçük çıkıntı, temel olarak hastanın cinsel hazlarını yönlendiriyor; cinsel yakınlaşma sırasında bu organ parmakla okşandığında, isteçdışı olarak, alınan haz sonucunda organdan gelen meni(**) hava akımından daha büyük bir hızla akmaya başlıyor."

İkinci gün:

"Bu dişil penis(***) uyarılar karşısında hiçbir tepki göstermeyen iç organların zarar görmesi pahasına, kendi içinde cinsel zevkin her türlü dışavurumuna yoğunlaşmış görünüyor. Bu organ cinsel birleşme öncesi ve sonrasında ya da okşandığında erkeklerin cinsel organı gibi büyüyerek sertleşiyor ve sonra yeniden küçülüyor(****)."

(*) Kuşkusuz sözkonusu organın günümüzde rahim ağzından çıkmadığı bilinmektedir. Thomas W. Laquier'in, Mateo Kolomb'un *"Amor Veneris, vel Dulcedo Apeleteur"* üzerine yazdığı makalesi, *Fragments for a History of the Human Body*, edit. Michel Feher, New York 1989.

(**) "Meni" sözcüğünün kullanımı ile adı geçen organa tümüyle eril özyapı yüklenmektedir.

(***) "Dişil penis" tanımlaması oldukça şaşırtıcıdır. Bu tanımlama Kolomb'un ilerleyen bölümlerde de belirteceği gibi varolan bir "anomali"yi bir tür genelleştirme çabası gibi görülmektedir. İlk notların ortaya koyduğu uyuşmazlık, bir karşıtlama işaret etmektedir.

(****) Bu açıklama, Jane Sharp'ın 17 yüzyılda yaptığı tanımlamaya oranla yazınsal bir nitelik taşır: "...penis gibi önce sertleşerek dikleşir, sonra da küçülerek eski halini alır. Böylece kadınlarda cinsel birleşme isteği uyanır."

Üçüncü gün:

"Bu organ ilk inceleme sırasında sert ve uzundu, okşamalar sonucunda hasta *frenesi venerise* ulaştığında ise yumuşadı ve sarktı."

"Organ yumuşaklığını uzun süre korumuyor, aradan birkaç saat geçtikten sonra okşamalar sonucunda yeniden sertleşiyor ve dikleşiyor, ancak hasta herhangi bir cinsel açlık veya heyecan belirtisi göstermiyor, zevk almak ya da bir erkekle cinsel birliktelik kurmak için istekli gözükmüyor. Tam tersine, organ her sertleştiğinde hasta hüzünleniyor, hareketleri sinirli bir hal alıyor ve soluk alıp verişi zorlaşıyor. Bu durum ancak organı okşandıktan ve hasta *frenesi venerise* ulaştıktan sonra düzeliyor."

Dördüncü gün:

"Hastanın durumunda düzelme görülüyor. Melankoli nöbetlerine kapılmıyor ve soluk alıp verişi de tümüyle düzeldi. Sinirli davranışlarında gerileme var. Organı, rahatsızlıklarından kurtulmasıyla birlikte artık daha uzun süre sertleşmeden kalabiliyor. Bu durum hastanın tüm rahatsızlıklarının bu organa bağlı olarak ortaya çıktığını düşündürüyor. Bu ayrıksı organı Venüs Aşkı veya Venüs Zevki olarak adlandıracağım *(Amor Veneris, vel Dulcedo Apeleteur)*."

Beşinci gün:

"Hastanın cinsel birliktelik ve haz almak için arzu duyması bu organla ilintili görünüyor. Bu koşullar altında, bu organa egemen olan herhangi bir erkeğin, birlikte olduğu kadının aşkını ve tutkularını istediği gibi yönlendirebileceğini düşünüyorum. Bu varsayım, hastamın seanslar sırasında neden aşık bir kadın gibi davrandığını ve istediğim her konuda beni memnun etmeye hazır göründüğünü açıklıyor. Bu organ, hastanın tutkularının ve hazlarının yönlendirildiği yer. Ve kadının kendini erkeğe tümüyle bırakması için, bu organı ustaca ve başarıyla okşamaktan, organın başı ve sertleşerek büyüyen bölümünün alt kısmı gibi duyarlı olan bölgeleri tanımaktan

başka bir şey yapmak gerekmiyor."

Aslında anatomist bu konuda gösterdiği "becerinin ve başarının" ürünlerini nasıl toplayacağını iyi biliyordu. Mateo Kolomb, öğretim üyesi ve üniversitede kürsü başkanı olarak eline geçen paranın ne kadar az olduğu konusunda sızlanmaktan hiç utanıp sıkılmıyordu. Ines'e, Cenovalı adaşının kraliçeye sızlanması gibi yakınıp duruyordu: *"Yirmi yıllık emeğimin karşılığında kazancımın ne kadar az olduğunu düşünmekten kendimi alamıyorum: Şu dünyada başımı sokacak bir evim bile yok; yemek yemek veya uyumak istediğimde ya bir hana, veya bir tavernaya gidiyorum, zaman zaman, yemeği veya yatağı ödeyecek tek bir kuruşum bile kalmıyor. Üzüntümden ve utancımdan kahroluyorum."* Anatomist hastasına böyle yakınıyordu. Bu sızlanmalar karşısında, Ines'in iyilik ve acımayla dolu yüreği burkuluyordu.

– Beşyüz florin size yeter mi? diye soruyordu sadaka veren biri gibi utana sıkıla.

Anatomist her gece, "emeğinin" karşılığı olan paraları tek tek sayıyor, sonra da defterine not düşüyordu:

"Sağaltım ne kadar uzun sürerse, hastanın arzuları o denli yoğunlaşıyor ve tutkuyla bana bağlanıyor, kendini bırakması ve her isteğime boyun eğmesi sınır tanımıyor ve hasta doymak bilmiyor."

Her seansın ardından görünen oydu ki, anatomistin arzuları da sınır tanımıyor ve doymak bilmiyordu. Acı içinde yazgısından yakınmak için hiçbir fırsatı kaçırmıyordu.

– Bin florin size yeter mi? diye soruyordu Ines utanç içinde.

Ines'in Tanrı'ya duyduğu büyük aşk anatomiste yönelmişti. Herşeye gücü yeten Tanrı'nın görkemini anlatmak için kaleme aldığı satırların artık yeni bir adresi vardı. Geceleri yatağına uzanıp anatomisti düşünüyordu; onu düşlüyor, sabahları uyandığında, dudakları onun adını mırıldanıyordu. Yoksullar için duyduğu tüm sevgi ve acıma duygusu, Tanrı'ya duyduğu

aşk bir tek kişiye yönelmişti. Ve bir gün ayrılık zamanı geldi. Doktoruna göre, Ines de Torremolinos'un sağlığı tümüyle düzelmişti. Bu koşullar altında Floransa'da daha fazla kalmak için neden yoktu. Başpiskopos *chirologiye* ve öğrencisine, verdiği hizmetler için sıcak bir şekilde teşekkür etti.

Artık Ines'in hastalığının bir adı vardı: Mateo Renaldo Kolomb.

Padova'ya dönüş yolunda, anatomistin yüreği kaygıyla çarpıyordu. Yaşamında yeni bir dönüm noktasına geldiğini seziyordu.

Venüs'ün topraklarında

I

"Cariay, Veragua. Altın madeni yatakları, insanların kollarını ayaklarını donattıkları, sandıklarını tıkabasa doldurup masalarını süsledikleri sınırsız altının olduğu Tanrısal yer! Kadınların başlarına taktıkları gerdanlıklar omuzlarından aşağıya sarkar. Ganj on günlük yolda. Cariay'la Veragua arası, Pisa kentiyle Venedik'in arası kadar. Ben bunların tümünü biliyordum, Tülümen ve Kutsal Kitap'ta okumuştum. Burası cennetin dünyadaki adresi...", tıpkı Cenovalı adaşının kraliçeye yazmış olduğu gibi, Mateo Kolomb da bu satırları kaleme almış olabilirdi. *"Ah Amerika'm, keşfettiğim yeni toprağım,"* Mateo Kolomb'un epik yolculuğunu en iyi tanımlayabilecek sözcüklerdi.

Anatomist bu sıradışı rahatsızlığın, o doğa yasalarına aykırı biçim bozukluğunun, gerçekte Kristof Kolomb'un keşfettiği Doğu Hint Adaları gibi olduğunu kavramakta gecikmedi. Padova'ya dönüşünde, ölü ve canlı, tam yüz yedi kadın üzerinde incelemeler yaptı. Ines de Torremolinos'un bedeninde keşfettiği, erkeklerin cinsel organına benzeyen o "küçük penisin", incelediği tüm kadın bedenlerinde *"dudakların etleri ardına gizlenmiş olarak bulunduğunu ve çok çok küçük olduğunu"* şaşkınlıkla gözlemledi. Ve büyük bir keyifle, diğer kadınların be-

denlerinde bulunan bu küçük çıkıntının, Ines de Torremolinos'un bedeninde ve ruhunda gözlemlediği tepkilerin aynısını verdiğini keşfetti. Anatomist aşık olduğu kadının kalbine giden yolun izini sürerken, şans eseri aşkın ve hazzın kapılarını açan anahtarı bulmuştu. Bu *değerli hazinenin* nasıl olup da yüzyıllar boyu dikkatlerden kaçtığını, nesiller boyunca bilginlerin, doğulu ve batılı anatomistlerin nasıl olup da vulvayı örten et parçasını aralar aralamaz ortaya çıkıveren bu değerli elmasın ayrımına varamadıklarını bir türlü açıklayamıyordu.

"Ah Amerika'm, keşfettiğim yeni toprağım" diye not düşmüştü anatomist *De re anatomica* adlı kitabının onaltıncı bölümünün başına. Ve devamı, epik bir senfoniydi.

İniltiler ve aşk sözcükleri arasında, anatomist yeni keşfettiği toprakların kıyılarını okşuyordu; yeşilin bağrından çıkıp geliveren ve kendilerini yarı insan, yarı hayvan bedenli sakallı tanrılara sunan bakır renkli yerliler gibi, kadınlar da bedenlerini ve ruhlarını Venüs Toprakları'nın yeni efendisine armağan ediyorlardı. Sağ elinde kılıç, sol elinde Kutsal Kitap, boynunda haç, kadınlardaki üreme bölgesini örten yaprakları bir bir açarak keşfetmeye devam ediyordu. Keşfettiği toprakların içerilerine doğru ilerliyordu ve bir gün Tanrı'nın sesini duydu: "Bulduğun şeyleri adlandır" ve böylece günlüğündeki her bölümün sonuna şöyle yazmaya başladı: *"Keşfettiğim şeyleri adlandırmama izin verirseniz..."* ve keşfettiği şeylere bir ad verdi. Ve anatomist, kendi kaburga kemiğinden yaratılan varlığa yaptığı yolculuğu sürdürdü.

İniltiler ve aşk sözcükleri arasında, yeni keşfettiği toprakları örten kumları öpüyor, bu yeni topraklara bayrağını dikiyordu. Böyle bir yeniliği tanımlayacak sözcük bulamıyordu. Ne vahşi yerlilerle, ne de düşmanlarla savaşması gerekmişti. Yalnızca parmağıyla işaret edip "bu benim" demesi yetmişti. Bir tek parmağın ucuyla, serçe parmağıyla *(minimo digito)*-bilge ve usta- yapraklar majestelerini içeri almak için açılıyordu.

Ve yolculuğuna, keşfettiği şeyleri adlandırarak ve tıpkı

Adem'in kaburga kemiğinin, onun bir parçası olması gibi, kendisinden çıkan şeyden kendisi için yeni bir şeyler yaratarak devam etti. Hem de nice tatlar alarak! Ve buluşlarını tüm dünyaya böyle tanıtacaktı: *"Çok sevgili okur, bu, temel olarak kadınlardaki aşk ve tutkuyu yönlendiren merkezdir,"* diyordu Venüs topraklarının kıyılarını gösterirken.

Demir alıyor ve gemisinin pruvasını, daha önce hiçbir ölümlünün girmediği kanallara ve takımadalara çeviriyordu, o keşfedilmemiş sulardan geçerken de işaret parmağını havaya kaldırıp şöyle diyordu: "Organ serçe parmağıyla *(minimo digito)* güçlü bir şekilde uyarıldığında, alınan haz sonucunda istem dışı gelen meni hava akımından daha büyük bir hızla akmaya başlıyor." Bu dişil kumsalların efendisi ve sahibiydi. O geçerken sular onun isteğine göre çekilecek veya kabaracaktı. Venüs'ün arzularının ve istencinin tek yöneticisi, tek hakimiydi, egemenlik ondaydı. Kadın istemese bile, efendisinin kölesi olacaktı.

Ermiş Yahya'nın ve Yusuf Peygamber'in kutsamasıyla bulduğu şeyleri adlandırarak yolculuğunu sürdürüyordu. İster *rahim* de, ister *dölyatağı* ya da *vulva,* hepsi aynı kapıya çıkar deyip adlandırmaya devam ediyordu.

Kendi keşfettiği Amerika'nın merkezinin kuşkusuz bir adı vardı: Mona Sofia. Onun hain kalbini ele geçirecek otu bulmak için artık bütün dünyayı dolaşmasına gerek kalmamıştı. Tanrılara veya şeytanlara yalvarıp yakarması gerekmiyordu. Onu baştan çıkarmasına veya gönlünü çalmak için incelikli davranmasına da gerek yoktu. Orada, elinin tam altındaydı, tek bilmesi gereken bilgece ve ustalıkla okşamaktı, böylece kadının kalbine giden kapıyı açan anahtarları ele geçirmiş oluyordu. Aşkın anatomik açıklamasını bulmuştu. Daha önce hiç kimsenin girmediği yerlerde yürüyordu. İnsanlığın başlangıcından bu yana büyücülerin, cadıların, kralların, tiyatro yazarlarının ve hiçbir aşık ölümlünün arayıp da bulamadığı şeyi kendisi, Mateo Renaldo Kolomb bulmuştu. Ele geçirmeye ye-

min ettiği topraklar işaret parmağının, bilge ve ustanın hemen ucundaydı: Bu toprakların adı Mona Sofia'ydı.

Daha da ilerlemesi gerekiyordu. Eğer kadınların yüreği dünyanın tüm ordularının bile boyunduruk altına alamayacağı bir krallıksa, bunun nedeni o denli basit ve açıktı ki, tüm berraklığına rağmen bugüne değin hiç kimse bunu görememişti: *Amor Veneris*, kadınların aşk merkezi, kadınların ruhu olmadığının çürütülemez kanıtıydı. Ve Mateo Kolomb *De re anatomica*'da bu iddiasını savunacaktı.

Ancak ormanın çok içerilerine dalan biri dönüş yolunu nasıl kaybederse, anatomist de kendi kaburgalarının balta girmemiş ormanında bütünüyle kaybolacaktı.

II

De re anatomica'nın onaltıncı bölümü epik bir şiir gibiydi. 1558 yılının 16 Mart günü, Mateo Kolomb, üniversite kurallarına göre yazılı bir eserin basılıp yayımlanmadan önce üniversite dekanının onayından geçmesi gerektiği için, tamamlamış olduğu kitabını dekana sundu. Kitap yüzonbeş yapraktan ve anatomistin kendi elinden çıkan yedi adet yağlıboya anatomik resimden oluşuyordu. Rönesans döneminin en güzel yapıtlarından biriydi ve bu kitapta Mateo Kolomb yeni keşfettiği kıtanın, *Amor Veneris*'in haritalarını çizmişti.

Aynı yılın 20 Mart günü, Alessandro de Legnano kapıyı çalmadan Mateo Kolomb'un odasına daldı, kendisine üniversite kilisesinin papazı ve iki muhafız eşlik ediyordu. Dekan anatomiste yüksek mahkemenin kararını okudu. Bu karara göre Alessandro de Legnano'nun isteği kabul edilmişti, bu doğrultuda anatomistin çalışmalarını incelemek için hekimlerden kurulu bir komisyon oluşturulacak ve yapılacak araştırmalar sonucunda bu komisyon, anatomiste yöneltilen din sapkınlığı, kutsal sayılan şeylere hakaret etmek, cadılık ve şeytanın elçiliğini yapmak gibi suçlamaların sabit görülüp görülmeyeceğine karar verecekti. Mateo Kolomb'un tüm el yazmalarına el kondu ve çok sayıda resmi üstüste yığılarak duvara asıldı.

Mateo Kolomb'un San Antonio hapishanesine gönderilme-

mesinin nedeni yetkililerin iyi yürekli insanlar olmasından kaynaklanmıyordu, tek neden, komisyonun kararından önce davanın herkes tarafından duyulmasını engellemekti. Papa III. Paul'ün son buyruğu uyarınca, hekimlerden kurulu komisyonların yüksek mahkemeler sınıfına yükseltildiği ve gezici bir komisyonun soruşturmayı üniversitede yürüteceği Mateo Kolomb'a bildirildi. Mahkeme heyetine Kardinal Caraffa'nın kendisi ve ayrıca Kardinal Alvarez de Toledo adına bir yetkili başkanlık edecekti.

Üçüncü Bölüm

DAVA

Yağmur

I

Mateo Kolomb çalışma masasında oturmuş, küçük yatak başlığının tepesindeki yuvarlak pencereden yağmurun düşüşünü izliyor. Yağmur bazilikanın eşit boyutlardaki on adet kubbesinin ve ufuk çizgisinin belirsizliğine karışan tarlaların üstüne yağıyor. Zar zor ıslatan ince bir yağmur yağıyor. İnsanın peşini bırakmayan kötücül bir düşünce ya da kuşku gibi hiç durmayan, uysal ve sakin bir yağmur yağıyor. Bir düşünce gibi. Bir sır gibi. Yağıyor, sanki yüzyılların yağmuru yağıyor. Çıplak ayaklı, dindar bir yağmur yağıyor. Fransisken yağmuru yağıyor. Damların ve kuşların üstüne, bir azizin sessiz adımları gibi yağıyor. Her zamanki gibi, yoksulların üstüne yağıyor. Yavaş ama ısrarlı bir şekilde yağıyor, böylece durmak bilmeyen yağmur damlaları bilime karşı koyan azizlerin mermer ayaklarını aşındırıyor. Bugün veya yarın olması gerekmiyor. Çok geçmeden, birkaç gün içinde kara meşaleler tutuşturulacak, yığılan odunlar yanacak. Ama şimdi yağmur yağıyor. Bir uyarı ya da bir kehanet gibi, sessiz, ama ısrarlı bir yağmur yağıyor. İnce ve merhametli bir yağmur yağıyor, en azından yanık etin kızgınlığını hafifletecek bir yağmur yağıyor. Başpiskoposu beslemek için çalışan köylülerin üstüne, Papa III. Pa-

ul'ün harmaniyesinin üstüne ahmak ıslatan yağıyor. Vatikan'ın üstüne inceden bir yağmur yağıyor. Ve aynı zamanda ılık, arzulanan bir yağmur yağıyor; rahibelerin giysilerinin sımsıkı kapalı yakalarından içeri küçük penis damlacıkları süzülüyor. Bahar yağmuru yağıyor. Latin yağmuru yağıyor.

Mateo Kolomb bu yeni başlayan yağmuru izliyor. Yağıyor ve antikçağlara ait hazineler gömüldükleri çamurun dibinden gün ışığına çıkıyor. Arkeolojik bir yağmur yağıyor. Orada, ayakların dibinde antik çağların görkemi aydınlığa kavuşuyor. Yağmur yağıyor ve hiç aralık vermeden düşen ince yağmur damlaları tarihin toprağını yerinden oynatıyor, toprak, mermerler, kitaplar, madeni paralar kusuyor. O zaman yüzeydeki herşey anlamsızlaşıyor ve bayağılaşıyor. Ulaşım gereksinmesinin yolaçtığı sokak dolambacı altında, zavallı yoksul mahallelerin altında, su eski ve görkemli bir imparatorluğu çırılçıplak gün ışığına çıkarıyor. Yağmur yağıyor ve toprağın bağrından *iyi*, *güzel* ve *gerçek* ortaya çıkıyor. Yağmur yağıyor ve damlalar çiseledikçe, çamurda eriyen *condottieriler*, Asklepios ve Fabius'un ruhu olarak yükseliyor.

Yeni keşfettiği topraklarından, kendi cennetinden sürgün edilmiş, odasına kapatılmış, "Amerika'sından", vatanından uzakta, çok uzakta, Mateo Kolomb yağan yağmuru seyrediyor.

Anatomist, bir mucize olmazsa, kendisi için son kez yağan yağmuru seyrediyor.

II

1558 yılının 25 Mart günü, önlerinde beş atlı, arkalarında beş muhafız olduğu halde, Kardinal Caraffa ve Kardinal Alvarez de Toledo adına yetkili kişi tarafından başkanlık edilen komisyon Padova'ya girdi. Kardinaller üniversitede konuk edildiler ve dava başlamadan önce üç gün boyunca konu üzerinde inceleme yapma kararı aldılar. Dekan kardinallere, mahkemenin anatomi sınıfında kurulmasını ve davanın orada yürütülmesini önerdi, ancak üyeler bu odanın gereğinden çok büyük olduğuna karar verdiler; mahkeme üç yargıç tarafından yürütülecekti: Kardinal Caraffa, Kardinal Alvarez de Toledo'yu temsil eden rahip Alfonso de Navas ve Padova Engizisyon Mahkemesi'nden bir yetkili. Davacı dekanın kendisiydi ve savunma da anatomist Mateo Renaldo Kolomb tarafından yapılacaktı. Davada iki veya üç tanık hazır bulunacaktı. Bu şartlar altında kardinaller davanın herhangi bir sınıfta yapılmasının uygun ve yeterli olacağı görüşünde birleştiler.

III

1558 yılının 28 Martında dava başladı. Yönetmelik gereğince, yuksek mahkemenin üyeleri ilkin savcının tanıklarını dinleyecekler, ikinci sırada savcının iddiası dinlenecek ve son olarak da savunma söz alacaktı. Ancak mahkeme kurulu, davayla ilgısı olmayan yabancıların salonda bulunmasını uygun bulmadı ve davanın gizli yürütülmesi açısından noter aracılığıyla tanıkların yazılı ifadesine başvurma kararı aldı Bunun uzerine üniversite noteri Dario Renni, mahkeme kuruluna sunmak üzere tanıkların yazılı ifadelerini aldı.

Tanıkların ifadeleri

BİRİNCİ TANIK

Anatomistin kendisine büyü yaptığını iddia eden bir fahişenin ifadesi

Dario Renni, yargıç kürsüsünün önünde ayakta durarak ilk tanığın ifadesini okudu.

Ben, Dario Renni, *Taverna dil Mulo*'nun üst katındaki genelevde yaşayan, Calandra adında onyedi yaşındaki bir fahişenin ifadesini mahkemenize sunuyorum.

Adı geçen tanığın verdiği ifadeye göre, binbeşyüzellialtı yılının Haziran ayının ondördüncü günü, tavernanın üst katlarına vahşi bakışları olan bir adam gelmiş ve servis istediğini söylemiş. Evin tüm kızları adama gösterilmiş. Adam Laverda adındaki kadını seçmiş. Tanığın ifadesine göre adam az bir para karşılığında kadınla odaya çekilmiş, çünkü kadın yaşlı ve hasta bir fahişeymiş. Adam işi bitince odadan yalnız başına çıkıp hızla evden uzaklaşmış.

Tanık Laverda için kaygılanmış çünkü kadın odadan çıkmamış ve yatak odasından hiç ses gelmiyormuş. Yaşlı fahişe ortaya çıkmayınca tanık kadının odasına girmiş ve Laverda'yı yatağın yanında yerde yatarken görmüş. Tanık ilkin adamın

aldığı hizmetten memnun kalmayan, işini kötü yaptığı ve ayrıca kadın yaşlı ve dişsiz olduğu için ondan öç alan bir müşteri olduğunu düşünmüş. Ancak Laverda'nın soluk aldığının ve yaralı olmadığının, bedeninde hiçbir kesik ya da darbe izi olmadığının ayrımına varmış.

Tanığın ifadesine göre kadın kendine gelince ona olan biteni anlatmış, müşteri kadından organını ağzına almasını istemiş ve kadın bunu yapınca, onun şeytanın ta kendisi olduğunun, ruhunu ve duygularını ele geçirmek için geldiğini anlamış. Tanığın ifadesine göre diğer fahişe kendisine, Caronte nehrinde yolculuk yaptığını ve orada şeytanlar gördüğünü, bu şeytanların kendisiyle ahlak dışı ilişkiler kurduğunu ve kötü bir kadın olduğu için kocaman cinsel organlarını bedenindeki tüm deliklerden içeri soktuklarını anlatmış.

Tanık kadının çok yaşlı ve yaşadığı hayattan dolayı akıl dengesini yitirmiş olduğunu bildiği için anlattıklarına inanmadığını ifade etti.

Ancak bir hafta sonra aynı adam yeniden tavernaya gelmiş ve üst kata çıkarak bir fahişe istemiş, evin bütün kızları kendisine gösterilmiş, adam bu kez pahalı ve sağlam yapılı bir fahişe olan tanıkla birlikte olmaya karar vermiş. Tanığın verdiği ifadeye göre adam çok hoş görünümlü, vahşi bakışları olan bir erkekmiş, kız ondan çok hoşlanmış, onunla kendi isteğiyle, karşı koymadan gitmiş.

Tanığın ifadesine göre adam giysisini belinin üstüne değin sıyırmış ve kızdan sertleşmiş ve dikleşmiş durumda olan cinsel organını ağzına almasını istemiş. Tanık kendisinden istenileni yerine getirmiş: Bu konudaki tüm hünerini ve sanatını göstermiş, ancak işini yapmayı sürdürdüğü sırada kendisine yapılan büyüye tutsak düşmüş ve Laverda'nın sözlerine kulak asmadığı için kendine ilenmiş.

Tanık bu adamın ruhunu ve duygularını ele geçirmek için gelen şeytan olduğunu, etrafında onun sözünden çıkmayan her türden şeytan gördüğünü, bu canavar görünüşlü yaratık-

ların efendilerinin buyruğuna uyarak dev boyutlu organlarıyla onunla anal ilişkiye girdiklerini ve işkence ettiklerini anlattı. Canavarların efendisi işkencenin son bulması için ondan ruhunu ve aşkını kendisine vermesini istemiş. Tanığın ifadesine göre cehennem yaratıklarının efendisi kötü bir kadın olduğu için onun ruhunu ele geçirmeyi istiyormuş, kadının ruhunun kendisine ait olduğunu, çünkü yaşamını etini satarak kazandığını söylüyormuş. Tanık tüm işkencelere rağmen ona ruhunu vermeyi kabul etmemiş, çünkü Tanrı'nın huzurunda günah çıkardığını, tüm ruhu ve aşkıyla Tanrı'ya ait olduğunu söylemiş.

Anatomist Mateo Renaldo Kolomb tanığa gösterildiğinde, tanık suçluyu tanıdı ve onun kendisine işkence eden adam olduğunu söyledi.

İKİNCİ TANIK

Anatomistin yanında canavar görünüşlü şeytanlar gördüğünü iddia eden bir avcının ifadesi

Ben, Dario Renni, Padova Üniversitesi noteri, karısı ve dört çocuğuyla birlikte bir çiftlik evinde yaşayan, A adında, yirmibeş yaşındaki bir tanığın ifadesini mahkemenize sunuyorum.

Adı geçen tanığın verdiği ifadeye göre, bir gün manastıra bitişik korulukta avlandığı sırada, bir adamın kendisine eşlik eden bir kargayla birlikte ormanda yürüdüğünü görmüş. Adam omzuna asılı büyük bir torba taşıyormuş ve içinede yolda rastladığı ölü hayvanları dolduruyormuş, bu sırada karga da yanından ayrılmıyormuş. Tanığın ifadesine göre adamın davranışları dikkatini çekmiş ve biraz korku, biraz da merakla gizlice adamın peşinden gitmeye karar vermiş. Adam tıpkı şeytana benziyormuş. Yıkılmaya yüz tutmuş metruk bir kulübeye girmiş ve içeride, torbasındaki korkunç ve iğrenç hayvanları yere boşaltmış. Tanık pencerenin arkasından adamın çürümüş hayvan leşleriyle kargayı beslediğini görmüş. Dehşet içinde, masanın üstünde insana ürküntü veren yaratıklar olduğunu ayrımsamış: Söylediğine göre bu yaratıklar hindi tüyleriyle kaplanmış bir köpekle üzerinde balık pulları olan bir kediymiş. Adam onlara dokunduğu zaman bu yaratıklar can-

lanıyor ve deli gibi bir o yana bir bu yana sallanıp hareket etmeye başlıyorlarmış.

Anatomist Mateo Renaldo Kolomb tanığa gösterildiğinde, tanık suçluyu tanıdı ve onun ormanda gördüğü adam olduğunu söyledi.

UÇUNCÜ TANIK

Anatomistin kendisine büyü yaptığını iddia eden bir köylü kadının ifadesi

Ben, Dario Renni, Padova Üniversitesi noteri, A adında, onyedi yaşında ve B'nin karısı olduğunu söyleyen bir tanığın ifadesini mahkemenize sunuyorum.

Adı geçen tanık kocasıyla birlikte Büyük Ev'in bitişiğindeki çiftlik evinde yaşıyor. Evin kâhyası olan C yukarıdaki ifadeyi doğruladı.

Tanık yeminli ifadesinde Mateo Renaldo Kolomb'u tanıdığını belirtti ve ustayı son derece doğru bir biçimde betimledi. Üniversitedeki odasını da daha önce görmüş olduğunu ifade etti ve odanın ayrıntılı tanımını yaptı.

Tanığa anatomisti nerede tanıdığı sorulduğunda, Mateo Kolomb'u ilk kez Keşiş D ile birlikte, Büyük Ev'in yakınlarında, yaşadığı çiftlik evinin sınırlarını çizen çitlerin öte yanında gördüğünü söyledi. Tanık, keşişle anatomistin çiftliğin sınırları dahilinde kalan işliklerin, mutfağın, ocağın, tahıl ambarının ve ahırın etrafında uzun bir yürüyüş yaptıktan sonra vedalaştıklarını ifade etti. Tanığın ifadesine göre adamlardan biri Büyük Ev'e doğru yürümüş ve çitlerin öte yanında gözden yitmiş. Diğer adam tanığın ekmek pişirmekte olduğu ocağa doğ-

ru gitmiş ve kendini tanıttıktan sonra ona beyini nerede bulabileceğini sormuş. Tanığın ifadesine göre, anatomistin isteği üzerine o sırada manastırın tamir işlerini yapmakta olan kocasını aramaya gitmiş, o gün kocasının ücretsiz çalıştığı günüymüş. Ziyaretçi kocasıyla uzun süre konuşmuş. İkisi arasında geçen konuşmayı duymasa da, hareketlerinden anlaşıldığı kadarıyla, bu söyleşinin konusu tanığın kendisiymiş. Tanığın ifadesine göre kocası kâhyayı aramaya gitmiş ve sonra kâhyayla anatomist baş başa bir süre görüşmüşler. Tanık anatomistin kâhyaya para verdiğini görmüş. Kâhya tanığa, ziyaretçi Mateo Renaldo Kolomb'un gözetiminde çiftlikten ayrılması için izin vermiş.

Tanığın ifadesine göre anatomist onu, gecenin karanlığında gizlice üniversitenin bodrumuna indirmiş ve ondan, ölülerle dolu bu bodrum katında soyunarak soğuk mermer bir masaya uzanmasını istemiş. Anatomist tanığı bacaklarını açmaya zorlamış ve cinsel organının içine şeytanı sokmuş. Tanık hazzın doruklarında gezinirken -duygularına gem vurması olası değilmiş çünkü içindeki şeytan o güne değin hiç hissetmediği kadar büyük bir zevk veriyormuş- anatomist canavarın oğluna kadının ruhunu ele geçirmesi ve bedenini büyük kazanın ateşi gibi yakıp kavurması için buyruklar veriyormuş. Tanık, organının içindeki o vahşi canavara ve onu tek parmağıyla yönlendiren efendisine aşık olmuş. O günden sonra kocasının cinsel organından zevk alamamış çünkü bedeni o vahşi şeytanın tutsağı olmuş.

Suçlama

DAVACININ İDDİASI

Alessandro de Legnano'nun kilise doktorlarından oluşan komisyon önünde Mateo Kolomb'a getirdiği suçlama

Bugün burada şeytanın yerküreye dönüşüne tanıklık ediyoruz. Onu her yerde görebilirsiniz. Kafanızı nereye çevirirseniz onun aşağılık işlerini görürsünüz. Bugün burada, şeytanı zincire vuran ve onu bin yıllık bir sürgün uçurumuna sürükleyen meleği gören ermiş Yahya'nın kehanetinin sonuçlarına tanıklık ediyoruz. Bugün, bin yıldan sonra, şeytan geri döndü. O aramızda. Bakın! Çevrenize bakın! Bugün herkes antikçağların tanrılarını gömütlerinden günışığına çıkarıyor. Aziz Meryem'in yerine Venüs'ü mü koyalım? Bakûs'e tapınıp Vaftizci Yahya'yı toprağa mı gömelim? Kiliselere bir bakın: Hepsi de Antık Çağlar'ın pagan tanrılarıyla dolup taşıyor! Sizlere söylüyorum: Tanrı'nın evi şeytanın evine dönüştürülürse insanlığın geleceğinden ne beklenebilir? Dinleyin, yalnızca meydanlardaki ve panayır alanlarındaki bayağı konuşmaları dinleyin ve soyleyın, bu bayağı konuşmaların, tek kelime Latince ve Yunanca bilmeyen yeni "yazınerlerinin" düzyazılarından ne ayrımı var: Günümüzde yazın adını verdikleri şey duygusuzluk ve

kaygısızlık, bilinç yoksunluğu ve etik değerleri hafife alma, kaba saba anlatımlar, alaylı sözcükler ve her türden açık saçık ifadelerden öte bir şey değil. Gözünüzü açın! Şeytan aramızda dolaşıyor. Oğul babaya, öğrenci öğretmenine başkaldırıyor. Yönetimini üstlendiğim üniversitenin bir yığın sözümona anatomistten oluşan çapulcu takımıyla dolu olduğunu göreceksiniz: İşi, meslek yeminini etmeyi geri çevirecek kadar ileri götürdüler. Artık kimse bizi saygı dolu bir sessizlik içinde dinlemiyor ve yüzümüze karşı bizimle dalga geçiyorlar. Bu çapulcu takımı Tanrı'dan, sanki bir sebzenin büyümesinden dem vurur gibi, aynı vurdumduymazlık ve soğukluk havası içinde söz ediyorlar. Bunlardan herhangi biri kendisini, hangi yemeği yiyeceğini bildiren birisi gibi kolaylıkla tanrıtanımaz ilan edebilir! Size söylüyorum: Gözünüzü açın! Şeytan zincirlerinden kurtuldu ve aramızda dolaşıyor.

Şeytan bugün bilim adamının kılığına büründü. Düzmece peygamberler günümüzde bilimadamı ve sanatçı kılığında ortaya çıkıyorlar. Acemi ressamların, yontucuların, anatomistlerin çıkıp da Hazreti İsa Efendimiz'in yerine kürsülerin tepesine Lusifer'in mermer heykellerini dikeceği güne değin elimiz kolumuz bağlı mı bekleyeceğiz?

Gerçeği düzmeceden ayırma görevi biz Hıristiyanlara düşüyor.

Sanığı yalan yere yemin etmekten suçluyorum, çünkü kendisi yeminini bozmuştur. Hekimlik derecesini kazandığı gün ettiği yemini size hatırlatmak isterim:

"Tanrı huzurunda yemin ederim ki, bu yemine ve sözüme, gücümün ve yeteneklerimin yettiği ölçüde uyacağım ve bağlı kalacağım. Bu sanatı bana öğreten kişiye aileme gösterdiğim saygıyı göstereceğim, varımı yoğumu onunla paylaşacağım ve yoksunluk içinde olduğunda tüm gereksinimlerini karşılayacağım; çocuklarını öz kardeşlerim gibi benimseyeceğim ve isterlerse onlara bu sanatı hiçbir ücret almadan ve sözleşme yapmadan öğreteceğim; kurallar gereğince sanatımı çocukları-

ma, eğiticimin çocuklarına ve bağlılık yemini ederek hekimlik yasalarının buyruğu altına giren öğrencilerime sözlü eğitim ve her tür öğretim yöntemiyle aktaracağım, bilgimi bu kişiler dışında kalan kimselerle paylaşmayacağım. Yeteneklerim, doğruluğum ve kavrayışım ölçüsünde, hastaya yardımcı olmak için gerektiğinde yemek perhizi vereceğim, hastayı her türlü yanlışlıktan ve incinmeden koruyacağım. Hiç kimseye, benden istense bile, öldürücü bir ilaç vermeyeceğim ve bu şekilde bir düşünce aşılamayacağım. Yaşamımı ve sanatımı sonsuz bir temizlik, doğruluk ve kutsallıkla sürdüreceğim. Kimin evine gidersem gideyim, hastanın yardımına koşmaktan başka bir şey düşünmeyeceğim, hastayı hiçbir şekilde incitmeyeceğim, kötülük etmeyeceğim, en önemlisi kadın veya erkek, köle veya hür, hiç kimseyle cinsel deneyimlere girişmeyeceğim. Hastanın incelenmesi sırasında veya başka bir zamanda, hastanın yaşamını tehlikeye sokacak, hiçbir zaman açığa çıkmaması gereken bir şey görür veya duyarsam, bunu bir sır olarak saklayacak ve sessizliğimi koruyacağım. Sonuç olarak, yeminime bağlı kaldığım ve onu bozacak hiçbir davranışta bulunmadığım sürece, bütün insanların saygı duyduğu sanatımı ve yaşamımı büyük bir haz içinde sürdürmek mutluluğuna erişeyim. Yeminimi bozar ve buna karşı gelirsem, söylediklerimin tam tersi başıma gelsin."

Sanığı yeminini bozmakla suçluyorum, ettiği yeminin herbir sözcüğüne aykırı davranmıştır, bu yuvada yürütmekle yükümlü olduğu görevini alaya almış ve işinin kutsallığını ayakları altında çiğnemiştir.

Sanığı şeytanın elçiliğini yapmakla ve büyücülükle suçluyorum. Benim sözlerim, suçlunun kendisi tarafından ortaya konan kanıtlar yanında önemsiz kalır: Tanıkların ifadelerini dinlediniz; davayla ilgili metinleri okudunuz, sanığın kendi elleriyle yaptığı çizimleri gördünüz. Ama bu davanın en inandırıcı kanıtı, sanığın kendi sözleri olacaktır. Bulduğunu iddia ettiği şey, şeytansı bir yalandır. Keşfedildiği söylenen *Amor Ve-*

neris başka nasıl tanımlanabilir? Suçlu, ruhun istenciyle bedenin duyduğu haz aynı kefeye konulabilirmiş gibi, kadın istencini, aşkı ve hazzı yöneten organı bulduğunu söylüyor. Şeytanı Tanrı katına yükseltmeye çalışan birinin işleri "şeytanlık"tan başka hangi sözcükle tanımlanabilir?

Konuya doğrudan anatomik açıdan yaklaşacak olursak, keşfedildiği iddia edilen *Amor Veneris* nedir? Laf, yalnızca laf. Kadınların üreme organlarını defalarca inceleyebilirsiniz, *Amor Veneris* diye bir şeye rastlamayacaksınız, Efes'li Rufus, İbni Sina ya da Julius Polux tarafından tanımlanmayan bir organ bulamayacaksınız. Belki de *Amor Veneris* Berengarius'un işaret ettiği *nymphae* ya da onuncu yüzyılda Arap Hali Abbas'ın tanımladığı *praputio matrices*'ten başka bir şey değil. Size söylüyorum: Bunlar yalnızca boş sözler. Sakın suçlunun "buluşu" Ebulkasis'in sözünü ettiği *tentigenem* olmasın? Yalnızca laf, şeytanın boş sözleri.

Ben suçlamayı sanığın kendisine bırakacağım. Savunmasını dinleyin. Sanığın sözlerinde, sizlere yaptığım tüm açıklamaların kanıtlarını bulacaksınız.

Savunma

I

Nisan'ın üçü, sanığın savunmasını sunacağı gün olarak belirlendi. Mateo Kolomb yüksek mahkemenin kurulduğu dava salonuna inançlarından başka hiçbir destekleyicisi olmadığı halde girdi. Üzerinde yün kumaştan yapılma *luccosu*, omuzlarına atılmış harmaniyesi ve başıyla alnını yarısına değin örten, mahkeme salonuna girişinde çıkardığı *foggiasi* vardı. Yargıçların sağ tarafında kendisini suçlayan dekan Alessandro de Legnano oturuyordu. Kardinal Caraffa anatomiste kendisine karşı yöneltilen suçlamaları hatırlattı ve bu yasal zorunluluk tamamlandıktan sonra zaman geçirmeden savunmasına başlamasını emretti.

Tüm bakışlar son derece üzgün ve sıkkın görünen anatomiste yönelmişti. Yargıç kürsüsünün önünde ayakta dikilmiş, bir türlü uygun sözcüğü bulamıyordu; tutsaklığı sırasında defalarca prova ettiği sözcüklerin hiçbiri şimdi aklına gelmiyordu.

II

Mateo Renaldo Kolomb'un kilise doktorlarından oluşan komisyon önünde yaptığı savunması

İçinde bulunduğumuz koşullar her ne kadar uygun olmasa da, ekselanslarının bu davada bulunarak savunmamı dinleme inceliğini göstermesinin, benim değersiz varlığım için erişilmez bir onur olduğunu ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum. Şunu içtenlikle inanarak söylüyorum, yazgım beni bu denli acele etmeye zorlamasaydı, başka koşullar altında sizler kitabımı ve buluşumu sonsuz bir istek ve memnuniyetle karşılayarak paha biçilmez korumanız altına alırdınız. Ben, insan bedenine değin göreceli konuların öncelikle Tanrıbilimsel yöntemle açımlanması gerektiğine inananlardanım, çünkü hiçbir şey Tanrı'nın dışında varolmaz. Benim görevim, daha doğrusu anatominin görevi, gücü herşeye yeten yaratıcının yüce yapıtını anlamaya çalışmaktan ve ona hayranlık duymaktan öte bir yükümlülük taşımaz. Sizler, bu konunun eğitimini almış Tanrıbilimciler olarak, konuları yalnızca din yoluyla açıklamaya çalışmıyor, aynı zamanda akıl da yürütüyorsunuz. Kitabımın içinde okumuş olduğunuz herbir sözcük inancımın tanıtıdır. Sizlere söylemeye çalıştığım şudur: Kutsal kitaplar yalnızca basılı kâğıtlar yığını değildir; ne zaman bir bedeni inceleme olanağını bulsam, onda yüce yaratıcının yapıtını görü-

yorum, o bedenin en küçük parçasında bile kutsal sözü okuyabiliyorum ve her defasında ruhum derinden sarsılıyor.

Sizlere savunmamı sunmaya başlamadan önce, ortaya koyma olanağını bulduğum keşfimi ve *De re anatomica* adlı kitabımın içeriğini oluşturan kanıtları, sözlerimi dinledikten sonra yüksek ve bilge kavrayışınız ve kayırıcılığınızla ele alacağınız konusunda ümidimi kaybetmediğimi ifade etmek isterim.

Beni suçlayan kişinin de ifade ettiği gibi, iddialarımın bir kısmının size tehlikeli imgeler gibi göründüğünü anlayabiliyorum. Anatomik incelemelerimden törel bazı sonuçlar da çıkarılabilir. Söylemek istediğim şudur: Beden üzerinde bir sav ortaya koymak kaçınılmaz olarak ruhla ilgili konuları da içerir. Benim buluşlarım anatomik gerçeklerdir; tanımını yaptığım ve belli işlevleri yakıştırdığım organların işleyişiyle ilgili çalışmalarım metafizik bir öğretiye yöneliyorsa, herbirini çözme fırsatını düşünürlere bırakacağım. Dürüstlükle söyleyeyim, ben yalnızca, yüce yaratıcının yapıtının gizlerini çözümleyerek açıklamak ve ona hayranlık duymak amacını taşıyan alçakgönüllü bir anatomistim.

Savunmamı tamamladığım zaman, *De re anatomica* adlı kitabımda yazılı olan ve sizlere burada sunacağım bulguların hiçbirinin kutsal kitaplarda yazılı olanlara karşı gelmediğini, tam tersine, tüm buluşlarımın kitaplarda yazan gerçeklere dayandığını anlayacağınız konusunda inancımın tam olduğunu belirterek sözlerimi sonlandırmak istiyorum.

İzin verirseniz, sunuşumu daha anlaşılabilir kılmak ve sıralı bir biçimde ortaya koyabilmek için, savunmamı ondokuz bölümde aktaracağım.

BİRİNCİ BÖLÜM

Kinesis neden ruhla ilgili değil de, bedenle ilgili bir özelliktir.

Bedene ve temel işlevlerine değin konulara kısaca bir göz

atalım. İzninizle açığa çıkardığım bazı bağıntıları açıklayayım.

Anatomist yargıç kürsüsünün önünde ayakta durmuş, komisyon üyelerinin ilgi ve merakını artırmak için kasıtlı olarak sözlerine uzunca bir süre ara vermişti.

Şu otomatları dikkatle inceleyelim, dedi pencereden rahatlıkla görülebilen saat kulesinin bulunduğu yöne doğru işaret ederek ve tam o anda, sanki önceden planlanmışçasına, çanlar çalmaya başladı. Şu bronz adamların hareketlerine bir bakın, dedi vurgulu bir ses tonuyla ve yalnızca doktorların ilgisini çekmekle kalmayıp, çanlar kendi iradesine bağlı olarak çalmaya başlamış gibi bir hava da yarattı. Çanlara vuran şu adamlara ve etrafını çevirdikleri saate bir bakın, çünkü sizlere bundan söz etmek istiyorum: Hareketten. Zamanını hiç şaşırmayan bu dakik makinenin çalışma ilkesi, herbirimizin bedensel hareketlerini yöneten ilkeyle tıpatıp aynıdır.

Tıpkı şu gördüğünüz otomatlar gibi, bizler de özdekten yaratıldık ve bu özdeğin belirli bir şekli var. Aynı onlarda olduğu gibi, özdek de bir çeşit *kinesis* yoluyla yaşam ve hareket kazanıyor. Bu konu, anatomi ile felsefe arasındaki sınırı çizer, çünkü bedenin nasıl hareket ettiği sorusunun yanıtı aslında metafiziğin ilgi alanına girer.

– Bedenin hareketlerini ruhun yönettiği herkesçe bilinen bir gerçek, bize yeni bir şey söylemiyorsunuz...

Lütfen beni acele ettirmeyin. Söylediklerinize karşı çıkmak zorunda kalacağım için üzgünüm, düşünceme göre, nasıl saat kulesinin otomatlarının hareketleri bir ruh tarafından yönetilmiyorsa, ruhun insan bedenindeki mekanik işleyişle de hiçbir ilgisi yok. Sizden, savunmamı daha önce tasarladığım sıraya uygun olarak sürdürmeme izin vermenizi rica ediyorum. Sizlere ruha değin görüşlerimi sunmadan önce, tarafımdan yapılan bir buluşu göstermek istiyorum, bereket versin ki bugüne değin kimse soruşturma gereğini duymadı. Kan dolaşımıyla ilgili buluşumdan söz ediyorum. Kalp kasıldığında boşluklarda sıkışan kan, kalbin genişlemesiyle kendine bir çıkış arar ve

büyük bir güçle sağ boşluktan toplardamara, sol boşluktan da ana atardamara pompalanır. Kalp yeniden kasıldığında, temiz kan vena cava yoluyla sağ boşluğa, sol toplardamar yoluyla da sol boşluğa dolar. Bu dört kanalın ağzında bu boşluklara kanın giriş ve çıkışını sağlayan küçük et parçaları vardır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kinetik akışkanlar

Şimdi izin verirseniz size bedenin bölümlerinin nasıl hareket ettiğini göstereceğim, böylece kaslarla ilgili *kinesisin* bedeni yönetmesinin ruhla değil, tümüyle bedenin kendisiyle ilgili olduğunu göreceksiniz. İzninizle size kan içinde yuvalanan ve benim *"kinetik akışkanlar"*(*) adını verdiğim yuvarlardan söz edeyim. Bu akışkanlar büyük bir hızla beyinden gelen kan içinde hareket ederek kaslarla birleşen sinirlere geçerler. Kaslar yalnızca iki türlü hareket eder: Kasılarak ve genişleyerek. Bir kasın kasılması için, ona karşıt gelen bir diğer kasın da kasılması gerekir ve bu akışkanlar her ikisine de farklı oranlarda beyinden gelir. Bu olayın kaynağı metafizik bir nedene dayanmaz çünkü bu *kinetik akışkanlar,* size daha önce de açıkladığım gibi özdekten yapılmıştır. Ve kasların kasılıp genişlemesi için onları dolduran ve boşaltan da özdeğin kendisidir. İşte hareketin ana ilkesi budur. Böylece *kinetik akışkanlar* kasların içinde yuvalanarak hareket ederler ve birinden diğerine geçerek kasılıp genişlemelerini sağlarlar. Bununla birlikte şunu da söylemekte yarar görüyorum; sizlere anlattığım konu yalnızca *kinesisin* ilkesidir, bunun yanında sizlere bu mekanik hareke-

(*) Mateo Kolomb'un sözünü ettiği *kinetik akışkanlar*, Descartes'ın *Traite des passions* adlı yapıtında "hayvansal ruhlar" olarak adlandırdığı bölümlerle şaşırtıcı bir benzerlik göstermektedir. Fransız düşünürün Mateo Kolomb dan esinlenmiş olması olası görünmektedir.

tin hiçbir karışıklığa yol açmadan büyük bir düzen içinde işleyişini sağlayan sinirlerin de yapısını göstermem gerekiyor. Şimdi yapacağım gösteri bir anlamda ekselanslarının tanıklarından birinin söylediklerine karşı savunmamı oluşturacak, dedi dekana bakarak. "Bu tanık konuşmasında, Tanrı korusun, beni şeytan görünüşlü yaratıklarla işbirliği içinde olmakla suçluyordu."

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Şeytan görünüşlü yaratıklar

Anatomist iskemlesinin bulunduğu yöne doğru yürüdü ve omzuna astığı bir torbayla geri dönüp yargıçların karşısındaki yerini aldı.

Bu avcının görmüş olduğu çuval, dedi torbayı kurulun önünde havaya kaldırarak; "sonradan parçalamak ve incelemek üzere çeşitli hayvanların leşlerini toplamak için her sabah çiftlik evinin bitişiğindeki koruluğa gittiğim kuşkusuz bir sır değil. Ama bununla aklınızı karıştırmayayım. İzin verirseniz hareketle ilgili yaptığım açıklamaları size bir örnekle göstereyim", dedi ve aniden torbanın ağzını açmaya koyuldu. Tam o anda ifadesini vermiş ve diğer tanıklarla birlikte mahkeme salonunda oturmakta olan avcı ayağa kalkarak dehşet içinde salondan çıkmak için izin istedi, ancak isteği geri çevirildi. Hekimler gözle görülür bir kaygıyla anatomistin çantadan ne çıkaracağını bekliyorlardı. Salonda giderek artan bir uğultu başlamıştı. Mateo Kolomb elini çuvalın dibine kadar soktu ve içindekini çıkarıp salondakilere gösterdiğinde uğultu haykırışa dönüştü. Tam o anda avcı önlenemez bir korkuya kapılarak bağırıp çağırmaya başladı:

– İşte şeytanı orada, bu benim gördüklerimden biri! Ateşe! Ateşe atın onu!

Anatomist gerçekten de son derece ürkütücü görünüşlü dört ayaklı bir yaratığı bacaklarından tutmuş, salondakilere göstermekteydi. Bu, kıvrık dudaklarının arkasında oldukça büyük bir çift köpek dişi görünen bir kurttu. Kafasında post yerine, ona alevler içinde kalmış görünümünü veren kırmızı tüyler vardı. Bedeninin geri kalanı altın renkli balık pullarıyla örtülüydü. Kurtun üstünde iki adet yüzgeç vardı. Seyirciler, tanıklar ve neredeyse yargıçlar bile kaçmaya hazırlandıkları sırada anatomistin yaratığı yere bıraktığını ve canavarın kocaman kanatlarını açarak bir aslan gibi kükremeye başladığını gördüler.

Mateo Kolomb'un hemen oracıkta linç edilmesi işten değildi, ancak canavarın saldırısına uğramak korkusuyla kimse yanına yaklaşmaya cesaret edemiyordu.

Korkacak bir şey yok. Bu, tanığın iblisle karıştırdığı yaratık. Tümüyle cansız bir özdektir dedi canavar görünümlü hayvanı, sakınımlı bir hava içinde homurdanmakta olan kurul üyelerine göstererek. Kendi kendine hiçbir şey yapamaz çünkü cansızdır. Onu ben yaptım. Bakın. Bu içi boşaltılmış bir kurttan başka bir şey değil. Önce derisini yüzdüm, sonra da postundan boşalan yerlerine, gözeneklere boyanmış horoz tüyleri ve balık pulları ekledim. Yüzgeçlere ve kanatlara gelince, onları da iğne iplikle diktim.

– Hepimiz kendi kendine nasıl hareket ettiğini ve kükrediğini izledik.

İşte benim de sözünü ettiğim bu, gösterim tam olarak bununla ilgili. İzin verirseniz, bu yapay yaratığı kullanarak hareketin nasıl meydana geldiğini size açıklayayım. Hiç kimse, her saat başı kulenin çanlarını çalan şu otomatların şeytanın yaratıkları olduğunu düşünmez. Değildir de. Bu yaratığın hareketlerini yöneten temel ilke ile otomatların hareketlerini yöneten ilke aynıdır, dedi bir kez daha pencereden görünmekte olan saat kulesinin otomatlarını işaret etti ve ekledi: Bakın.

Anatomist hayvanı sırtından kavrayarak havaya kaldırdı ve

karnında bir yere dokundu. Sonra onu yere bıraktı ve salon bir kez daha çığlıklarla doldu. Canavar kanatlarını sallayarak ve ürkünç sesler çıkararak deli gibi ordan oraya yalpa vurmaya ve yürümeye başladı.

Korkmayın. Hiçbir şey yapmaz.

– Şeytanın yaratığını hemen durdurun! Durdurun!

Anatomist bu buyruğa uyarak hayvanı boynundan yakaladı, yeniden karnına dokundu ve canavar bir ölü gibi kaskatı kesilerek hareketsiz kaldı. Mateo Kolomb hayvanı bacaklarından tuttu ve açıklamasına devam etti:

Gördüğünüz gibi *kinesis* kesinlikle ruhla ilgili değildir. Bu yapay yaratık tıpkı gerçek bir hayvan gibi yürüyor, sesler çıkarıyor, kanatlarını çırpıyor. Açıkça anlaşılabileceği gibi doğada varolmayan bu yaratık, bedenin hareketini yöneten ilkeyi gösteren oldukça iyi ancak henüz yetersiz bir taklittir. Onu yapma amacım kuramlarımın doğruluğunu kanıtlama çabasından başka bir şey değildir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Otomatlar

Şimdi size bu canavarın nasıl çalıştığını açıklayacağım. Az önce söylediğim gibi, sinirler kasları etkileyerek onlara hareket kazandırırlar. O anda, anatomist hayvanın pulları arasında gizlenmiş olan küçük bronz bir kelepçeyi kendine doğru çekti ve canavarın karnındaki kapak menteşelerinden açıldı. Sinirlerimiz bir çift öğeden oluşmuştur: Dış bölümdeki deri ve içindeki ilik. Deri iliği kaplayan bir kılıf görevi görür. Kasların gerilmesi sinirlerin büzülmesiyle meydana gelir. Tıpkı bir ipin ucundan çekildiğinde, ipin diğer ucunun harekete geçmesi gibi. Kaslar da böyle hareket ederler. Bedenimizde en küçük hareketleri yönlendiren sayısız sinirler vardır. Ben bağırsakların

içine ince teller geçirerek hareket ilkesini en basit biçimde gösterebilmek için yirmi adet "yapay sinir" yarattım ve yirmi değişik hareket biçimi elde etmeye çalıştım. Bu ilke kesinlikle bir saatin düzeneğinden farklı değildir, dedi mahkeme üyelerine otomatın karnında açılan boşluğu göstererek; burada sarmalın kendi üzerindeki kasılmasını görebilirsiniz, serbest kaldığında size sözünü ettiğim iplerin yardımıyla hareketi tüm oynak bölümlere iletiyor. Kuşkusuz bu pek güvenilir bir taklit değil, ama gene de size açıklamaya çalıştığım konuyu oldukça basit ve açık bir şekilde gösterebilir. Canlı bedenlerdeki hareketin kaynağını ve ölü bedenlerin içini inceleyerek on kadar otomat ürettim.

– Dinleyin, anatomist nasıl da yaratıcıya öykünerek kendisini Tanrı gibi göstermeye çalışıyor, diyerek ortalığı alevlendirdi iskemlesinden fırlayan ve işaret parmağıyla suçluyu gösteren dekan.

Ekselansları yanılıyor, dedi Mateo Kolomb tatlılıkla. Bizler, anatomistler yalnızca yaratıcının yapıtının gizlerini çözmeye çalışırız ve daha önce karanlıklara gömülmüş ve bilinmeyen konuları bir parça günışığına çıkarmayı başarabildiğimiz ölçüde de yaratıcıya ve yapıtının görkemine hayranlık duyarız. Bana göre bilim, Tanrı'nın yaratısını anlamak ve ona hayranlık duymak için bir araçtır. Benim alçakgönüllü makinalarım yüce yaratıcının yapıtıyla karşılaştırıldığında cansız birer taklit olmaktan öteye gitmez ve yaratının hiç olmazsa küçücük bir bölümünü anlaşılır kılmaktan başka bir amaç da taşımazlar.

– Laf. Yalnızca laf, diyerek araya girdi dekan. Suçlunun itiraflarını kendi kulaklarınızla duydunuz, dedi Alessandro de Legnano ve bıyık altından gülerek konuşmasını sürdürdü: Anatomist, kuklalarını yapabilmek için kadavralardan yararlandığını kabul ediyor. Kuşkusuz Papa VIII. Bonifacio'nun buyruğunu sizlere hatırlatmama gerek yok, bu ferman kadavralar üzerinde otopsi yapılmasını yasaklar ve bu kanun bugün de geçerliliğini korumaktadır, dedi dekan anatomistin bu söz-

lere yanıt veremeyeceğinden son derece emin bir hava içinde.

Ekselansları'na, en sonunda bu hayvanın şu ana değin savunduğu gibi şeytansı bir canavar değil, zararsız bir kukla olduğu konusunda benimle aynı görüşü paylaştığı için teşekkür ederim. Benim de sizlere anlatmaya çalıştığım buydu. Böylece beni suçlayan kişinin kendisi tanığının sözlerini çürütmüş oldu.

Dekan öfkeden kıpkırmızı kesildi ve bu kez karşı çıkacak uygun bir söz bulamadı. Yalnızca kendi tanığına, son söylediklerinin sorumlusu oymuş gibi, vahşi bir nefretle baktı.

Ekselansları'nın sözünü ettiği Papalık Ferman'ına gelince, yanlışınızı düzeltmeme izin verin; o buyrukta sizin öne sürdüğünüz gibi "kadavralar üzerinde otopsi yapmanın yasak olduğu" yazmıyor, yalnızca "otopsi yapmak için kadavra 'bulmanın' yasak olduğu söyleniyor", bu da sizin söylediğinizden oldukça farklı. Papa VIII. Bonifacio'nun son derece akıllıca davranarak bu tür eylemleri, ancak bir kez daha üzerinde durarak söylüyorum, ölü bedenlerin incelenmesini değil onların ele geçiriliş biçimini yasaklamasının nedenini size hatırlatayım. Hiç kuşkusuz ekselansları, olayların şu anda yönetmekte olduğu üniversitede, tam olarak da tarafımdan yönetilen anatomi bölümünde başladığını biliyordur. Bu ferman insanlara duyurulduğunda, anatomi kürsüsü Marco Antonio della Torre tarafından yönetiliyordu. Bu kişinin üniversitemize verdiği zararları eminim hatırlarsınız. O dönemin olaylarını kim unutabilir? Marco Antonio sınırsız bir tanrıtanımazdı. Törel değerleri gözardı ederek ve tüm yetkilerini kötüye kullanarak suç işlediğine aldırış etmeksizin insan kadavraları üzerinde incelemeler yaptığı herkesçe bilinen bir gerçekti. Üstelik çıraklarını mümkün olan her yoldan kadavra bulmak için kışkırtan da kendisiydi. Ölü bedenleri yalnızca cellatlardan ve ölügömücülerden almakla kalmıyorlardı. İşi, hastane morglarından ceset çalmaya ve meydanlardaki darağaçlarından bedeni henüz soğumamış ölüleri indirmeye değin vardırmışlardı. Gömütleri

açıp içindeki ölüleri çıkardıkları, üstüne üstlük kızartılmaya hazır kuzular gibi daha canlıyken insanları gözlerine kestirdikleri de söylentiler arasındaydı. Ama bütün bunlar benim konumun dışında kalıyor. Hepinizin bildiği gibi ben öğrencilerimi büyük bir gayretle bu işten uzak tutmaya çabalıyorum. Otopsi yapmak amacıyla kullandığım kadavralar da yalnızca hastane morgundan geliyor. Öte yandan, yine hepinizin bildiği gibi, ölü bir bedene otopsi bıçağını batırmadan önce, düzinelerce hayvan bedenini parçalayarak incelemeler yapıyorum. Şimdi sizlerin de gördüğünüz gibi, benim "şeytansı yaratığım"ın içinde, insan bedenine ait en ufak bir parça bulunmamaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Canlı ve cansız bedenler

Buraya değin size bedenin işleyiş düzeneğini anlattım. Hatırlayacağınız gibi, bu düzeneğin, saat kulesinin otomatlarını harekete geçiren temel ilkeden en ufak bir farkı yoktur. Şunu da eklemek istiyorum: Bedenin hareketinin ruhla en küçük bir ilgisi yoktur.

– *Kinesisin* ruha değin bir nitelik olmadığını mı ima etmeye çalışıyorsunuz?

İma etmiyorum, bunu kesin olarak iddia ediyorum. *Kinesisi* yöneten ruh değildir. Bu yanlışlık ölü bedenleri inceleyerek kolaylıkla anlaşılabilir. Bir kadavrayı incelediğinizde, basit bir yanılgıya düşerek ölümün, ruhun bedenden ayrılması sonucu meydana geldiğini düşünürsünüz. Bununla beraber, size, ısının ve hareketin yalnızca bedenden kaynaklandığını söyleyebilirim. Buna örnek olarak şu canavarı incelemeniz yeterli olacaktır, dedi gözlerini dekana dikerek ve aynı anda mahkeme salonunun dip tarafında bir hamamböceğini parçalarına ayır-

makla uğraşan kediyi gösterdi. Şu kedinin kuşkusuz bizlerden çok daha içgüdüsel olan hareketleri, bu hayvanın hareketlerini ısrarla ruhunun yönettiğini iddia etmeye çalışmadığınız sürece, *kinesisle* ruhun hiçbir ilintisi olmadığının iyi bir kanıtıdır, dedi kediyi göstererek ve gözlerini dekandan ayırmaksızın.

Dekan bu sözlere çok öfkelendi ancak karşıt bir düşünce ileri sürmeye kalkışmadı. Kimsenin sözlerine karşı çıkmadığını, en azından şöyle veya böyle düşüncelerinin aksini söylemeye yeltenmediğini gören anatomist konuşmasını sürdürdü:

Ruhun bedenden ayrılması yalnız ölüm halinde bedeni hareket ettiren organların çürümesiyle meydana gelir. Bu durumda beden ruhun yoksunluğu sonucunda değil, bazı organların ya da tümünün çürümesi nedeniyle ölür. Sizlere bedenin işleyişine değin bazı özellikleri anlattım, şimdi izniniz olursa biraz da ruhtan söz edeyim.

ALTINCI BÖLÜM

Ruhun tutkuları ve bedenin hareketleri

Size bedenden söz ettim, şimdi de bedenin içindeki ruhun ne olduğunu ortaya koymaya çalışacağım. *Kinesisin*, ruhun işlevlerinden biri olmadığını, yalnızca bedenle ilgili olduğunu söylemiştim. Şimdi biraz daha ileri giderek ruhu bedenden ayırmak için, hareket olgusuyla ilgili olan ve olmayan arasındaki ayrımı belirlememiz gerektiğini söyleyeceğim. Ruhun fizik konularla hiçbir ilgisi bulunmadığı, yalnızca metafizik konularla bağıntısı olduğu konusundaki düşüncelerimi paylaşıyorsanız, bu durumda hareketin, *kinesisin* de, yalnızca özdeğe değin fizik bir varoluş olduğunu kabullenmeniz gerekir. *Kinesis* bedenimizin hareketlerini yönetir. Beden ve ruhun özelliklerini birbirinden ayırmak için bedenin eylemlerini ruhun özdeksel olmayan işlevlerinin karşısına koyarsak, tutkularla kar-

şılaşırız. Ve istence bağlı diğer tüm duygular gibi, ben tutkunun da bedenle bir ilgisi bulunmadığını düşünüyorum. Bu tür duygular ruhta doğup, ruhta ölürler. Bedenle hiçbir ilgileri yoktur. Söylemek istediğim şudur: İstence bağlı duygular ruhla ilgilidirler ve edilgendirler, beden içinde aktif olarak kendilerini göstermezler. Bedenin bir organından çıkmazlar, herhangi bir organın eylemini de belirlemezler, yalnızca ruhtan doğarlar ve yalnızca ruhta değişim gösterirler. Bu ayrımı basit anlamıyla ele aldığımız eylemler ve tutkular arasında yapıyorum, ancak ruhtan doğan öyle tutkular vardır ki, bedenin hareketlerini de etkilerler. Bununla beraber, bu tür tutkuları eylemlerden ayrı tutmak gerekir, çünkü bedende belli başlı hareketleri meydana getirmekle birlikte, çıkış noktaları gene de ruhun kendisidir; örneğin ruh Tanrı'ya olan aşkını gösterme gereksinimi içine girdiği zaman, bunu dua yoluyla yapar. Bu durumda beden yalnızca ruhun kendini açığa vurması için gerekli olan bir araçtır ve bu eylem tümüyle ruh tarafından yönlendirilir. Aynı şekilde, bu işlemi tersine çevirdiğimizde, bedenden doğup gene bedende sonlanan eylemler de vardır, ancak eylemin oluşumunu engellemek için başlangıç ve bitiş noktaları arasında ruh devreye girer. Buna örnek olarak da insanları günah işlemeye sürükleyen eylemleri gösterebiliriz: Ruh bu tür eylemlerin doğuracağı sonuçlara karşı durur. Sözgelimi, cinsel organlar herhangi bir uyarıyla harekete geçtiği zaman, ruh etin günahlarını engellemek için araya girmek gereksinimini duyar. Ya da aynı şekilde kişi oruç tutarken sindirim organları karşı konulmaz bir biçimde bir şeyler yemek istediğinde, ruh devreye girerek tövbelinin yeme isteğini bastırır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Aşk ve günah

Bu söylediklerime ışık tutacak en güzel örnek aşk konusudur. İnsanları günah işlemeye sürükleyen duyguların, tutkular olduğu yolunda yaygın ve yanlış bir kanı vardır. Ademoğlunu bu günahı işlemeye iten eğilimin tutkularla en ufak bir ilgisi yoktur, bu tümüyle fiziksel eylemlerle ilgilidir, çünkü bu günah bedenden kaynaklanır. Bu şartlar altında ruhun niteliklerinden biri olan aşkla cinsel dürtüyü birbirinden ayırmamız gerekir. Aşk bir tutkudur, çünkü başlangıç ve bitiş noktaları ruhun kendi denetimindedir, cinsel dürtüler ise bedende başlar ve gene bedende sonlanır. Bu durumda hiçbir organ aşkı yaratmaz ya da yok etmez, ama cinsel dürtülerin çıkış ve dönüş noktalarının beden olduğu çok açık bir gerçektir. Bu arada insanoğlunun hissedebileceği en arı, temiz aşkın, Tanrı aşkı olduğu konusunda eminim benimle aynı düşünceleri paylaşırsınız.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Kadınların anatomisi erkeklerin törel değerleri

Bedenin işleyiş düzeneğine değin düşüncelerimi öğrendiniz, genel anlamıyla size ruhtan da sözettim, izniniz olursa şimdi de, uzun yıllar süren çalışmalarımın bir ürünü olan *De re anatomica* adlı kitabımı yazarken kalemime rehberlik eden önemli bir önermeyi açıklamak istiyorum. Bir keresinde şöyle demiştim: "Eğer etik erkeklerin davranış biçimlerini inceleyen bir bilim dalıysa, anatomi de kadınların davranış biçimlerini inceleyen bir bilim dalı olarak düşünülmelidir." Bu sözümü

açıklamak için, büyük Aristoteles'ten bazı alıntılar yapacağım. Büyük ustanın üremeye değin öğretisini hatırlayacaksınız. Aristoteles *Metafizik* adlı kitabında der ki; iki cinsin bedensel birleşmesi sonucunda üreme şöyle gerçekleşir: Doğacak olan varlığın kimliğini, özyapısını ve düşünsel yapısını erkeğin spermi belirler, kadınsa bu varlığa yalnızca özdeksel açıdan, yani bir beden kazandırarak katkıda bulunur. Ve büyük Aristoteles'in öğretisine göre meni özdeksel bir akışkan değildir, tümüyle metafiziktir. Ustaya göre, erkeğin spermi yaşamın özüdür, dünyaya gelecek olan varlığın karakteristik niteliklerini belirleyen ana güç spermdir. Erkek, menisinde yaşamsal soluğu taşır, bebeğin şekli, özyapısı, kimliği, hepsi erkeğin spermindedir, kısacası menideki sperm, özdeği yaşayan bir varlığa dönüştürür. Sonuç olarak özdeğe can veren erkektir. Sperm, yalnızca onu üreten kişinin ona verdiği devinimi taşır ve sperm, onu üreten kişinin biçimsel özelliklerinin karşılığı olan bir düşüncenin ortaya konmasıdır. Ancak bu durum, erkeğin sperme özdeksel olarak bir şeyler aktarmasını gerektirmez. Ülküsel koşullar altında, doğacak olan varlık bütünüyle babanın kimliğini alacaktır: "Sperm, eylemiyle devinim kazanan bir *organondur*(*). Sperm dölütün oluşumu sırasında onun bir parçasını oluşturmaz." Tıpkı tahtayla uğraşan doğramacının kendisinden bir özdek parçacığının ürettiği nesneye geçmemesi gibi, ana rahmindeki oğulcuğun bileşiminde de sperm parçacığı işin içine girmez; benzer şekilde müzik çalgı değildir, çalgı da müzik sayılamaz. Ancak ezgi, onu yazan kişiden çıkan düşüncelerle özdeştir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Kadınlarda ruhun yoksunluğu

(*) Aristoteles, Metafizik, VII, 9,1034b

Sizlere açıklamaya çalıştığım şey şudur, büyük Aristoteles'in bu yargısından mantıksal bir sonuç çıkaracak olursak, kadınlarda bir ruh bulunduğunu varsaymak için ortada hiçbir neden bulunmadığını görürüz.

Anatomistin yaptığı bu son yorum salonda gittikçe yayılan bir uğultunun başlamasına neden oldu. Bazı kişilerin onaylarcasına başlarını salladıkları, hekimler kurulu üyelerinin bile isteksizce de olsa, anatomistin düşüncesine katıldıkları açıkça görülüyordu.

– Lanet! diye bağırdı dekan ayağa kalkarak. Şeytandan başka kim bu sözleri söyleyebilir, diyerek sürdürmekteydi konuşmasını. Ancak, salondaki hiç kimsenin kendisini desteklemediğini ayrımsadı. Kadınları savunan bir konuşma yapmak zorunda kalacağı asla aklına gelmemişti. Aslında karşı cinse karşı en ufak olumlu bir duygu beslemiyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse dekan kadınlardan iğreniyordu. Mateo Kolomb da bu gerçeği biliyordu. Dekan, anatomistin bu son sözlerini nasıl cevaplayacağını sabırsızlıkla bekleyerek uzunca bir süre sessizliğini korudu. Mateo Kolomb bu sessizliği çok iyi değerlendirdi.

– Kutsal bakire adına saygısızlık ediyorsunuz, dedi. Aklına gelen yanıtlanması en güç sözcükler bunlar oldu.

İnsanoğluna yasaklanmış olan mucizeyi sizlere anımsatmama izin verin. Aziz Meryem'in lekelenmemiş gebeliği, Tanrı'nın O'na bağışladığı bir mucizeydi. Ama bütün kadınların, Aziz Meryem gibi gebe kaldıklarını öne sürebilir misiniz? Ekselansları, hem kutsal bakiremizin hem de Tanrı'nın oğlunun eşsiz olduğunu bilirler. Tanrı'nın Oğlu bu topraklarda bedenlendiyse, bu bedeni ona Aziz Meryem vermiştir. Kutsal Bakire'ye sunulan mucizeden söz etmediğimi anlamışsınızdır. Ancak Havva örneğini siz de bilirsiniz. Aziz Meryem'e olan bağlılığınızın aynısını Havva'ya da gösterebilir misiniz? Ekselansları, Tanrı'nın Havva'yı ve onunla birlikte kuşaklar boyunca tüm kadınları cezalandırdığını da bilirler. Kutsal Meryem'den

sonra doğum yapan tüm kadınlar acılı doğumlar gerçekleştirdiler. Aziz Meryem'i, Havva'nın işlediği günahtan dolayı cezalandırılanlarla karıştırmamanız gerekir. Gregorius Magnus gibi ben de sizlere sorarım: "Kadın denen yaratık, etin istenci değildir de nedir?"

ONUNCU BÖLÜM

Kadınların anlaşılmaz davranış biçimleri

Sizlere ruha değin söylediğim herşey erkekleri ilgilendirir, kadınlarla hiçbir ilgisi yoktur. Bu nedenle törel yollardan kadınların anlaşılmaz davranışlarını açıklamaya çalışırsak hiçbir sonuç elde edemeyiz, çünkü kadınların ruhu yoktur. İşte bunun için size, kadın davranışlarını kavramanın tek yolunun anatomi aracılığıyla olabileceğini söyledim. Bu söylediklerimden en ufak bir kuşkuya kapılmıyorum, çünkü uzun araştırmalarım sonucunda kadın anatomisinde, erkeklerdeki ruhun işlevine benzer özellikler gösteren bir organın varlığını keşfettim. Bu özellikler kolaylıkla tutku olarak adlandırdığım duyguyla karıştırılabilir. Sizlere söylemek istediğim kadınlarda bu türden tutkuların bulunmadığıdır, yalnızca başlangıç ve bitiş noktası kendi bedenleri olan eylemler vardır. Kadınların davranış biçimini yöneten istençler bedenden başka hiçbir yerde ortaya çıkmazlar, daha kesin olarak belirlemek gerekirse, bu istençler sizlere sözünü ettiğim organla ilgilidir. Bazı metafizikçiler ve anatomistler ruhun, kadın bedeninin hangi bölgesinde bulunabileceğini araştırmışlardır. Ben size ruhun bedende bulunmadığını söylüyorum, ruh bedenin etrafında bir melek gibi kanat çırpmaktadır. Kadınlara gelince, onlarda da erkeklerinkine benzer bir ruh arayacak olursanız, onu ancak şeytanın evi olan kadın bedeninin içinde bulabilirsiniz. Evet şeytanın evi kadın bedeninin içinde, tam olarak size şimdi sö-

zünü edeceğim organın bulunduğu yerdedir. Eğer bu organın işleyişini açıklayabilirsek, en sonunda kadınların anlaşılmaz davranışlarının nedenlerini açıklamayı da başarabiliriz.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Amor Veneris *adını verdiğim dişil bir organın eril ruhla karşılaştırılması*

Sizlere söylemeye çalıştığım, kadın bedeninde, erkeklerdeki ruhun işlevlerine benzer özellikleri olan bir organın var olduğudur. Ancak bu organın doğası, ruhunkinden tümüyle farklıdır, çünkü bedenle bağıntılıdır.

Temel olarak bu organ kadınların cinsel hazlarını yönetir. Rahim ağzı olarak adlandırılan, dölyatağı ağzına çok yakın bir yerden çıkan bu çıkıntı, cinsel haz almaya yönelik tüm eylemlerin kaynağıdır. Cinsel yakınlaşma sırasında yalnızca erkeğin penisiyle güçlü bir şekilde uyarıldığında değil, aynı zamanda parmakla okşandığında da, kadın istemese bile, alınan haz sonucunda organdan gelen meni(*) hava akımından daha büyük bir hızla akmaya başlıyor. Kadınlar şiddetli cinsel arzu hissederek çılgınca heyecanlandıkları ve zevk alma isteğiyle bir erkeği arzuladıkları sırada dölyatağı ağzına yakın bu bölge okşanırsa, organın biraz daha sertleştiği ve büyüdüğü görülür ve bir tür penise benzer. Konuşmamın bu bölümüne daha sonra döneceğim. Benden önce hiç kimse bu çıkıntının ve işlevinin ayrımına varmadığına göre, tarafımdan keşfedilen şeyleri adlandırmama izin verilirse, bu buluşuma *Amor Veneris*(**) denmesini istiyorum.

Kadının tüm eylemlerinin ve erkeklerin tutkularına benze-

(*) Akma olayından bu şekilde söz edilmektedir.

(**) "Amor Veneris, vel Dulcedo Apeleteur." Mate Kolomb, *De Re Anatomica* adlı yapıtında, keşfettiği organdan bu şekilde söz etmektedir.

tilebilecek tüm davranış biçimlerinin bu organdan kaynaklandığını kesin olarak söyleyebilirim. Kadının *Amor Veneris*'tarafından yönetildiğini söylemeye çalışıyorum. En soylusundan en bayağısına, en saygıdeğer ve onurlusundan, en aşağılık olanına değin, tüm dişil eylemlerin kaynağı size sözünü ettiğim organdır. Önüne gelenle yatıp kalkan bir fahişeden en sadık ve soylu eşe, en dindar ve kendini Tanrı'ya adamış kadından büyücülük yapanına değin, tüm kadınlar, hiç ayrılıksız, bu anatomik bölgenin egemenliği altındadırlar.

ONİKİNCİ BÖLÜM

Kadınlarda kolay yıkılan törel değerler

Şimdi sizlere bu organın işleyişini ve her kadında nasıl ve neden değişik davranış biçimleri doğurduğunu açıklayacağım. Savunmamın kadınlara karşıt bir içeriği olduğunu düşünüyorsanız yanılıyorsunuz, çünkü erkek, ruhundan aldığı güçle kendi özgür istenciyle davranabiliyor, ama kadın davranışlarının efendisi değil, olsa olsa *Amor Veneris*'in arzularının bir kölesi. Daha ileride de ele alacağım gibi, ben kadının törel değerlerinin zayıflığını bu konuyla ilintili buluyorum.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Eril meni neden metafizik bir niteliğe sahiptir ve neden kendiliğinden harekete geçer

Kinetik akışkanlarla ilgili kuramımı açıklamıştım. Bu akışkanlar istence bağlı duygular gibi harekete geçerler, yani bedensel eylemleri yöneterek bozulmamasını, sağlıklı kalmasını sağlarlar. Beslenme ve boşaltım gibi temel eylemler de aynı iş-

levi görür. Daha önce de söylediğim gibi, bir ruh tarafından yönetilen bedende, günah dolu davranışlar kendi kaynağından, yani bedenin yönlendirdiğinden bütünüyle değişik bir yol izler. Şimdi size bu *kinetik akışkanların* izlediği yoldan ve sonuçlarından söz edeceğim. Beyinde üretilen bu akışkanlar doğal olarak bedeni zehirlememek için dışarı atılmalıdırlar. Bu akışkanların bedende değişmeyen ve belirli bir ölçüde bulunduğunu keşfettim. Bedenin aşırı doyma noktasına gelmemesi için bu akışkanları dışarı atmasının en sık rastlanan yolu da buharlaşmayla oluyor. Buna benzer herhangi bir bedensel harekette, diyerek birkaç kez kolunu oynattı anatomist. Gerilmesini veya serbest kalmasını sağlamak için kaslara geçen akışkan, bu hareketin meydana getirdiği ısı nedeniyle eylem gerçekleştirilirken buharlaşır. En basit eylemlerde durum böyledir; bununla birlikte daha karmaşık olan eylemlerde, işin içine ruh karıştığı zaman, biraz anlaşılması ve açıklanması biraz güç bir hal alır. Şiddetli cinsel arzu anında birleşme isteği ortaya çıkınca, beden size anlattığım şekilde cinsel organlara doğru harekete geçen bu *kinetik akışkanlardan* bol miktarda üretmeye başlar. Beden içinde meydana gelen bu hareket damarların ve kasların genişlemesine neden olur, böylece penise kan dolar ve onu sertleştirir. Aristoteles'in söylemiş olduğu gibi meni, her ne kadar penisten dışarı çıkmak için bir özdeğe gereksinim duyarsa da, metafizik niteliğe sahiptir. Görebildiğimiz kadarıyla bu özdek en arı haldeki *kinetik akışkandır*. Meninin bir volkandan fışkıran lav gibi bu denli büyük bir enerjiyle fışkırmasını başka şekilde açıklamamıza olanak yoktur. Meninin işlevi yalnızca tinlere yol göstermek değil, aynı zamanda bedeni cinsel birleşme arzusuyla üretilen tüm *kinetik akışkanlardan* arındırmaktır. Bu akışkanlar bedenden dışarı atılamazlarsa, zehirlenmeye ve ağır hastalıklara neden olurlar. Şimdi, eylem ruhun istenciyle tamamlanamadan yarım kaldığında, bu akışkanlar ne olur?

Ruh ve cinsel istek

Gözlemleyebildiğim kadarıyla bu düzenekte erkeğin cinsel isteği, görme veya dokunma organları baştan çıkarıcı ve günah işlemeye sürükleyici etkiye sahip bir dış etken tarafından uyarıldığında ortaya çıkıyor, bu da bir kadın veya onu simgeleyen bir şey oluyor (güzel bir kadın resminin de aynı etkiyi yaptığını kolaylıkla kanıtlayabiliriz). Bedenin en dış bölümünde yer alan sinirlerde (örneğin gözlerde) açıkça görülen bu heyecan, kaslarda toplanmış bulunan *kinetik akışkanları* serbest bırakır ve bu akışkanlar bir haberci gibi beyine doğru harekete geçerler. Beyinde daha fazla miktarda *kinetik akışkan* üretilir ve bu akışkanlar da, size daha önce söylediğim gibi, penisin dolarak genişlemesini ve cinsel birleşme için gereken tüm kasların harekete geçmesini sağlamak için cinsel organlara doğru akmaya başlarlar. Bu akışkanların büyük bir bölümü meniye dönüşerek erbezlerinde ve peniste toplanır. İşte ruh tam bu noktada devreye girerek bedenin eylemine engel olur. Ama daha önce de söylediğim gibi meni metafizik niteliğe sahip olduğundan, hacminin büyük bir kısmını katıksız tinler oluşturur. Eğer meniyi, akmaya başladıktan bir süre sonra incelerseniz, hacminin gözle görülür bir şekilde eski yoğunluğunun onda birine düştüğünü göreceksiniz. Bunun nedeni menide bulunan tinlerin ruha geri dönmeleridir. Bu durumda ruh insanı günaha sürükleyen eylemleri engellediğinde, bedensel olan bu eylemleri ruhsal tutkulara dönüştürür. Baştan çıkarılmayı engellemek için Tanrı'ya aşkla yakardığımızda, cinsel arzunun tümüyle sönmesini ve önceden spermle dolu olan penisin sertleşmeden önceki haline dönmesini başka nasıl açıklayabiliriz? Eğer bir bağırsağı tümüyle şişene değin suyla doldurursanız, suyu boşaltmadığınız veya basınçla patlamadığı sürece küçülmesi olanaklı değildir. Ama penisle ilgi-

li böyle bir durum söz konusu değil, çünkü ruhun yardımıyla meni akıp gitmeden ve başlamış olduğu günah dolu eylemini tamamlayamadan ilk haline dönebilir. Meninin metafizik bu niteliğe sahip olduğu açıkça görülebiliyor, çünkü bedenden dışarı atılma zorunluluğu olmayan tek sıvı menidir. Boşaltım ve üriner sistemlerinin eylemlerini uzunca bir zaman ertelemek olanaklı değil, ama meninin üretildikten sonra zorunlu olarak bedenden dışarı atılması gerekmiyor. Bunun nedeni de, meninin özünü oluşturan tinlerin ruhtan gelmesidir ve ruh onların özgür olmasına izin vermediğinde yeniden ona geri dönmeleridir. Baştan çıkarılmaya eğilimli olmaktan utanmamalıyız; tam tersine, kendimizi bu tür durumların oluşumundan alıkoyabildiğimiz ölçüde ruhumuzun tutkuları büyüyecek ve çoğalacaktır.

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

Kadınlarda cinsel arzular ve ruhun bir yol göstericiden yoksunluğu

Şimdi gelelim kadına, bir kadın cinsel olarak heyecanlandığı ve bir erkekle cinsel ilişkiye girmek istediği zaman bedeninde ne gibi değişimler oluyor? Kadınlarda, bu tür eylemlerde üretilen sperm sıvısını ruhun tutkularına dönüştüren bir ruh bulunmuyor. Kadından gelen meni, erkeğinkine göre çok daha kalın, koyu ve yoğun bir sıvı, çünkü taneciklerinin ortasında erkeklerinkinde olduğu gibi tinler yok, yani kadınların menisi katışıksız *kinetik akışkanlar*. Kadında cinsel arzunun gelişimi erkekte olduğundan daha farklı. Size söylediğim gibi bu işlem erkekte, günaha sürükleyici bir dış etken, örneğin bir kadın tarafından uyarılan duyu organlarında başlıyor. Bu durumda erkek baştan çıkartılan, bunun tam tersi kadın da, baştan çıkartan oluyor. Bir şey hem kendisi hem de karşıtı olama-

yacağına göre, baştan çıkartılan aynı anda baştan çıkartan olamaz. Söylemeye çalıştığım, kadınlarda cinsel arzuların ortaya çıkması ve gelişmesi, duyu organlarının bir erkek görüntüsü tarafından uyarılmasına bağlı değildir, bu içten gelen ve kendiliğinden ortaya çıkan bir dürtüdür. Kaynağı da kadının bedenidir, daha kesin olarak belirlemek gerekirse, size sözünü ettiğim organdır. Kadın her zaman günahın nesnesi olmuştur. Size anatomik terimleriyle açıklamaya çalıştığım konu, törel terimler açısından da bize yabancı sayılmaz: İşte baştan çıkartmanın nesnesi durumunda olan Havva örneği karşınızda duruyor, bu günahın öznesi de Adem. Ama bu son söylediklerime daha sonra değineceğim. İzninizle konuşmamı, kadınlardaki cinsel arzuların kaynağını ve hedefini açıklayarak sürdüreyim. Kadınlarda içten gelen ve kendiliğinden ortaya çıkan cinsel itkinin kaynağı *Amor Veneris*'tir. *Amor Veneris, kinetik akışkanları* beyine gönderir ve bu akışkanlar yoluyla isteklerini iletir. Bunun üzerine beyin büyük miktarda yeni akışkanlar üretmeye koyulur ve bunları, cinsel birleşme sırasında çalışan tüm kaslara doğru serbest bırakarak, baştan çıkartma düzeneğini harekete geçirir. Bir kadının bir erkekle cinsel birleşmeyi arzulaması işte böyle başlar. Şimdi, kadında bu itkiler üzerinde egemenlik kuracak bir ruh bulunmadığına göre, günahın hedeflediği sona ulaşması ancak kadın erkeği baştan çıkartmayı başarabilirse gerçekleşir. Denilebilir ki, kadında etin istenci etkindir, erkekte ise ruhun istenci etkindir. Birinin veya diğerinin kazanması durumunda, günah ya işlenir ya da işlenmez. Şimdi ikinci olasılık üzerinde duralım: Erkeğin ruhunun istenci baskın çıkar ve kadın günaha yönelik eylemini gerçekleştiremezse, bedeninde ne gibi değişimler olur? Daha önce de açıkladığım gibi, erkeğin menisindeki tinler, bedenin *kinetik akışkanlarının* hacmini düzenleyerek ve belli bir oranda koruyarak ruha geri dönerler. Peki, kadının menisi üretildikten sonra boşalacak bir yer bulamazsa ya da ruhun tutkularına dönüştürülemezse ne olur?

ONALTINCI BÖLÜM

Kadınlarda kinetik akışkanların *birikimi*

İlk göze çarpan *Amor Veneris*'in boyutunun belirgin biçimde büyümesidir, çünkü bütün akışkanlar orada toplanır. Gözlemlediğim bazı olaylarda, bu küçük çıkıntının bir çocuğun penisinin boyutlarına ulaştığını gördüm. Sonuç olarak bu sıvılar beden içinde daha fazla tutulamadığında, bedenin dışına değil, içine doğru harekete geçiyorlar, bu da kadınlarda çok yaygın olarak görülen her türlü kötülüğün ortaya çıkmasına neden oluyor. Çoğu kez *kinetik akışkanların* bedende birikmesi ve dışarıya atılamamasıyla ortaya çıkan hastalıklar bedene şeytanın girmesiyle karıştırılıyor. Gerçekten de eğer şeytan kadın bedeninde kendine bir ev ararsa, bu *Amor Veneris*'ten başka bir bölgede olamaz. Eski Yunanlar bütün kötülüklerin kaynağının dölyatağı olduğuna inanırlardı; bense tüm hastalıkların, buluşunu yaptığım organdan kaynaklandığına eminim. Şimdi, kadınlardaki cinsel isteklilik içten gelen ve kendiliğinden oluşan bir dürtüyse, kendi kendinize şu soruyu sormanız gerekir: Nasıl oluyor da bazı kadınlar çirkin, ya da ihtiyar olmamalarına rağmen bir erkek üzerinde baştan çıkartıcı duygular uyandıramıyorlar ya da cinsel birleşme arzusu duymuyorlar, bunun tam tersine, son derece iyi huylu ve dindar olabiliyor, daha da ötesi, eril anlamıyla söylemek gerekirse lekelenmemiş, saf bir aşkla kendilerini adayabiliyorlar. Bunun çeşitli nedenleri var.

ONYEDİNCİ BÖLÜM

Bazı kadınlar neden iyi yüreklidirler ve günah işlemeye eğilim göstermezler

En sık rastlanan neden bakireliktir. Hiç geyik eti yemediy-

senız, bunu hiçbir zaman arzulamazsınız. *Amor Veneris* etkisini, kızlık zarı yırtıldıktan sonra göstermeye başlar. Bakireliğin yitirilmesinin cinsel birleşme arzusunun bir sonucu olduğuna yaygın biçimde inanılır. Ben ikincisinin, birincisinin sonucu olduğunu öne sürüyorum.

– İçine düştüğünüz karşıtlamı göstermeme izin verin, diyerek araya girdi dekan. Söylediğiniz gibi kadın günahın nesnesi ise ve bu günahın öznesi de erkekse ve gene sizin sözcüklerinizle söylüyorum, kadında içten gelen ve kendiliğinden ortaya çıkan bir dürtü olan cinsel isteklilik erkeğin iştahını kabartıyorsa, söylediğiniz gibi şu *Amor Veneris*'iniz kızlık zarı yırtılmadığı sürece aşağılık etkisini göstermediğine ve bakire kadın da hiçbir cinsel arzu hissetmediğine göre, onu, erdemlerini yitirmeye iten neden ne olabilir?

Ekselansları beni acele ettiriyorlar. Ben de tam bu konuya gelmek üzereydim. Aslında bakire kadının, erdemlerinden vazgeçmesi için hiçbir neden görünmüyor, çünkü kızlık zarı yırtılmadığı sürece *Amor Veneris* etkili olamıyor. Kendi adıma, kocaya sunulan bakire kadının erkeğin şehvetinin kurbanı olduğunu düşünüyorum, çünkü erkek kadını cinsel birleşmeye itiyor. Şimdi ekselanslarının karşı çıktığı noktaya değineceğim. Daha önce söylediğim gibi, erkeklerde cinsel istek, duyu organları dış ve şehvetli bir nesneyle uyarıldığında ortaya çıkar, bu uyarıcı da erkeği baştan çıkartan ve günah işlemek için ayartan, cinsel coşkuları zincirlerinden boşanmış bir kadındır. Aynı zamanda bugüne değin hiç geyik eti yememiş birinin yeme isteği duyamayacağını söylemiştim. Bakire kadını erdemlerini kaybetmeye iten neden cinsel birleşme arzusu değildir, içten gelen ve kendiliğinden ortaya çıkan başka bir arzudur; annelik duygusundan söz ediyorum.

Gebelik sırasında bedenin bol miktarda *kinetik akışkanlar* üretme gereksinimi doğar, bu akışkanların üretilmesi, hem doğum sırasında ortaya çıkan fazla miktardaki kas hareketlerini çözmek, hem de bebeğe gerekli olan belli miktardaki sıvı-

yı sağlamak için gereklidir. Aristoteles'in gebeliğe değin düşüncelerini ne şekilde açıkladığından söz etmiştim: Erkek bebeğe bir ruh verir, kadın da bir özdek verir.

Kadın için erdemliliğin iki yolu vardır: bakirelik ve annelik; kötülüğün de iki yolu vardır: Günah ve hastalık.

Erkek kendi hür istenciyle günah işlemekten kurtulunca, kadını da günah işlemekten kurtarmış olur; kadını erdemlilik yoluna sokması gereken kişi erkektir.

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM

Kutsal kitaplarda yazıldığı gibi kadın cinsinin yaradılışının anatomik göstergesi neden Amor Veneris'tir

İzninizle şimdi size *Amor Veneris*'in diğer anatomik özelliklerinden söz edeceğim. Size bu organın şeklini, işlevini ve kadın davranışları üzerindeki etkilerini anlattım. Bu kurulun değerli üyeleri kuşkusuz sözlerimin kutsal kitaplarda yazılı olanlardan en ufak şekilde sapmadığını, tam tersine yüce yapıtın gizlerini anlamaktan ve böylelikle yaratıcıyı övmek ve O'na hayranlık duymaktan başka bir amaç gütmediğimi ayrımsamışlardır. Araştırmalarımı sürdürürken, kutsal İnciller'de yazılı olan başka bir anatomik gerçeğin ayrımına vardım. Kadının yaradılışından söz ediyorum. İnsan anatomisi özyapısı gereği bir kitap gibidir, doğru şekilde okumayı bilirseniz, hayranlıkla İncil'i okuduğunuzu görürsünüz. Size kesin olarak söylüyorum, *Amor Veneris*, yaradılışın yirmi ikinci ve yirmi üçüncü ayetlerindeki Tanrı sözünün mutlak kanıtıdır. Size sözünü ettiğim organ kadın soyunun kökeninin anatomik belirtisidir; *Amor Veneris*'in sahip olduğu eril şekil, kutsal kitapların da doğruladığı gibi, kadının, erkeğin kaburga kemiğinden yaratıldığınının kanıtıdır.

Erkeğin cinsel organının Amor Veneris'*le karşılaştırılması*

Keşfetme onuruna eriştiğim organın şekil olarak bir penise benzediğini ve tıpkı onun gibi dikleştiğini ve küçüldüğünü söylediğimde, gözlerinizde dehşetle dolu bir ifade gördüm. Gerçekten de *Amor Veneris* aynen bir penis gibi tepki verir. Ama kuşkusuz ikisi kesinlikle aynı şey değildir. En temel farklılık, anatomik olmaktan çok fizyolojik ayrımdır. Penis bir aracı, bir araç, *Amor Veneris* ise bir nedendir. Söylemeye çalıştığım şu: Penisin büyümesi veya küçülmesi, size daha önce de söylediğim gibi, bedende ve ruhta meydana gelen değişimlere bağlıdır, *Amor Veneris*'e gelince, kadınların tüm eylemleri bu organdan kaynaklanır. Bir başka anatomist, büyük Leonardo da Vinci penisin kendine ait bir yaşamı olduğunu, erkekten bağımsız olarak onun ruh ve akılla donatılmış bir hayvan olduğunu ve kendi istencine göre hareket ettiğini öne sürmüştü. Bir erkek onu heyecanlandırmak istese bile onun her zaman boyun eğmeyeceğini, yalnızca kendi isteğiyle harekete geçeceğini, ne erkeğin yetkisiyle ne de isteğiyle davranmayacağını, erkek uykuda da, uyanık da olsa, penisin sonuçta kendi hoşuna gideni yaptığını söylemişti. Gerçekten de bu görüş zaman zaman doğruluk kazanıyor. Gene de bunun yalnızca görünüşte böyle olduğunu söyleyeceğim. Penis hiçbir uyarıcı neden olmaksızın, yani şehvet uyandıran bir dış nesnenin etkisi olmadan, zamansız olarak büyüyüp dikleştiğinde, bunun Leonardo da Vinci'nin açıkladığından daha farklı bir nedeni var. Hiçbir neden olmaksızın penisin büyümesi, belli bir amaç için harekete geçen *kinetik akışkanların* yönünü şaşırmasından başka bir nedene bağlanamaz. Bu amaç, tıpkı bir iş yapmaya hazırlanıp da beklenmedik bir nedenle onu gerçekleştiremediğimizde veya sonlandıramadığımızda olduğu gibi bir

nedenle kesilebilir veya ertelenebilir. Bu işin büyüklüğüne ve önem derecesine göre, beden bu işle yüzleşmek için kaslara belli miktarda *kinetik akışkan* göndererek onları gerekli şekilde hazırlar. Bu düzeneğe göre, eğer beden bazı eylemleri sonlandırmaktan yoksun kılınırsa, bir şekilde bu akışkanlardan kurtulması zorunlu hale gelir. Bu iki olguyu bir neden sonuç ilişkisine dayandırmak hiç de zor değil; penis kendiliğinden sertleştiğinde bunun, yapmaya hazırlandığımız bir işi erteledikten sonra ortaya çıkan bir durum olduğunu kanıtlamak çok kolay. Bedenin kendisini bu akışkanlardan kurtarması da çok kolay. Böyle bir durumda peniste meni üretilmediğinden, bu akışkanlar doğal yollarından saparak penise yönlendikleri gibi, oradan da farklı kaslara doğru harekete geçebilirler. Fazla miktarda sıvı salgılanmasını gerektirecek bir iş yaptığımızda da, buharlaşma yoluyla bedenden dışarı atılırlar. Bir erkek günah işlemeye karar verdiğinde bunun karşılığını önceden ödemiş olsa bile, penis onunla işbirliği yapmaktan kaçınabilir. Bunun nedenlerini size daha önce anlatmıştım. Bazı belirli durumlarda, ruhumuz kendini bizim istencimizden soyutlar ve bedenimizi kendi tarafına çekerek bizden uzaklaşır. Böyle durumlarda ruhun bedenimiz üzerinde ne gibi amaçlar güttüğünü bilemeyiz(*).

Büyük Leonardo'nun erkeklerin cinsel organına değin söylediği herşey çok daha güçlü nedenlerle *Amor Veneris*'e uyarlanabilir. *Amor Veneris*'in de kendine ait bir yaşamı, istenci ve aklı vardır, aynı zamanda sahip olduğu bu yaşam, istenç ve akıl, bu organın etrafını çevreleyen varlığın da davranışlarını yönlendirir(**). Kadınların istenci ve aklı bu bağlamda düşünülmelidir: *Amor Veneris* bağlamında.

(*) Mateo Kolomb bu açıklamasıyla kurmuş olduğu tüm ikilikleri -beden/ruh, dişil/eril, günah/erdem- yıkıyor ve istenci ruh ve bedenden ayrı kılan üçüncü bir öğeyi devreye sokuyor. Ancak Mateo Kolomb, bu anlaşılmaması güç iddiasını temellendirecek öğeler göstermekten yoksundur.

(**) Mateo Kolomb bu kuramını kadına değin yaptığı şu açıklama üzerine temellendirir: *Amor Veneris*'i çevreleyen tüm et parçaları

Erkek kadına, ruhunun bedenine davrandığı gibi davranmalıdır, çünkü erkeğin bedeni dişil, ruhu erildir.

Savunmamı bitirirken, sözlerimin tümünün kesinlikle haklı gerekçelere dayandığını ve bir tekinin bile kutsal kitaplarda yazılı olan gerçeklerden en ufak şekilde sapmadığını söylemek istiyorum. Dileğim, adaletin yerini bulmasıdır.

Karar

Mucize

I

Hekimler kurulunun üyeleri tarafından daha başlangıçta suçlu bulunanların, Engizisyon Mahkemesi'nin vereceği kararı değiştirmesi çok güçtü. Buna rağmen Mateo Kolomb'un şansı bir mucize sonucu değişecekti.

Kurul üyelerinin karar vereceği ve anatomiste hüküm giydireceği gün, Padova'ya Roma'dan bir haberci geldi. Haberci kurul başkanına yazılmış bir mektup getirmişti. Kardinal Caraffa mektubu defalarca okudu ve sanki ayaklarının altındaki toprak kayıp gidiyormuş duygusuna kapıldı. Mektup Papa III. Paul'ün imzasını taşıyordu. Yetmiş yaşındaki Papa'nın sağlığı büyük bir hızla bozuluyordu ve Mateo Kolomb'un özel hizmetine başvuruyordu. Anatomistin Roma'daki ünü kuşkusuz azizlik derecesinde olan birinin ünü değil, bunun tam aksiydi. Ama Mateo Kolomb'un, saygınlığına gölge düşürmeye çalışanlar sayesinde Avrupa'nın en tanınmış hekimlerinden biri haline geldiği de su götürmez bir gerçekti. Papa'nın en yakınında olan kişiler, bunun yerinde bir karar olmadığını söyleyerek

onu vazgeçirmeye çalıştılarsa da, Alejandro Farnese geriye kalan kısa yaşamında son bir güçle hasta yatağından kendi sağlığı hakkında karar verecek denli direngendi. Kendi istencini kabul ettirecek denli de korkutucuydu. Bu şartlar altında Kardinal Caraffa'nın başkanlık ettiği kurulun üyeleri alelacele suçlunun lehinde bir karar vermek zorunda kaldılar. Piskoposlar kurulunun kararı anatomisti suçsuz kılıyordu, ancak yazdığı kitap için aynı karar alınmadı. Mateo Kolomb'un masum olduğu açıklandı, hekimler de davayı engizisyona götürmemeye karar verdiler. Bununla birlikte kurul üyeleri, dekanın *De re anatomica* üzerinde uyguladığı sıkıdenetimi sürdürme kararı aldılar. Her iki tarafı da memnun etmekten uzak, Hz. Süleyman'ın kararlarına benzer, bilgece bir karar alındı, ama bu karar tarafları hem düş kırıklığına uğrattı hem de şaşırttı. Piskoposlar bile şaşırmıştı.

Hekimlerin düşüncesi suçluyu, her davada olduğu gibi ve doğal eğilim olarak, dekan tarafından en uygun cezalandırma yöntemi olarak düşünülen ateşin ışıklı yolunda yürütmekti. Kurul üyeleri, dekanın hekimler üzerindeki etkisini de dikkate alarak, anatomist kendisini savunmak için bir tek sözcük bile söyleyemeden, onun hakkındaki hüküm kararını vermişti. Anatomist için düşünülen karar son derece de acımasızdı. Kararın bu denli sert olması, anatomistin açıklamalarının şeytanca bulunmasından kaynaklanmıyordu; bunun tam aksine, Mateo Kolomb'un buluşu hekimler açısından gerçek bir keşif niteliğindeydi; sonuç olarak *Amor Veneris* kilise açısından da en büyük ve kuşkusuz en karanlık bilinmeze açıklama getiriyordu: Kadının gizemine. Ancak sorun yalnızca keşfin içeriği değildi, buluşçusu da en az o denli önemliydi. Böyle bir buluşun ortalığa yayılması bir felakete dönüşebilirdi. Eğer anatomistin açıklamaları doğruysa, *Amor Veneris* uçarı kadın istenci üzerinde gerçek bir egemenlik sağlayabilirdi. Kuşkusuz bu buluşun herkes tarafından bilinmesi, çok büyük zararlara yol açardı. Mateo Kolomb'un buluşu, kilise düşmanlarının eline

geçerse ne olacaktı? Şeytanın yandaşları, günahın dişi nesnesini ellerine geçirirlerse, Hıristiyanlık hangi felaketlere sürüklenmezdi ki? Daha da kötüsü, Havva'nın kızları iki bacaklarının arasında cennet ve cehennemin anahtarını taşıdıklarını anlarlarsa neler olurdu? Bu buluşun ardında yatan mantık şuydu: *Amor Veneris* kadın istencini yöneten organsa, tıp bilimi bu şehvet organının üzerinde egemenlik kurabilir ve gücünü gösterebilirdi. Sonuç olarak bu organı yöneten, kadın istencini yönetebilirdi. Şimdi gelelim *Amor Veneris* üzerinde nasıl egemenlik kurulabileceği konusuna. Bunun yolu tıp biliminin, hatta cerrahinin bilge yöntemlerini kullanmaktan geçiyordu. Dokunmayı bilmekten. Kesmeyi bilmekten.

Kuşkusuz, *De re anatomica*'nın bekleyebileceği en iyi yazgı, kilisenin büyük bir gayretle sakladığı bir sır olarak kalmak ve *Indices librorum prohibitorum*'daki yerini almak olacaktı. Ama, yeminli ifade vermiş olmasına rağmen, Mateo Kolomb'un bu sırrı saklayacağına güvenebilirler miydi? Öte yandan anatomistin, *Amor Veneris* olarak adlandırdığı buluşunu kendi çıkarları için kullanmayacağına inanabilirler miydi? Gene de bu buluş, Kilise açısından tehlikeli ve yönetilmesi güç insan sürüsünü erdemlilik ve azizlik yoluna sokmak için kutsal bir çare olarak düşünülebilirdi, hele de şeytanın kadının bedenindeki konutu sökülüp atılabilirse. Eğer günahın sorumlusu olan bu organsa, o zaman kadınlar doğdukları anda bu şehvetli *Amor Veneris*'ten kurtarılamazlar mıydı? Yahudiler de sünnet derilerini kesmiyorlar mıydı? Kuşkusuz bunu yapmak için geçerli nedenleri vardı. Ama bu da kuramsal düşünceden öte geçmiyordu. Önemli olan, ne yolla olursa olsun bir an önce bu konunun kulaktan kulağa dolaşmasını önlemekti. Bu şartlar altında kurul üyeleri, gerektiğinde Engizisyon Mahkemesi'nin yolunu açacak bir karara vardılar.

Anatomistin yapıtı kuşkusuz onunla aynı sonu paylaşmayacaktı. *De re anatomica*, 1543'te Papa III. Paul tarafından uygulanmaya başlanan sıkıdenetimin karanlık listesinde, *Indices*

librorum prohibitorum'daki yerini almıştı. Anatomist buluşunu yalanlayacağı konusunda yemin etmişti. Mateo Kolomb'un yaşamını sürdürebilmesinin tek yolu buydu.

Roma'dan gelen mektup Kardinal Caraffa'nın eline ulaştığı gün, 7 Kasım 1558'de, hekimler kurulu kararlarını açıkladılar. Bu karar özellikle bir kişinin okuması için kaleme alınmıştı.

Görüş

I

Hekimler kurulu tarafından Padova Üniversitesi dekanına gönderilen görüş metni

Yöneticisi bulunduğunuz üniversitenin Anatomi Kürsüsü başkanı, *De re anatomica* adlı kitabın yazarı, cerrah Mateo Renaldo Kolomb hakkında açtığınız ve bu kurula sunulmuş olan davanın tutanakları, iddia metni, tanıkların ifadeleri ve savunmanın ifadesi incelenmiştir.

Bu kurul ne kürsü başkanınıza getirdiğiniz eleştirileri ne de öfkeli söylemlerinizdeki düşünsel karşıtlamları, eğer öfke ve düşünce birarada bulunabiliyorsa, anlayabilmiş değildir. Belki de gözlerinizi kör eden ve olayları olduğu gibi görememenize neden olan budur.

Saygıdeğer dekan, *De re anatomica* adlı kitaba, özellikle de XVII. bölüme değin hoşnutsuzluğunuz ve saldırgan tutumunuz konusunda getirdiğiniz yorumlara inanmaktan ve güvenmekten başka yolumuz yok. Çünkü, "bu yapıt benim kesin yetki alanımdadır" şeklinde ifade vermiştiniz.

Bununla beraber, ortaya koyduğunuz tasımın boyutlarını kavramakta güçlük çekiyoruz. İlk olarak anatomistinizin bu-

luşunu zirva olarak niteliyorsunuz; ikinci olarak onu zorbalık ve hırsızlıkla suçluyorsunuz, çünkü söz konusu organ söylediğinize göre antikçağlarda Efes'li Rufus ve Julius Polux, arap anatomistler Ebulkasis ve İbni Sina, Hipokrat ve Fallopio tarafından betimlenmişti. Bu durumda bir karara varmanız gerekmektedir: İlk ortaya koyduğunuz önermeye inanıp böyle bir organın varlığını yadsımalı mıyız, yoksa ikinci sırada söylediklerinizi dikkate alıp, bu organın akciğerler kadar bilinen bir organ olduğunu mu varsaymalıyız?

Bizim açımızdan bakılacak olursa, bu organa değin daha önce yapılmış hiçbir tanımlama konusunda bilgimiz yok. Ne varolduğunu, ne de varolmadığını ileri süremeyiz.

Bu organ gerçekte varolsa bile, kutsal kaynakları korumak için başından beri göstermekte olduğunuz son derece saygıdeğer çabalarınız ve bu tür bir buluşun dinsel sapkınlıklara yol açabileceği ve inançsızların sayısını artırabileceği yönündeki korkularınız onurlu bir davranış olsa da yanlıştır. Saygıdeğer dekan, gerçek, yalnızca kutsal kitaplarda yer alır ve başka hiçbir yerde aranmamalıdır. Bilim gerçeği aydınlatamaz. Tanrı'nın sözüne bile güçlükle ışık tutabilen soluk bir alev gibidir. Bilim Tanrı'nın altındadır ve gerçeği anlaşılabilir kılmaya yarar. Bizim gibi inanç sahibi insanlar için iman etmek yeterlidir, ama inançsızlar akıl yoluyla ikna edilmedikçe gerçeğe inanmazlar.

Saygıdeğer dekan, sizin göremediğiniz yön şudur: Anatomistinizin buluşu eğer gerçekse, en sonunda kutsal kitaplarda anlatılan, kadının yaradılışının anatomik kanıtını gözlerimizle görmüş olacağız. Doğuşla ilgili ayetleri okursanız, sözlerimizin doğruluğunu anlarsınız.

Son olarak ve yukarıda söylediklerimizin ışığı altında, suçlu Mateo Renaldo Kolomb'u kendisine yüklenen tüm suçlardan masum bulduk. Bununla birlikte mahkememiz, *De re anatomica* adlı kitabın yayımlanmasını yasaklamış ve *Indices Librorum Prohibitorum*'da saklı tutulmasına karar vermiştir.

Dördüncü Bölüm

Kutsanmış politikalar

I

1558 yılının 8 Kasım'ında, öfkeden kudurmuş Alessandro de Legnano'nun gözleri önünde, Mateo Kolomb Vatikan'dan gelen bir korumayla birlikte Roma'ya hareket etti. Papa'nın özel hekimi gerçek bir prens gibi yolculuk yapmaktaydı. Yanındakiler de ona bir kardinal gibi davranıyor ve saygı gösteriyorlardı. Herşeye rağmen hem dekan hem de anatomist, bu parlak yıldızın tıpkı Papa III. Paul'ün sağlığı gibi kırılgan olduğunun ayrımındaydılar.

Alejandro Farnesio Vatikan'daki yatağında yatıyordu. Uzun ve taranmamış sakalı ona ihtiyar bir haham görüntüsü veriyordu. Mateo Kolomb yatağın yanında yere diz çöktü, Papa'nın elini tuttu, yüzüğünü öperken Papa'nın onu son kalan gücüyle incecik bir sesle kutsaması üzerine gözyaşlarına engel olamayacağını sandı. Bu duygu yoğunluğundan sıyrılıp kendini toplayınca, anatomist oradakilere Papa'yla kendisini yalnız bırakmalarını buyurdu, ama kuşkusuz bu buyruk yerine getirilmedi. Alejandro Farnesio'nun bedeninde, kemiklerinin üzerini örten biraz et parçasından başka bir şey kalmamıştı. Papalık makamına getirildiğinde de yaşlı bir adamdı -yetmişikisindeydi- buna rağmen bu dünyadaki tüm hastalıkların üstesin-

den gelmeyi başarabilmişti. Bir zamanlar kiliseye bağlı hükümdarları Türklere karşı birleştirmiş olan adam değildi artık; kuşkusuz, ilkin sabırla, sonra da hiç zorlanmaksızın güç ve direngenlikle ve bir sözüyle Trento Konseyi'ni toplamayı başarmış olan adam da değildi. Ermişlere özgü sabır gücüyle Mantua Dükü'nün, imparatorun ve Protestanların kaprislerine boyun eğmek zorunda kalan insan değildi. Ve kuşkusuz onca günahlının ruhlarını arındırmak için yeterli sayıda insanı ateşe göndermediğine hükmeden, yargıçlarını sayıca çok az ve şekilci olmakla suçlayan ve bu nedenle İsa'nın balıkları ve ekmekleri çoğalttığı gibi onları çoğaltan, sakatlar gibi sağaltan, inanç konularında yüce mahkeme düzeyine yükselten ve Venedik'e, Milano'ya, Napoli'ye, Toscana'ya ve uygun gördüğü herhangi bir kente delege olarak atayan insan da değildi artık. Engizisyon Mahkemeleri'nin ateşli savunucusu da değildi. Bir kitap kurdu olarak hangi kitapların *Indices librorum prohibitorum*'a gidip, hangilerinin yazarlarıyla birlikte ateşe gönderileceğine kişisel olarak karar veren kişi de değildi. Alejandro Farnesio artık eskisinin olsa olsa hayaletiydi, tiridi çıkmış ölmekte olan bir ihtiyardı. Parma ile Piacenza'yı birleştirerek Farnesio prensliklerine dönüştürmeye uğraşan kemikli elinin başparmağı, şimdi şeytanın elçisi olan ve cehennemden kurtarılıp cennete yollanan Cremona'lı anatomistin avuçlarının arasında cansız duruyordu. Papa Hazretleri kendini daha düne kadar Lusifer'in sesi, bugünse Tanrı'nın eli olan birinin kudretine bırakmıştı.

Papa III. Paul'ün sağlık durumu gerçekten kaygı vericiydi, yalnızca kendi açısından değil, yazgısı Papa'nın sağlığıyla ilintili olan yeni özel hekimi açısından da durum böyleydi. Mateo Kolomb hastasını saatler boyu inceledikten sonra, kaygılandırıcı bir kesinlikle yapılacak fazla bir şey kalmadığına karar verdi. Alejandro Farnesio kendisini beş yıl önce ölümün kıyısına getiren hastalıktan hiçbir zaman tam anlamıyla kurtulamamıştı. Aslında beş yıl boyunca nasıl olup da yaşayabildiği-

ni açıklayabilmek güçtü. Papa'nın kalbi isteksiz atıyordu, teni çoktan ölü rengini almıştı, güçlükle duyulur astımlı bir sesle konuşuyordu; her bir tümce gücünü son damlasına değin tüketen bir çaba gerektiriyor, eski çenebazlığından kalma dürtüler sık sık soluğunun tıkanmasına ve teninin morarmasına neden olan kuru öksürüklerle kesiliyordu. Öksürükler kesildiğinde, cildi altı aydır hiç değişmeyen yeşil rengini alıyordu. Onu yaşamı boyunca canından bezdiren gut hastalığı, epilepsi nöbetleri, eski migren krizleri, derisinde korkunç yangılara ve Sami sakalını bırakmasına neden olan zona hastalığı, bunların hepsi şimdi önemini yitirmişti. Papa III. Paul ölüyordu. Papa'ya bakılırsa, o sahtekâr, sarhoş Kardinal Alvarez de Toledo'nun bir an önce Papa'nın koltuğuna oturabilmek için göndermiş olduğu beceriksiz hekime de yol vermişti. Doğru veya yanlış, bir önceki hekim Papa'nın sağlığıyla ilgilenmeye başladığı günden bu yana, Alejandro Farnesio günden güne kötüleşmişti. Mateo Kolomb bu konuda hastasıyla aynı kanıdaydı. Aslına bakılacak olursa, Papa'ya uygulanan sağaltım yöntemleri hastalığın kendisinden de zararlıydı; bu şartlar altında Papa'nın yeni özel hekimi kan alınmasının durdurulması için buyruk verdi, çünkü bu uygulama kutsal babanın kansızlığını şiddetlendirmekten başka işe yaramıyordu. Onu baygın düşüren lavmanların durdurulması yönünde yönerge verdi ve kusturucu otlar verilmesini kesin olarak yasakladı. Uygun sağaltım yolu daha önceki gibi hastalığı tüm kutsal deliklerden temizlemekten geçmiyordu, aslında Papa'nın hastalığının ne olduğu çok açıktı: Yaşlanmıştı. Bir önceki hekimin tek yaptığı, yaşlı Papa'nın bedeninde kalan son yaşam kırıntılarını da zayıflatmak olmuştu.

Mateo Kolomb gün boyunca Papa'nın dışkılarını bir şişede, sidiğini de bir başka şişede toplamaya karar verdi. Geceleyin anatomist şişelerin içeriğini inceledi. Koku, renk ve yapışkanlık titizlikle gözden geçirildi. Güneş doğmadan önce, Mateo Kolomb ne tür bir sağaltım uygulayacağına karar vermişti. As-

lında Papa III. Paul'ün tek hastalığı yaşlılıktı.

Kutsal Baba yaşamalıydı. Yoksa Mateo Kolomb tiridi çıkmış ihtiyar Alejandro Farnesio'ya, kendi yaşamının kalan yarısını verecekti. Ama bir başka seçenek daha vardı.

Papa III. Paul'ün genç kana gereksinimi vardı. Anatomist de ona, genç kan verecekti.

Aziz masumlar günü

I

Aziz Masumlar Günü'nde, Papa Hazretleri'nin de onamasıyla, Mateo Renaldo Kolomb, Papa III. Paul'ün yeni özel hekimi, beş ile on yaş arasında değişen, sağlıklı on kız çocuğu bulunup, çalışma odasına getirilmeleri için buyruk verdi. Bunların arasından beş kız çocuğunu doğrudan doğruya kendisi seçti ve kızları Papa Hazretleri'nin yatağına götürdü. Yaşlı papa kızlardan her birini kutsadı, onlar da yüzüğünü öperken duygulanıp ağladılar. Daha sonra kendileri için hazırlanmış bulunan, anatomistin odasına yakın bir yatak odasına götürüldüler. Bu iş tamamlandıktan sonra, Mateo Kolomb Roma'nın en sağlıklı sütannelerinin getirilmesi için yönerge verdi. Aralarından en iyi görünen üçünü seçti. Her biri, nefis görünüşü olan kocaman memeleri kendilerinden önde giden üç genç kadındı. Mateo Kolomb her birinin sütünün yararlarını denemeye karar verdi; anatomistin parmakları tarafından hafifçe sıkıldığında, bolluktan memelerden fışkıran sütün tadına ve yoğunluğuna baktı.

Papa Hazretleri günde üç kez sütannelerinin yararlı sütüyle besleniyordu; tıpkı bir bebek gibi sırayla herbir sütannenin göğüslerine yapışıyor ve derin bir uykuya dalana değin emi-

yordu. İhtiyar, ağzında diş kalmamış ak sakallı Alejandro Farnesio'nun böyle bir özenle bakılmasını izlemek çok dokunaklıydı. Uygulanan sağaltım işe yaramıştı ama yetersizdi, her ne kadar kadın sütü zengin *kinetik akışkanlar* içeriyorsa da, Papa'ya kaybolan gençlik enerjisinin birazını bile geri verebilmek için yeterli olmuyordu. Bu şartlar altında, Mateo Kolomb düşündüğünden çok daha önce, Roma'nın en çok can alan celladının kendi çalışma odasında hazır bulunmasını istedi.

Cellat kendisinden işi olabildiğince kansız çözmesi istendiğinde hissettiği rahatsızlığı gizleyemedi. Sonuçta bu onun işiydi.

Aynı gece, Masum Azizler günü sona ermeden önce, beş kızdan ilki öldürüldü.

Papa Hazretleri kanla yapılmış karışımdan ilk yudumu almadan önce, küçük kızın kuşkusuz kendininkinden önce gökyüzü krallığına uçup giden ruhu için dua etti ve bu mutlu ve erken gelen yazgı için sevindi.

– Amin, diye mırıldandı ve kolunu havaya dikip kadehin içindeki karışımı sonuna değin içti.

II

Papa III. Paul günde üç kez emziriliyordu, üç kez de hekiminin kendi elleriyle hazırladığı genç kanla demlenmiş karışımları son yudumuna değin başına dikiyordu. Mateo Kolomb ilk haftanın sonunda Papa'nın sağlığının düzelmekte alduğunu ayrımsayınca kendini kuş gibi hafiflemiş hissetti. Uygulanan sağaltım birkaç ufak tefek ayrıntının dışında çok yeni bir yöntem sayılmazdı; aslında üç oğlunu -Franceschetto, Battistina ve Teodorina- tanıyarak, erkekliğini kamunun gözleri önüne sermekle ünlenen Papa VIII. Inocencio da, yaşamının son demlerinde hekimi tarafından benzer bir sağaltıma bağlı tutulmuştu, ancak bu sağaltımdan çok kötü sonuçlar alınmıştı. Anatomistin görüşüne göre başarısızlığın nedenlerini kestirmek güç değildi: Ilk olarak sütannelerin sütü hizmetliler tarafından önceden sağılmış, sonra da kadehlere doldurularak Papa'ya içirilmişti. Mateo Kolomb *kinetik akışkanların* havayla temas ettiği anda buharlaştığını biliyordu, bu nedenle sütün göğüsten emilmesi gerekirdi, yaratıcı da böyle buyurmuştu. Ikinci olarak, karışımları hazırlamak için kullanılan kan genç erkeklerden alınmıştı. Oysa kadın kanının katıksız özdekten oluştuğu biliniyordu. Aristoteles de gebeliğe değin düşüncelerini açıklarken bunu kanıtlamıştı. Erkeğin kanı yararsızdı, tıpkı şarap gibi katıksız tinlerden ve çok az özdekten oluştuğu bilinen bir gerçekti.

Ne yolla olursa olsun, Papa III. Paul'ün sağlığı gittikçe düzeliyordu.

Haberler Padova sokaklarını dolaşmaya başlamıştı. Alessandro de Legnano zehir saçıyordu.

Alejandro Farnesio özel hekiminden hoşlanmaya başlamıştı. Bunun için çok nedeni vardı, sağlığının birçok yönlerden düzelme göstermesinin yanısıra eski konuşkanlığını da yeniden kazanmıştı. Her emzirme arasında kutsal baba Mateo Kolomb'la bitmez tükenmez söyleşilere dalıyor ve hekimine çok yakın bir dostuymuş gibi davranıyordu. Kuşkusuz eski Engizisyon yargıcı, Kardinal Caraffa Padova'dan gelen ve haksız bir yere oturan bu konuğa, boğazına takılıp kalan bir kılçık gibi katlanmaya çalışıyordu.

Cennet kapılarına dokunmak

I

Mateo Kolomb elleriyle cennet kapılarına dokunuyordu. Roma'da bulunduğu süre boyunca Cremona'lı anatomist en ayrıntılı pitoresk yapıtını verdi: Bunlar o güne kadar yapılmış, inceltilmiş yağlarla boyanmış en güzel anatomi haritalarıydı, haritaların üzerine anatomistin saplantısını, *Amor Veneris*'i betimleyen yüzlerce not düşülmüştü. Ve Roma'da bulunduğu süre içinde olağanüstü ve sıradışı yapıtını resmetti: *Hermes ve Afrodit*, bu başlığı ancak sıkıdenetime borçlu olabiliriz, çünkü yağlıboya resimde iki tanrının tek bir bedende birleştiği görülmez, ancak anatomist, İnes de Torremolinos'u, onun bedeninde *Amor Veneris*'i keşfettiği zamanki haliyle gözünde canlandırmıştır.

Herşey bir esin kaynağıydı. Herşey elinin altındaydı. Azap verici engizisyon günleri geride kalmıştı. Şimdi eski cellatlarına, İsa'nın Lazarus'un yaşamını bağışlaması gibi kendi yaşamını ona bağışlayan Papa III. Paul'ün yüce koruması altında bakıyordu. Cremona'lı karanlık cerrah, şimdi Tanrı'nın eliydi. Şerefli bir adı vardı. Aslında artık yeryüzündeki cennetini bulmuştu. Eski keten *luccolarını* ipeklilerle, iplikten örülmüş *berettasını* da Papa'nın özel terzisinin onun için altınla işlediği

[eslerle değiştirmişti. Varsıl bir adam olmuştu; Papa'nın özel hekimi olarak aldığı ödentilerin rakamını kendi belirliyordu, istediğinde Papa'lığın hazinesinden yararlanabiliyordu. Hizmetlerinin sonucu olarak, Kutsal Papa'nın yaşamı neyle ölçülebilirdi? Hiçbir şey onu etkilemiyor, hiç kimse onunla boy ölçüşemiyordu. Vatikan'daki sarayda herşey kendisine aitmiş gibi bir edayla dolaşıyordu. İzin almaksızın, aklına koyduğunda Papa'nın odalarına girebilen; toplantıları bölebilen; kutsal babaya buyruklar verebilen; Papa'nın yemek saatine, ne zaman uyuyacağına ve uyanacağına, hangi ziyaretçiyi ne zaman makamına kabul edeceğine, daha da ötesi ne zaman öfkelenip ne zaman sakinleşeceğine karar verebilen tek kişiydi.

Ancak henüz aradığı mutluluğa tümüyle ulaştığı söylenemezdi; her gece uykuya dalmadan önce, Mona Sofia'yı düşünüyordu. Herşeye rağmen arzuyla beklediği buluşma gününün yarattığı heyecana, Mona Sofia'nın günü geldiğinde nasılsa kendisine ait olacağı düşüncesiyle, dinginlikle katlanıyordu. Mona Sofia'nın istencini ele geçireceğinden kuşkusu yoktu; daha önce kimbilir kaç erkeğin bunu denemiş olması önem taşımıyordu, kaç kişinin onunla birlikte olduğu da önemli değildi. Varsıl, hür ve tanınmış bir adam olarak *bordello dil Fauno Rosso*'nun avlusundan üst kata çıkan yedi basamağı tırmanacağı günler de gelecek, işte o zaman, eski düşmanına boyun eğdiren bir general edasıyla, coşkunlukla arzuladığı sömürgesinin topraklarına ayak basacaktı. Ancak dikkatli ve özellikle de sabırlı olması gerektiğini biliyordu. Herşeyden önce bir siyasetçi gibi davranmalıydı.

Vatikan'daki herkes, Mateo Kolomb'un Papa III. Paul'ün istenci üzerindeki etkisinin ayrımındaydı. Eski celladı, Engizisyon yargıcı Kardinal Alvarez de Toledo da bunu görebiliyordu. Artık Papa'nın üzerinde hiçbir etkisi olmadığını anlayınca, Alvarez de Toledo Papa'nın özel hekimine yanaşmaya karar verdi. Kardinal anatomistin duymaktan hoşlanacağı sözcükleri, onu nasıl pohpohlayacağını çok iyi biliyordu.

Öte yandan Kardinal Caraffa Mateo Kolomb a karşı iliklerine kadar hissettiği hoşnutsuzluğu ve küçümseme duygusunu gizleyemiyordu. Ne derin öfkesini bastırabiliyordu, ne de ateşi yakacak olan meşalenin alevini gözlerinin önünde söndürmüş olmalarını sindirebiliyordu.

Kesin bir güven ve uzlaşma belirtisi olarak, Kardinal Alvarez de Toledo kendi sağlığını Papa'nın özel hekiminin ellerine bıraktı. Mateo Kolomb, Alvarez de Toledo'nun Papa III. Paul'ün koltuğuna oturmaya en yakın kardinal olduğunun ayrımındaydı. Aslına bakılacak olursa, İspanyol Kardinal de kazancının nerede olduğunu çok iyi biliyordu.

II

Mateo Kolomb, şans yıldızının verdiği güvenle ve Kardinal Caraffa'nın kitabına koyduğu sıkıdenetim kaldırılır umuduyla, yüce Papa'ya *De re anatomica*'dan sözetmeye karar verdi.

– Belki de bunun için doğru zaman değildir, diye kısaca yanıtladı Papa III. Paul anatomisti.

Bu yanıt, Mateo Kolomb'un ilk büyük hayal kırıklığı oldu. Ama sabırlıydı ve beklemeye hazırdı.

– Bakarız, bakarız... oldu bir sonraki yanıt, altı ay sonra anatomist aynı konuyu Papa'ya anımsattığında.

– Çocuğum, günah çıkarmalısınız, çünkü çok ağır bir suç işlediniz dedi Alejandro Farnesio babacan bir tavırla; Kurul üyelerinin önünde kimseye söylememeye yemin ettiğiniz şeyi bana açıklıyorsunuz.

Mateo Kolomb kendini öfkeden ve şaşkınlıktan bir türlü kurtaramıyordu. Papa'nın yaşamını kurtaran kendisiydi ve kutsal Papa şimdi ona böyle teşekkür ediyordu. Yalnızca kitabının basılabileceği konusundaki tüm umutlarını yok etmekle kalmıyor, bir de üstüne üstlük ona öğüt verme cesaretini gösteriyordu.

Mateo Kolomb en sonunda, ihtiyar ve değerbilmez Alejandro Farnesio'nun ölmesini arzular hale geldi. Sonuç olarak, o Tanrı'nın eliydi ve acılar içindeki hastasına yaşamını bağışlayabildiği gibi onu geri almasını da bilirdi. Hem gelecekteki

Papa'nın da özel hekimi olmayacak mıydı?

Kardinal Alvarez de Toledo ile olan dostluğu günden güne pekişiyordu. İkisi de aynı şeyi arzuluyorlardı ve kutsal Papa'nın sağlığından her dem vurduklarında, bir suç ortaklığının bakışını paylaşıyorlardı. Gizli arzularına ilişkin tek bir sözcük etmediler; buna gerek yoktu.

III

Yağmurlu bir günün sabahında, Papa III. Paul gün ağarırken yatağında ölü bulundu. Kötü haberi yaymak Mateo kolomb'a düşmüştü. Aynı gün Kardinaller Meclisi toplandı. Aslında sonucun kimse için şaşırtıcı olması beklenmiyordu. Mateo Kolomb en sonunda yapıtının basıldığını görebileceğini düşünmeye başlamıştı. Yeni Papa'nın, dostu Kardinal Alvarez de Toledo'nun elini öpmek hazırlığındaydı. Soğukkanlılığını koruyarak -kaygıya ya da korkuya kapılmak için neden yoktu- öğle yemeğini odasında yedi. Sonra da akşamüstü uyandırılması için buyruk verdi ve uykuya daldı.

Akşamüstü odasının penceresine doğru yürüdü ve bazilikaya bakmaya başladı. Henüz duman çıkmıyordu. Odasında kalmaya karar verdi, saray dedikodularını duymak istemiyordu. Yeniden pencereye yöneldiğinde gece bastırmak üzereydi. Alacakaranlıkta hiçbir işaret görememenin belli belirsiz kaygısını duydu. Sonuç belliyse, yeni Papa'nın seçilmesi neden bu denli gecikmiş olabilirdi? Ama bu düşüncenin hemen ardından yeniden sakinleşti.

Anatomist beyaz dumanı görünceye değin pencerenin önünden ayrılmamaya karar verdiğinde gece iyiden iyiye çökmüştü.

Son Yemek

I

Tam olarak geceyarısı olduğunda, bazilikanın bacasından beyaz ve ince bir duman bulutu çıktı. Vatikan'ın bütün çanları iki kez çaldı ve insanlar sürüler halinde kafeslerinden çıkıp San Pedro Meydan'ına doğru koşmaya başladılar. Gürültüden ürken bir kuş sürüsü bazilikanın kubbesinin üstünde uçmaya koyuldu. Aniden herşey aydınlığa kavuştu. Anatomistin yüreği kaygıyla çarpmaya başladı. Penceresinden, kutsal Papa'nın balkonunu rahatlıkla görebiliyordu. Uzun yıllardır gülmediği gibi yüksek sesle ve heyecanla güldü. Meydanda toplanan kalabalık yeni Papa'yı görmek arzusuyla, gürültüyle bağırıp çağırmaktaydı. Yeni Papa'nın adı, rüzgârda savrulan tohumlar gibi dilden dile dolaşmaya başladı: Papa IV. Paul. Ama kardinallerden hangisi Papa IV. Paul olarak seçilmişti? Kalabalığın dudaklarından "Alvarez de Toledo"nun adı okunuyordu.

Heyecan, gerilim ve saygıyla karışık ölümcül bir sessizlikten sonra kutsal Papa balkona çıktı. Mateo Kolomb daha önce hiç gülmediği gibi gülüyordu. Ancak içinde bulunduğu sarhoşluktan kurtulunca gözlerini açabildi ve o zaman Papa IV. Paul'ün yüzünü açık bir biçimde gördü. O anda üreği göğüs kafesinden fırlayacakmış gibi hızla çarpmaya başladı. Kahka-

hası yüzünde donup kaldı. Balkondan halkı esenleyen yeni Papa, Kardinal Caraffa'dan başkası değildi.

Uzaktan yeni Papa'nın kendisine doğru baktığı izlenimine kapıldı.

II

O gece sona ermeden Mateo Kolomb tüm eşyalarını topladı. Beklemeye gerek yoktu, artık kitabının üzerindeki yasağın kesin olarak kaldırılmayacağını bilmek bir yana, eski celladının karara bağlanmamış yargı hükmünü uygulayacağından da kuşkusu yoktu. Kardinal Caraffa'nın kendisinden ne denli nefret ettiğinin ayrımındaydı.

Bununla beraber, henüz herşeyini yitirmiş sayılmazdı. Sakinliğini kaybetmeksizin hareket ediyordu. Zaman kaybetmeden bir karara vardı. Venedik'teki o çok arzuladığı sığınağına gidebilirdi. Yaşamının ereğini unutmuş değildi. Ve dünya yüzündeki hiçbir şey, Mona Sofia'nın yüreğini tümüyle ve sonsuza değin ele geçirmesini engelleyemezdi. Artık ele geçirmeyi istediği kadının istencini arzuladığı biçimde yönetebileceği anahtar elinin altındaydı. O kadın da Mona Sofia'sıydı.

Üstelik artık varsıl bir adamdı, ölümüne değin güçlükle harcayıp bitirebileceği bir servetin sahibi olmuştu. Herşeyden öte, Caraffa'nın pençelerinden kurtulmak çok zor olmayacaktı. İki dakika içinde, yaşamının kalan bölümünü biçimledi: Hemen şimdi Venedik'e doğru yola çıkacaktı, *bordello dil Fauno Rosso*'ya gidecek, Mona Sofia'nın aşkını satın almak için gerekli olan on dükayı ödeyecek, sonra da onunla birlikte Akdeniz'in öte kıyısına doğru Venedik'ten ayrılacaktı. Gerekirse Atlantik'ten öteye, dünyanın öbür yakasındaki yeni toprakla-

ra da gidebilirlerdi.

Işte o zaman anatomistin aşkıyla kendinden geçecek olan Mona Sofia, kadınların en sadık olanına dönüşecek ve hiş kuşkusuz erkeğine en bağlı eş olacaktı.

O gece birkaç parça elbisesini topladı ve Vatikan'da bulunduğu süre içinde kazanmış olduğu tüm parasını yanına alarak başına geçirdiği *foggiasını* gözlerinin üstüne indirdi ve Roma sokaklarında izini kaybettirinceye değin bir suçlu gibi kalabalığın arasından kendine yol açarak yürüyüp gitti.

Arkasında kalan Vatikan bir bayram şenliği havasında kutlamalar yapıyordu.

Beşinci Bölüm

Kara ayin

I

Davanın başlamasıyla birlikte gelişen süreçte, beklenmedik bir biçimde Papa III. Paul'ün korumasına girdiği günden, bir göktaşı hızıyla düştüğü ve Kardinal Caraffa'dan kaçtığı güne kadar gelişen olayların hızı, Mateo Kolomb'un üniversitedeki tutsaklık günlerinde Ines'e yazdığı mektubu tümüyle unutmasına neden olmuştu. Aslında bilimin ve sanatın koruyucusu olan eski hastasının varlığını tümüyle unuttuğunu söylemek yanlış olmazdı. Mona Sofia'yı hep kaçınılmaz bir yazgı olarak düşünmüştü; Vatikan'dan ayrılmak zorunda kalacağı gün ergeç gelecekti -ki en sonunda ve düşündüğünden çok daha önce gelip çatmıştı- ve o gün geldiğinde alınyazısıyla karşılaşmak üzere Venedik'e doğru yola çıkacak ve Santa Trinidad yakınlarında, Bocciari sokağındaki *bordelloya* gidecekti. Hani ölümün kaçınılmaz olduğunu bilir ama ölüm üzerine düşünmeyiz, böylece peşimizi hiç bırakmayan bir acıyı hissetmeden yaşar gideriz, işte Mateo Kolomb da o buluşma anını düşünürken benzer şekilde en ufak bir kaygı duymuyordu. Herşeye rağmen Vatikan'da bulunduğu süre boyunca Ines'in uzaktaki varlığını bir kez bile aklına getirmemişti. Ancak yazgı, o mektubun *messere* Vittorio'nun yardımıyla Floransa'ya ulaşmasını kararlaştırmıştı.

II

1558 yılının bir Nisan günü tanyeri ağarırken, bir haberci manastıra bitişik alçakgönüllü evin kapısına vurdu. Mateo Kolomb'un Floransa'dan ayrıldığı günden bu yana, Ines anatomistten hiç haber alamamıştı. O günden beri Mateo Kolomb'dan başka hiçbir şey düşünemiyordu ve evrendeki herşey onu hatırlatıyordu. Çoğu kez bir haberci gelip kapısını çalmadan önce, Mateo Kolomb'dan kesin olarak haber alacağı yolunda yanlış sanılara kapılmış, daha fazla hayal kırıklığına uğramamak için de bu olasılık üzerinde durmaktan vazgeçmişti. Kâğıt rulosunu çevreleyen bandın üzerinde bulunan mühür mumundan sarkan imzaya bile bakmamıştı. Odunların çıtırdadığı ocağın yakınındaki küçük yazı odasına çekildi. Az ötede kızlar şarkı söyleyip koşuşturmaktaydılar. Ancak yazı masasına yerleşince mektuptaki imzaya göz atmaya cesaret edebildi. Kalbi neredeyse yerinden fırlayacaktı. Soğukkanlılığını olabildiğince korumaya ya da en azından öyle görünmeye çalışarak, kızlara tatlılıkla gidip odalarında oynamalarını söyledi. Mektup rulosunun bandını açmadan önce, kâğıdı göğsünün üstüne bastırdı ve dua etti. Bunca aydır bu anı beklemişti. Ve şimdi, aradan geçen sayısız kederli ve hayal kırıklığıyla sonuçlanan bekleyişten sonra, daha fazlasını yapamasa da en azından anatomistin ellerinin dokunduğu kâğıtları okşayabilecekti. Ama yüreği sonsuz bir sıkıntıyla doldu. İçinden

bir ses ona, bu mektubun iyi şeylere gebe olmadığını fısıldıyordu. Mektubu saran bandın mühürünü söktü.

"Bu mektup Floransa'ya ulaştığında ben hayatta olmayacağım..." sözcüklerini okuduğunda iskemlesinden düşmemek için yazı masasının kenarına tutunmak zorunda kaldı. Hıçkırıklarla sarsılmasına ve yüreğinin acıyla sıkışmasına karşın okumayı sürdürdü. "Sessiz kalmaya yemin ettiğim halde bu yemini bozarak kutsal olan herşeye saygısızlık ettiğimi düşünürseniz, bu mektubu okumaktan hemen şimdi vazgeçin ve bu sayfaları ateşe atın..." Bu sözcükleri okuduktan sonra anatomistin kutsal değerlere saygısızlık ettiğini düşünse de okumayı sürdürdü.

"Uygulamak zorunda bırakıldığım sessizlik yeminini bozmamın ve buluşumu yalnızca size açıklamamın nedeni sevgili hanımefendi, 'Amerika'mı sizin bedeninizde keşfetmiş olmamdır. Aşkın ve kadın soyunun en ileri derecedeki haz kaynağını sizin bedeninizde keşfettim. Size, bu dişil aşkı Tanrı'nın yüce yapıtında ortaya çıkarmış olduğunuz için teşekkür borçluyum. Benim *Amor Veneris*'im sizin *Amor Veneris*'inizdir. Beni ne kadar derin bir arzuyla sevdiğinizi ayrımsamadığımı düşünmenizi istemem. Belki bugün de beni aynı aşkla sevmektesiniz. Ama yanılmayınız; sevdiğiniz ben değilim. Beni seven de siz değilsiniz. Sizi acılı hastalığınızdan kurtardığımda, istemeden de olsa hastalığınızın yerini bana duyduğunuz bu derin aşkın almasına neden oldum. Hastalığınızın nedeni *Amor Veneris*'ti ve beni seven de sizin *Amor Veneris*'inizdir. Yanılmayınız. Hanımefendi, ben sizin aşkınıza layık olacak bir adam değilim."

Ines de Torremolinos mektubu soğukkanlılıkla okudu. Gözleri henüz nemliydi, ama yüreği beklenmedik bir sakinlikle atmaktaydı. Gözleri aniden uysal ve sessiz bir kötücüllük saçmaya başladı. Ayağa kalktı ve mutfağa gitti. Bir usturayla bileğitaşını aldı. Durumu soğukkanlılıkla gözden geçirdi. Sevdiği adamın ölmüş olduğunu düşünerek derin bir üzüntüye

boğulmuştu, kendine başsağlığı diledi ve taziyeleri kabul etti. Usturayı bilerken, aklının yeni bir ışıkla aydınlandığını duyumsadı. Çoğu kez ölümün ve deliliğin karabasanlarıyla yerinden sıçramıştı. Ama şimdi, usturayı taşa sürterken, kendi kendine işte ışığın en parlak olduğu an diye söyleniyordu. Elini yönlendiren ne gizemci bir itki, ne kendinden geçmesine neden olan bir coşkunluk haliydi. Şimdikinden daha soğukkanlı olduğunu anımsamıyordu.

– *Amor Veneris, vel Dulcedo Apeleteur*, diye yineliyordu usturayı taşa sürterken.

Her sabah manastırın çanlarını çalarken ne denli sakinse, usturayı bilerken de o denli sakindi. En sonunda kendi yüreğinin efendisi olabilecekti. Anatomistin kendisine çılgınca aşık olduğunu bilmesi gerçeği bile ona acı vermiyordu. Bütün bunların nedenini önceden bilmiş olsaydı, acıyla dolu geçen saatlerden kurtulabilirdi. Bu denli kolaydı!

Usturanın ucunun yeterince keskinleştiğine karar verince, başını kaldırıp pencereden dışarıya baktı. Gördüğü manzarayla ruhunu doldurdu. Çabuk ve kusursuz bir kesikti. Ne acı hissetti, ne de kanama oldu; yalnızca uyluğunun üzerinden incecik bir kan sızdı. Çektiği bütün acıların sorumlusunu şimdi başparmağıyla işaret parmağının arasında tutmaktaydı. Küçük organa bir göz attı ve mutlu bir gülümsemeyle şöyle dedi:

– *Amor Veneris, vel Dulcedo Apeleteur.*

Şu andan başlayarak ve bir ömür boyu aşkı yaşamından çıkarmış oluyordu. En sonunda yüreğinin efendisi olmuştu.

Etin yeniden dirilişi

I

O günden sonra Floransa'da yaşayan hiç kimse bir daha Ines de Torremolinos'tan haber alamadı. Başrahibin de, bir Nisan sabahı manastıra bitişik küçük evin kapısını bir habercinin çaldığı günden bu yana ne velinimetinden, ne üç kızından bilgisi yoktu. Başrahibin mutfak zemininde bulduğu tek ipucu incecik kan sızıntısıyla, az ötesinde, usturayla bileğitaşının yanında duran küçük ve eşit boyutta, inci tanesi büyüklüğünde, dört tane et parçası olmuştu. Başrahip bu parçaların bedenin hangi bölümüne ait olduğunu bir türlü belirleyememişti. Ines de Torremolinos üç kızıyla birlikte kayıplara karışmıştı.

Ines azizlik derecesinin bir adım gerisindeydi. Ama kuşkusuz erdemlilikle ateşe giden yol arasında da bir adım vardır. Şimdi söylemenin tam sırası, Ines de Torremolinos doğum yeri olan Kastilya'da çok kısa bir yargı sürecinden geçtikten sonra, 1559 yılında Engizisyon Mahkemesi'nin aldığı kararla ateşe atıldı. Kendini savunmak için tek sözcük etmedi.

Yazgısını belirleyen olay, mahkeme önünde kendi tarafından kaleme alındığını yadsımadığı bir şiir kitabıydı. Kuşkusuz bu kitapta yer alan dizeler, kendisine yüklenen ve kendiliğinden kabul ettiği diğer suçlamaların yanında çok önemsiz kalı-

yordu. Kara Ayin -kitabın başlığı buydu- yazarıyla aynı yazgıyı paylaştı. Geriye yalnızca yazarın yaşam öyküsünden birkaç belli belirsiz iz ve ağızdan ağıza dolaşan birkaç dize kaldı. Kara Ayin kitabında yer alan altmış tane şiirden yalnızca yedi mısralık bazı parçalar akılda kalmıştır(*).

(*) Özgün ve eksiksiz İspanyolca metinden geriye tek bir nüsha bile kalmamıştır. Tüm nüshaların yakıldığı sanılmaktadır. Elde kalan yedi şiir *Antologia Prohibita* adlı kitaptaki İtalyanca çevirilerden İspanyolcaya aktarılmıştır.

Kara ayin

I

Şiirler

1
Etim ateşlerde yanıp kavrulsa da,
Baldıranın acısı gırtlağımı paralasa da,
Darağacından sallandırsalar da bedenimi,
Yine de kederlendiremez beni hiçbiri
Şu andan itibaren ilan ediyorum kendimi
Fahişeler fahişesi.

14
Ne yaparsak, sevda adına
Herşeyimizle teslim oluruz cellada
Onun için pişiririz ekmeği
Karşılığında alırız bir kuru ekmek parçası
Onun için doğururuz çocuklarımızı
Ne yaparsak, sevda adına.

Bir ekmek bile pişirmeyi bilmez
Çocuk da doğuramaz zaten
-Birine becerisi yetmez

Hükümsüz kalır ötekine-
Ekmeği yutup yok eder ağzıyla
Çocuğu doğurur arka tarafıyla

22
Hastalık demekti benim için sevda,
İşkence çekmekti
Etime inen ve yaralayan hançerdi.

Sevda türküsü söylemek
Bana yalnızca keder getirdi
Sevda belası tüketip bitirdi.

43
Seslendiler size, yemek pişirin!
İşte bırakıyorum hepinize
Şu andan itibaren ve ebediyen
Bir sır olmayacak tarifimi.

Kahvaltı olarak
Gün ışıdığında ve dikleştiğinde
Yirmi çobandan birinin
Uzun şişko değneği,
İçin yararlı sütünü
Bastırmak için susuzluğunuzu
Yoktur bundan iyisi.

Ayin saati gelip çattığında
Rahip vaaz verir anlaşılmaz bir lisanda
Ne kutsanmış ekmeğe ne de şaraba göstermem rıza
Günah çıkarırım
Rahibin ilahi ve aşka hazır çubuğuyla.

II

Birinci dize tragedyanın bir biçimi niteliğindeydi. Herşeyin başlangıcının bir tür açıklaması, belki de kendi yazgısının bir öngörüsüydü. Ines de Torremolinos yalnızca *fahişeler fahişesi* olmakla kalmadı; İspanya'daki fahişelerin en pahalısı ve arzu uyandıranı da oldu. O uzun 1559 yılında -ona tüm yaşamından daha uzun görünmüştü- Akdeniz'in en kusursuz fahişeler topluluğunu oluşturdu. Onları prensesler gibi eğitmesi gerekmedi, ruhlarına duygusuzluk tohumlarını ekmesi gerekmedi, aşktan haz duymamaları için perhiz yapmaları da gerekli değildi, nasılsa hiçbir zaman aşk acısı çekmeyecekler, aşkın kölesi olmayacaklardı. O çok uzun geçen 1559 yılında, Ines de Torremolinos fahişelik sanatını büyük bir ustalıkla öğretmek ve uygulatmakla kalmayıp, kadınların yüreklerini özgür kılmak adına gayretle çabaladı ve bu yolda kendini görevli kıldı. O uzun geçen 1559 yılında, Ines de Torremolinos bedeniyle, kendisine ölmüş babasından ve eşinden kalan mirastan çok daha büyük bir servet edindi. Döneminin en görkemli genelevlerini yaptırdı ve kızlarını, ruhları acı çekenler arasından seçti. Umutsuzcasına aşık olan gencecik kızlardan, manastırlarda din eğitimi alanlara değin hepsi Ines de Torremolinos'un ateşli söylevlerini dinliyorlardı. Herbiri kendi varlığının gerçek istencini elinde tutmaktaydı, artık kendi yüreklerinin efendisi olacaklardı.

Ines de Torremolinos'un genelevlerinde bin beşyüzü aşkın fahişe çalışıyordu. Bin beşyüzden fazla kadın özgürlüğe giden yolu seçmişti ve *Amor Veneris*'in karayazgısından kendini kurtarmıştı. Bütün kadınların *Amor Veneris*'ini kesip çıkarma işlemını Ines de Torremolinos gerçekleştiriyordu. Genelevlerden elde edilen ınanılmaz büyüklükteki kazançlardan tek bir erkek bile pay alamıyordu. Bu bin beşyüzden fazla fahişe. kadın ıstencının gerçek bir ordusuydu.

III

Kara Ayin'de yer alan dizeler, ürkütücü biçimde bir din kitabının yaptığı etkiyi yaptı. Bu dizeleri okuyup da bentlerden birinde kendisinden söz edildiğini düşünemeyen bir tek kadın yoktu: Evlenmemişler ve evliler; dullar ve dindarlar; aşıklar ve hayal kırıklığına uğrayanlar, hepsi bu dizelerde kendilerinden bir parça buluyorlardı. *Kara Ayin*, cadılar ve büyücüler topluluğuna katılacak çömezlerin karabüyü ayinlerine gönderme yaptığı için, tüm kadınlara değinen bir başlıktı. Ve kuşkusuz cadıların yetkililer tarafından ayrıntılı tanımı yapılmıştı. *Cadılar ve büyücüler listesi'nde*, hepsinin özellikleri tek tek açıklanmıştı: *"Bir başkasına kötülük yapan, zarar verme eğiliminde olan, yan yan bakan, utanmazca gözlerini dikip bakan, geceleri sokağa çıkan, gündüzleri uyuklayan, üzgün görünen, abartılı bir şekilde gülen, savurgan olan, soğu olan, korkak olan, fazla cesur ve şiddete eğilimli olan, sık sık günah çıkaran, hiçbir zaman günah çıkarmayan, kendini sürekli olarak savunan, işaret parmağıyla göstererek suçlayan, uzak geçmişte yaşanan olaylara ilişkin bilgisi olan, bilim ve sanatın gizlerini bilen, çeşitli dillerde konuşan kadınlar bu sınıfa girmektedir."*

Fahişelik cezalandırılmayı gerektiren bir suç sayılmıyordu. Ama büyücülük öteden beri cezalandırılıyordu. *Cadılar ve büyücüler listesi*'nde ise her ayakkabıya uygun kalıp bulmak olanaklıydı.

Altıncı bölüm

Teslis

I

1559 yılının bir kış günü tanyeri ağarırken, güneş doğmadan az önce, belki de acımasız Kastilya soğuğundan titreyen bir insan kalabalığı, küçük ve daire biçimindeki meydanda toplanmış, celladın odunları tutuşturmasını izliyordu. Ines de Torremolinos ateşin tam ortasına dikilmiş ağaca bağlanmıştı. Arkasında, yükseklikleri üç kızının boyunu fazlasıyla geçen üç direk daha vardı.

– Büyücüleri yakın, diye haykırıyordu kalabalığın içindeki kadınlar. Bir yandan da yakılma törenini daha iyi izleyebilmeleri için çocuklarını omuzlarına alıyorlardı.

Cellat ilk önce, kızların bağlandığı direkleri ateşe verdi. Yargıçların düşüncesine göre çocukların acı dolu çığlıkları büyücü annenin çektiği işkenceyi kat kat artıracaktı. Buna rağmen direkler tümüyle yanıp kül olana kadar kızların hiçbirinden en ufak bir inilti bile duyulmadı. Direklerin tepesine kadar yükselen alevler küçük bedenleri yalayıp tanınmaz hale sokmadan önce dumandan boğularak ölmüşlerdi.

Isının artmasıyla yerden yükselen yanık et kokusu sanki bir kadının narin ayaklarından değil de, bir semenderin hissiz derisinden geliyordu. Ines de Torremolinos, yüzünde mutlu

ve Tanrı'sal bir ifadeyle ateşe direnmekteydi. Sanki narin bedeni direğe bağlı değilmişçesine, yanık ayak bileklerinden yükselen kara dumanla birlikte göğe uçuyordu. Herşeye gücü yeten yaratıcıdan kuvvet alırcasına, bedeninin ısısından en az bin kat daha fazla olan ateşin sıcaklığına en küçük bir ses çıkarmadan dayanıyordu.

Rüzgârın etkisiyle açgözlü alevler aniden bedenini sardı, onu tümüyle kuşattı ve Ines bağlı bulunduğu direkle birlikte kömürleşince, alevler ardında tanınmaz durumda olan, kara ve şekilsiz bir kütle bırakarak azaldı. Ines henüz yaşıyordu. Cellat alevleri yeniden canlandırdı ve suçlunun kendisine merhametle bakan gözlerini ayrımsadı. Bir an için cellat kendisinin de bir insan olduğunu, en azından insanca bir yönü olduğunu düşündü, utanca benzer bir duyguya kapıldı. Hemen ardından suçlu -ya da ondan geriye kalan neyse- yanıp kül oldu.

Bazilikanın çanları çalıyordu.

II

Aynı saatlerde, ama bu kez Venedik'te, yüzünü kaşlarının üstüne değin indirdiği *foggiasıyla* örten bir adam hızlı adımlarla Bocciari sokağında yürüyordu. Güneş kanatlı aslanla San Teodorico sütunlarının arasında batmadan, saat kulesinin Mağripli otomatları altı çandan ilkini vurmadan önce yazgısına ulaşmak ister gibi bir hali vardı. *Bordello dil Fauno Rosso*'nun küçük avlusuna giden basamakları tırmanmadan önce, *foggiasını* iyice yerleştirdi ve Kutsal Teslis Kilisesi'nde ayine gidenlerin kendisini görmediğinden iyice emin oldu.

Onu *madonna* Simoneta karşıladı ve hemen içeri davet etti.

– Bu eve daha önce gelmiş miydiniz? diye sordu ve konuğun yanıtlamadığını görünce, ürkek bir yolcu olduğunu düşünerek fahişelerin yazılı olduğu listeyle bir kadeh şarap verdi.

Adam kimliğini açıklamak istemiyor gibiydi, başını örten foggiasını da çıkarmamıştı. Kendisine sunulan şarapla hiç ilgilenmedi.

– Mona Sofia'yı görmem gerekiyor, dedi kısaca.

Kadın sustu ve başını öne eğdi.

– Biliyorum zamanı değil, diye özür bildirdi adam, ama onu hemen görmem gerekiyor.

– Kim soruyor? diye mırıldandı kadın başını kaldırmadan.

Mateo Kolomb bu derecedeki biçimsel davranışın neden-

ni anlayamıyordu.

– Eski bir müşterisiyim... demekle yetindi.

– Korkarım sizinle görüşemez...

– Fazla zamanım yok, ama şu anda işi varsa biraz bekleyebilirim.

Anatomist kadının gözlerinin yaşlarla dolduğunu ayırımsadı. Hiçbir şey anlamıyordu. Kadını kollarından tutup şiddetle sarsmaya başladı.

– Burada neler oluyor? diye haykırdı ve birdenbire üst kata çıkan merdivenlere koştu.

– Tanrı aşkına yalvarırım odasına girmeyin! diye yalvardı kadın adamı luccosundan çekerek durdurmaya çalışırken..

III

Mona Sofia'nın odasına girdiğinde gördüğü manzara Mateo Kolomb'un kanını dondurdu. Dehşete düşmüştü. Boğuluyor gibiydi. Bu kesinlikle dünyanın sonuydu.

Odadaki pis koku soluk alınmasını olanaksızlaştırıyordu. Yatağın ortasında acı çeken ve sakat, yarı ölü bir kadın yatıyordu. Kadından geriye kalan iskeleti kırışık ve çürük, yeşilimsi ve morarmış urlarla kaplı bir deri örtüyordu. Mateo Kolomb duvarlara tutunarak ilerlemeye çalıştı. Bu yarı ölünün Mona Sofia olduğunu, şimdi çılgın bir ifadeyle patlak patlak bakan zümrüt yeşili gözlerinden anlayabilmişti.

Hekimlik yaşamında bu denli ağır bir frengi olayına rastlamamıştı. Mona Sofia'nın bedenini örten örtüyü çekti ve bugüne değin tanık olduğu en ürkütücü görüntüyle karşılaştı: Tornadan çıkmış ağaç kadar biçimli ve hayvansı uyluklarıyla bacakları, şimdi iki şekilsiz kemik parçasıydı. Sertleşmiş bir erkeklik organının başını kavrayamayacak denli küçük görünen elleri sonbahar ağaçlarının dallarına dönmüştü. Bir taçyaprağının büyüklüğüne ve pürüzsüzlüğüne sahip göğüs uçları, eğer böyle bir taçyaprağı varsa...

Mateo Kolomb yatağın ucuna ilişti, bakımsız ve seyrelmiş saçlarını okşadı, elini kırışıklarla kaplanmış alnının üstünde gezdirdi. Mateo Kolomb ağlıyordu. Acıyla değil, acımayla değil, aşık bir adam olarak ağlıyordu. Hastalığın yiyip bitirdiği

bu bedenin herbir parçasını seviyordu. Çok nazik bir hareketle ayak bileklerini tuttu ve bacaklarını yavaşça birbirinden ayırdı. Dişsiz bir ihtiyarın ağzına benzeyen kurumuş ve solgun vulvayı gördü, dudakları araladı ve *Amor Veneris*'ini okşadı. Yumuşak bir biçimde, aşkla okşadı. Sonsuz bir sevecenlikle dokunuyordu. Boğazı aşk acısıyla düğümlenen bir adam gibi ağlıyordu.

– Aşkım, diye ağlıyordu tüm yüreğiyle, "aşkım", diye yineliyordu "Amerika'sını" okşarken.

Anatomist Mona Sofia'nın etsiz dudaklarında belli belirsiz bir kıpırdanma sezdi ve bir fısıltı duydu. Yanaklarından yaşlar süzülürken sordu:

– Beni seviyor musun? bu bir yalvarma, bir dilekti.

Mona Sofia bakışlarını pencereye kaydırdı, acı çeken ciğerlerinin izin verdiği ölçüde derin bir soluk aldı. Ancak ağzını az bir havayla doldurabilmişti, dudaklarını kıpırdatmadan, bir mağaranın dibinden gelen uğultuyu andıran bir sesle şöyle dedi:

– Zamanın doldu, böyle söyledikten sonra boğazından bir hırıltı çıktı, bu anatomistin duyduğu son sesti.

Zirve

Verona'yı Trento'dan ayıran yüksek dağların zirvesinde, Monte Veldo'nun doruğunda, bir karga henüz ılık olan etin üstünde durmakta. Gagasıyla kocaman leşe dalmadan önce, en hoşuna giden kokuyu içine çekiyor. Bunun uzun zamandan beri arzuladığı yemek olduğu söylenebilir. Gagasını gözlerden birine daldırıyor ve yuvasından çıkarana değin silkeliyor. Gözü alıp biraz uzağa taşıyor ve bir anda yutuyor. Şimdi o leşin göğsünde yürüyor ve gagasını, içinden ok gibi bir bıçak sırtı görünen yaraya batırıyor. Doyana değin yiyor. Havalanıp Venedik'e doğru yola düşmeden önce, her sabah olduğu gibi ölüleri toplayan mavnaların geçtiği Büyük Kanal'a doğru uçmadan önce, o şişmiş leşin parmaklarından birine konuyor ve eti tırnaktan ayırana değin gagalıyor. İlk kez Leonardino korkuya kapılacak bir neden bulmaksızın, efendisinin elinden yiyor.

Yarın geri dönüp leşin kalan kısmını yiyecek.

ÖNSÖZ 5
Deneysel bakışın doğuşu 7
Kadınların çağı 11

BİRİNCİ BÖLÜM 15
Teslis 17
Karga 23
Zirve 27
Dekan 37
Kuzey yıldızı 49
La puttana 53
Yaratıcı 65
Özgürlük 73
Mateo Kolomb'un Mona Sofia'yı tanıdığı gün 75
Baharat yolu 87
Tanrıların otları 95

İKİNCİ BÖLÜ 101
Ines de Torremolinos 103
Buluş 113
Venüs'ün topraklarında 127

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 133
Dava 133
Yağmur 135

Tanıkların ifadeleri 139
Suçlama 146
Savunma 151
Karar 179
Görüş 183

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 185
Kutsanmış politikalar 187
Aziz masumlar günü 191
Cennet kapılarına dokunmak 195
Son yemek 201

BEŞİNCİ BÖLÜM 205
Kara ayin 207
Etin yeniden dirilişi 211
Kara ayin 213

ALTINCI BÖLÜM 219
Teslis 221
Zirve 227

REALDI COLVMBI
Cremonensis
DE OSSIBVS
LIBER PRIMVS.

HVMANI Corporis fabricam describpturi, primum ab ossibus incipiamus: ab ea nimirum parte, ad cuius imaginem cæteras omnes effingi merito conuenit. quandoquidem ossium structura eandem in corpore rationem obtinet, quam in ædificijs columnæ, trabes, ac fundamenta. vt enim rustici humiles sibi casas ædificaturi, imaginem primum ligna compacta intexere solent, quæ deinde ramis, cæmentisq; opplent, atque oblinunt, hincq; demum, ac pulea incrustant, & obtegunt, quo se à cœli, feranum, atque hominum iniurijs aliquo pacto tueantur: Sic propemodum se ossium fabricam habere videbitur, si carnem ab ossibus eximas, & denudata illi eo modo componas, & colligas, quem nos infra edocturi sumus, vbi de componendi scelet ratione ex professo agemus. Ea siquidem si animo exordium si inieueris, carinam inquam, & costas, exemplum habebis huic eidem rei accommodatissimum. Ossa igitur fundamenta corporis optimo iure diximus, quæ fulciant, stabiliantq; partes alias: neutiquam enim per se consisterent, formamue possent, nullamq; aut certe imperfectam functionem obtinerent, nisi illis hisce partibus adnascerentur, atque assisterescerent. Quamobrem de ossibus agere primum expedit, vt cum alios anatomicos tum Galenum ipsum ita iubentem sequamur. His addemus tractationem illam, quæ est de Cartilaginibus: tertio vero loco de ligamentis differemus, perquam admodum necessarijs ad ossa mouenda, compagemq; ipsum ossium continendam, vt ne à sua sede diuocentur, aut hinc vel illinc dilabi temere possint. Et hæc fere familia sunt omnibus, aut cluis, quibus trabes connectuntur rugosæ, aut cuneis extrudendis. Postremo tractatum hunc concludet ea pars, in qua scelet faciendi artem quandam haud inutilem commonstrabimus.

Cur ossium Anatome præmittatur.

Gal. 1. de Anatom. administrat.

Ossa in multitudo Anatomes.

Ossium Anatomi sequitur cartilaginum dissectio.

Post cartilagines ligamenta.

De scelete faciendo ultima pars libri.

A CA-

Federico Andahazi

1963 yılında Buenos Aires'de doğan yazar Federico Andahazi, "Joven Literatura 1996" Fortabat ödülünü kazanan 3 yılda bitirdiği Anatomist adlı romanını yazana kadar tanınmıyordu. Bu ödülü kazanmasıyla beraber yazınsal bir skandal patladı. Yukarıda adı geçen edebiyat ödülünü veren Fortabat adlı derneğin başkanı Amalia Lacroze de Fortabat, kendi jürisinin verdiği kararı geri çevirerek ödül törenini askıya aldı ve "toplumun törel değerleriyle bağdaşmadığı" gerekçesi ile "pornografik" olarak değerlendirdiği bu kitabın ödülünü geri aldı. Ne tuhaftır ki romanın baş kahramanı Mateo Kolomb'un başına gelenler, kitabın başına gelenlerle aynıdır: Fırtınalı geçen yaşamından 400 yıl sonra, onun hakkında yazılan bu kitap da onun ayak izinden gitti; sansüre ve hakarete uğradı. Anatomist, yalnızca büyük kitapların başardığı bir şeyi başardı: Çoğu "saygın" kurumun hareketlerini yönlendiren gizli kalmış ikiyüzlülüklerini ortaya çıkardı.

"Yazın alanında kutsanmış bir inek olmak istemiyorum" diyen yazarın Las Piadosas adlı satış rekorları kıran kitabı yakında Güncel Yayıncılık'tan çıkacak.

Anatomist

Kadın bedenindeki sır; klitorisin keşfi

İkiyüzlülük, sansür ve cinselliğin doğası üzerine kurulu, tarihsel gerçeklerin ve sınır tanımayan bir düşgücünün birbirine karştığı ustaca bir roman!..

31 dile çevrilen ve yayınlandığı her ülkede bestseller olan Anatomist, eldeğmemiş bir konuya cüretkar yaklaşımıyla okuyucuya kusursuz bir yaratıcılık ve sarsıcı bir biçem sunuyor...

Romanın kahramanı 16. yüzyıl Rönesans İtalya'sının en ünlü hekimi olan Mateo Kolomb, kilisenin buyruğu ile kendini demir parmaklıkların arkasında bulur. Dinsiz biri olarak görülmüştür, fakat işlediği suç anatomik incelemeleri için beden çalmak ya da Venedik'in en ünlü fahişesi Mona Sofia'nın peşinden koşmak değildir. İşlediği suç yalnızca kilisenin gözünde değil, alabildiğine laik yeni Rönesans toplumunun gözünde bile çok büyüktür. Adaşı Kristof Kolomb gibi, tüm insanlık için çok büyük bir keşifte bulunmuştur. Kristof tüm dünyayı keşfetmek için dışa açılmış ve Amerika'yı bulmuştur; fakat Mateo içeri doğru, "Amor Veneris"ten öteye bakmış ve klitorisi bulmuştur...

Arjantin'de yayınlandığında Anatomist büyük bir skandal yarattı: "Toplumun törel değerleriyle bağdaşmadığı" gerekçesi ile önce ülkenin en prestijli edebiyat ödülüne layık görülüp, sonra ödül geri alındı.

"Andahazi'nin romanı yazın dünyasında bir bomba etkisi yarattı."
The New York Times

"Din ve bilim, aşk ve cinsellik ve iki cins arasındaki ilişkiler, Andahazi'nin romanında işlediği konulardan bazıları."
Publishers Weekly

"Son dörtyüz yıldan bu yana varolan tüm inanç sistemlerini sorgulayan, evrensel boyutlarda bir cinsel fars ve iyi yazılmış bir roman."
La Prensa

"Anatomist okunması gereken bir roman, işlediği konular skandallara neden olmaktan öte, benzersiz bir biçimde postmodern."
Noticias

"Güç ve cinsel politika arasındaki ilişkiyi açığa çıkartıyor... inanç ve "nesnel bilgi" maskeleri ustaca irdelenmiş..."
La Nación

ISBN 975-8020-58-7

